

N:o 19.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; gifven Stockholms Slott den 14 Februari 1887.

Med öfverlemnande af de i ämnet inom statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härmed till Riksdagens pröfning och antagande hänskjuta bilagda förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

Förslag

till

LAG

angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

I Kap.

Om allmän vägs anläggning, indragning eller förändring.

1 §.

Det väghållningsbesvär, hvarom denna lag stadgar, afser väg på landet, som pröfvas vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig. Sådan väg benämnes allmän och är af två slag:

a) *landsväg*, hvartill hänföres väg, som för allmänna samfärdseln är af större betydelse och förenar riket med annat rike eller ett län med annat län, leder från en stad till annan eller tjänar att förbinda något härad i dess helhet eller till väsentlig del med stad, större hamn- och lastageplats, jernvägsstation eller annat jemförligt ställe;

b) *bygdeväg*, hvartill räknas väg af förenämnda beskaffenhet, men som ej är af den vikt för allmänna samfärdseln, att den bör till landsväg hänföras, så ock väg, härad eller socknar emellan, kyrko- och tingsväg samt annan med dessa jemförlig väg.

2 §.

Landsväg skall vara 6 meter samt bygdeväg 3,6 meter bred emellan diken; egande dock Konungens befallningshafvande att, der för särskilda vägsträckor förhållandena sådant påkalla, så väl medgifva, att väg må hafva mindre bredd, som ock, när ny väg anlägges, eller gammal väg omlägges, förordna om dess utläggande till större bredd, än här stadgats.

Der redan anlagd väg är bredare, än här föreskrifves, varde den så vidmagthållen, derest icke Konungens befallningshafvande pröfvar densamma kunna utan olägenhet till bredden inskränkas.

Likaledes eger Konungens befallningshafvande, der redan anlagd väg har mindre bredd, än denna lag bjuder, och dess utläggande till stadgad bredd blefve förenadt med betydande svårigheter eller kostnader, att låta dervid bero.

3 §.

Allmän väg skall läggas der den tarvas och hvar den jemnast och genast göras kan.

4 §.

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning derom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter vid häradsrätten höra samtliga väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obehäfr allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

II Kap.

Om skyldighet att deltaga i vägs byggande samt dess underhåll, när mark är bar, så ock om tillsyn å väg.

5 §.

I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är härad deladt i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar deraf förenade till ett distrikt, må dervid förblifva.

Väckes förslag om ett härads delning i särskilda väghållningsdistrikt eller om två eller flera härads förening till ett väghållningsdistrikt, må sådant icke komma under pröfning annorledes än i sammanhang med fråga om vägdelning på sätt nedan sägs.

6 §.

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) all i mantal satt jord, med undantag af äldre lotshemman, hvilka, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills förunnad frihet från väghållningsbesväret;

b) all annan jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningskogar;

c) frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

d) all annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst sexhundra kronor;

e) inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst tolfhundra kronor och bevillning därför till staten erlägges.

7 §.

Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger den i mantal satta jorden.

Öfriga i 6 § omförmälda beskattningsföremål bidraga till väghållet allenast med penningar, hvilka ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa (V Kap.).

8 §.

Kostnaden för anläggning af ny och omläggning af gammal väg, för underhåll af ny väg, intill dess den ingått i vägdelning, samt för

byggande och underhåll af färja och större bro bestrides ur vägkassan.

9 §.

Vägunderhållet in natura utgöres efter särskildt åsatt vägmantal.

10 §.

Vägmantal åsättes hvarje hemman efter dess taxeringsvärde i förhållande till medeltaxeringsvärdet å helt förmedladt mantal inom väghållningsdistriktet sålunda, att ett vägmantal motsvarar sagda medeltaxeringsvärde, med iakttagande likväl dels att medeltaxeringsvärdet jemkas till hela hundratal på det sätt, att belopp af femtio kronor eller derutöfver höjes till närmaste hundratal, då deremot belopp mindre än femtio kronor bortfaller, dels ock att vägmantalet, då brutet tal förekommer, utföres i hela hundradelar, så att half hundradel eller derutöfver höjes till närmaste hundradel, hvaremot mindre än half hundradel bortfaller.

11 §.

Vägmantal åsättes, genom Konungens befallningshafvandes försorg, i sammanhang med vägdelning och eger bestånd, intill dess ny vägdelning sker.

12 §.

Är hemman så afsides liggande, att det icke lämpligen kan till väghållning indelas, må hemmanet, der innehafvaren sådant hellre vill, i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden på vägmantal bestämmes af den särskilda nämnd, hvarom i IV kap. stadgas.

Sådant bidrag ingår till vägkassan samt debiteras, indrifves och redovisas i sammanhang med vägs-katten (63 §).

13 §.

Är hemman deladt mellan två eller flere åbor, svare desse för underhållet af hemmanets väg, hvar i förhållande till det hans hem-

manslott åsatta taxeringsvärde; skolande åborne, om de äro flere än två, sig emellan för minst ett år i sänder utse en vägfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Vägfogden åligger tillse, att vägen hålles i vederbörligt skick. Han svarar i första hand för åbornes skyldighet härutinnan samt eger för återbekommande af hvad han utöfver sin andel i kostnaden härför nödgats utgifva att omedelbart hos länsmannen påkalla handräckning.

Vill åbo, att vägen skall delas, hafve han dertill vitsord; och förfares vid sådan delning på sätt i 45 § stadgas.

14 §.

Varder väg omlagd, skall den, intill dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet, underhållas af de hemman, som förut underhållit den gamla vägen. Betungas härigenom hemman med svårare vägunderhåll, än det förut haft, njute det hemman ur vägkassan motsvarande ersättning.

15 §.

Förändras bygdeväg till landsväg eller varder väg till bredden utlagd, njute likaledes den, hvilken vägunderhåll härigenom försvåras, ersättning ur vägkassan.

16 §.

Uppkommer å väg genom oförväntad naturhändelse, såsom jordras, öfversvämning eller dylikt, skada af sådan betydenhet, att iståndsättandet skulle i väsentlig mån betunga det hemman, på hvilket vägen är till underhåll indelad, må kostnaden för sådan skadas botande gäldas ur vägkassan.

17 §.

Njuter hemman, till följd af gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden, befrielse eller minskning i vägunderhållet, erlägge det hemman motsvarande ersättning till vägkassan.

18 §.

Kan i fråga om ersättning, som i 14, 15, 16 och 17 §§ omförmäles, öfverenskommelse vederbörande emellan icke träffas, hänskjutes frågan till Konungens befallningshafvandes afgörande.

19 §.

Åligger någon, på grund af särskildt åtagande, att underhålla allmän väg, bro eller färja, må dervid förblifva, derest ej, i den ordning som i 4 § sägs, sådan väg, bro eller färja pröfvas böra till allmänt underhåll öfvertagas.

20 §.

Väg- och bropenningar, der de hittills af vägfarande erlagts, skola upphöra, då sådant, utan förnärmande af någons enskilda rätt, ske kan.

21 §.

Der kassa för byggnad eller underhåll af bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, finnes samlad, skall den samma, så vida den uppkommit genom uppbörd från vägfarande, öfverlemnas till väghållningsdistriktets vägkassa. Är den deremot bildad genom sammanskott af väghållningsskyldige, ege de att deröfver förfoga.

22 §.

Bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, skall vid öfverlemnandet vara försatt i laggilt skick.

23 §.

Väg, bro och färja skola hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick. Å båda sidor om vägen skola diken till erfor-

derlig bredd och djup med nödigt aflopp göras, derest sådana icke, efter vederbörandes pröfning, utan olägenhet kunna undvaras.

24 §.

På ömse sidor om väg intill 3,5 meter från vägens kant skola, genom jordegarens försorg, efter honom derom gifven tillsägelse, buskar borthuggas; dock ankommer på Konungens befallningshafvande att i särskilda fall efter omständigheterna pröfva, huru vida undantag från denna bestämmelse må ega rum.

25 §.

Utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras och ej heller stenmur eller jordvall uppläggas till större höjd än 3 decimeter öfver vägens yta.

26 §.

Utmed väg må ej upptagas gropar eller grafvar af beskaffenhet att för den vägfarande eller vägens bestånd medföra fara.

27 §.

Väg må ej inkräktas genom upplag af andra ämnen än sådana, som för vägunderhållet oundgängligen erfordras; dock må dessa ej så uppläggas, att samfärdseln derigenom försvåras.

28 §.

Går väg utmed vattendrag eller fördjupning, som för vägfarande kan medföra våda, skall lämpligt skyddsvärn anbringas af den, som vägen underhåller.

29 §.

Der vägar stöta samman, skola vägvisare anbringas; kostnaden derför, så ock för deras underhåll, bestrides ur vägkassan.

30 §.

Vid ändpunkterna af hvarje till underhåll indeladt vägstycke skola väghållarne anbringa tydliga märken, angifvande den hemmansdel, som har vägstyckets underhåll sig ålagdt.

31 §.

Å väg må, med undantag för de ställen, der sådan af jernväg eller kanalled korsas, grind icke uppsättas, med mindre Konungens befallningshafvande dertill lemuar tillstånd.

Vid de årliga vägsynerna böra förrättningsmännen tillse, huruvida å väg befintliga grindar, hvilka icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning, må utan synnerlig olägenhet för jordegare kunna utdömas, samt med förslag härom, upptagande sådana grindars läge jemte andra på frågans bedömande inverkan förhållanden, till Konungens befallningshafvande inkomma; hvarefter Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande, der sådant icke redan skett, blifvit hörde, eger förordna, att grind, som icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning eller eljest pröfvas vara för inegors fredande oundgängligen nödig, skall inom viss lämplig tid borttagas, vid äfventyr att sådant eljest på grindegarens bekostnad genom kronobetjenningens försorg emot lega verkställes.

Med hänsyn till särskilda orters olika förhållanden eger Konungens befallningshafvande genom allmänna kungörelser bestämma, hvilken tid af året de grindar öfver väg, som tillåtas qvarstå, skola hållas öppna och förty vara aflyftade.

32 §.

Bro, som hädanefter uppföres, skall hafva samma bredd som den väg, hvaraf den utgör fortsättning; dock eger Konungens befallnings-

hafvande i afseende å större bro att, der omständigheterna dertill föranleda, härifrån medgifva undantag.

Rörande färjas storlek och beskaffenhet förordnar Konungens befallningshafvande.

Bro och färja skola vara försedda med nödiga skyddsvärn.

33 §.

Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.

Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, eger häradsrätten, då väghållningsskyldig derom instämmer talan, efter föregången undersökning bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren må, emot utsatt skälig ersättning, få afhemtas.

34 §.

Konungens befallningshafvande tillkommer att öfvervaka vägarnes behöriga underhåll och vidtaga därför erforderliga åtgärder.

Närmast under Konungens befallningshafvande utöfvas tillsynen öfver vägväsendet af kronofogden med biträde af länsmän och fjerdingsmän i enlighet med denna lag och de särskilda föreskrifter, som af Konungens befallningshafvande meddelas.

35 §.

Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller, med afseende å skiljaktiga förhållanden, varder, efter landstingets hörande, af Konungens befallningshafvande bestämd för hela länet eller särskilda delar deraf.

Kungörelse om vägsyn skall minst fjorton dagar före syneförrättningen och, der så ske kan, å två på hvarandra följande söndagar offentliggöras; och bör dervid bestämmas ej mindre dagen och timmen,

då den på hvarje ställe tager sin början, än äfven huru stor del af vägen hvarje dag kommer att besigtigas.

Öfver de vid synen befunna brister föres protokoll, deraf utdrag utan lösen särskildt för hvarje väglott skall inom åtta dagar efter syneförrättningens slut af länsmannen aflemnas till fjerdingssmannen för att genom dennes försorg vederbörande väghållare eller, der vägfogde finnes, denne ofördröjligen tillställas. Sådant utdrag skall tillika innehålla föreläggande för vederbörande väghållare eller vägfogde att inom viss af syneförrättaren föreskrifven lämplig tid hafva ogill väg lagad, vid äfventyr, om sådant underlåtes, af böter enligt 77 § samt påföljd derjemte att bristerna mot lega afhjelpas. Den legokostnad äfvensom kostnad för afhjelpande af tillfälliga mellan de årliga vägsynerna uppkomna brister, hvilka väghållaren eller vägfogden underlåtit att efter anmaning inom föreskrifven tid afhjelpa, eger länsmannen att omedelbart hos den tredskande uttaga.

III Kap.

Om vägdelning.

36 §.

Vägdelning, hvarom i detta kapitel med undantag af 45 § stadgas, omfattar väghållningsdistrikt samt afser vägs fördelning till underhåll på hemman.

37 §.

Fråga om ny vägdelning väckes hos Konungens befallningshafvande, som, efter det de väghållningsskyldige blifvit hörde, pröfvar huruvida sådan delning, till följd af väsentligen förändrade förhållanden, må vara erforderlig.

38 §.

Då vägdelning skall ske, förordnar Konungens befallningshafvande landtmätare eller annan lämplig person att densamma förrätta med bi-

träde af två gode män, hvilka af förrättningsmannen utses bland dem, som till ledamöter i egodelningsrätt eller till gode män vid landtmästeriförrättning i orten valde äro.

39 §.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle hvad de fleste säga. Har hvar sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

40 §.

Innan förrättningen företages åligger förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dag och ställe för första sammanträdet samt dertill kalla gode männen; egande de väghållningsskyldige att inför förrättningsmannen och gode männen yttra sig efter befogenhet rörande de frågor, som under förrättningen förekomma.

41 §.

Under förrättningen skola till en början följande frågor, på sätt här nedan sägs, till afgörande företagas, nemligen:

1:o) om bestämmande af de vägar, hvilka skola i vägdelningen ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) om urskiljande af de broar, hvilka skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas, samt

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt.

42 §.

Rörande de i 41 § onförmälda frågor upprättar förrättningsmannen med gode männen förslag, hvilket underställes Konungens befallningshafvandes pröfning; hvarefter och sedan de väghållningsskyldige blifvit inför häradsrätten hörde och häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande i frågan meddelar beslut och i sammanhang dermed låter åsätta vägmantal (11 §).

43 §.

Sedan de i 41 § upptagna frågor blifvit slutligen afgjorda, fortsättes förrättningen medelst vägarnes gradering, urskiljande af de hemman, hvilka böra jemlikt 12 § från vägunderhåll in natura undantagas, samt vägarnes fördelande på hemman; åliggande förrättningsmannen att, innan förrättningen åter företages, minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dagen och stället för förrättningens fortsättande.

Vid vägs gradering skall hänsyn tagas till dels vägens egenskap af lands- eller bygdeväg, dels olika beskaffenheten af den mark, hvar öfver vägen går, dels tillgång till sand, grus eller annat ämne, hvarmed vägen underhållas kan, dels behovet af skyddsvärn, dels trafikens omfattning och den deraf föranledda större eller mindre slitning af vägen, dels ock andra omständigheter, som under en längre fortgående tid må kunna på vägunderhållet inverka, så att, der större svårigheter i en eller annan af dessa delar möta, skälig minskning i vägens längd deremot beräknas.

44 §.

Sedan vägdelningen blifvit afslutad, åligger det förrättningsmannen så väl att derom hos Konungens befallningshafvande göra aumälan, som ock att tillställa hvarje länsman inom väghållningsdistriktet ett exemplar af vägdelningslängden för att vara för vederbörande tillgängligt. Konungens befallningshafvande utfärdar derefter allmän kungörelse om förrättningens afslutande; egande den, som är med delningen missnöjd, att vid talans förlust deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län inom fyratiofem dagar, och i mål från öfriga orter inom riket inom trettio dagar från den dag, då kungörelsen blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst, dock att menighet, som klagar, eger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Efter det delningen vunnit laga kraft, insänder förrättningsmannen fullständigt instrument deröfver till länets landtmäterikontor för att der förvaras.

45 §.

Vill åbo, efter ty i 13 § sägs, att hemmans väg skall delas, och väckes fråga derom vid vägdelning, som i 36 § afses, skall delningen af hemmanets väg ske i sammanhang med nämnda vägdelning, och gälle dervid i tillämpliga delar hvad här ofvan i detta kapitel är stadgadt.

Uppstår eljest fråga om delning af dylik väg, och enas åborne om hvilken del af vägen en hvar hemmanslott skall tillkomma, stånde sådan öfverenskommelse fast, sedan densamma, skriftligen affattad och af två vittnen bestyrkt, blifvit till länsmannen ingifven.

Kan öfverenskommelse ej träffas, ege Konungens befallningshafvande, på anmälan af åbo, förordna landtmätare eller annan lämplig person att verkställa delningen, sedan åborne till förrättningen bevisligen kallats och vid densamma lemnats tillfälle att sig yttra; och skall vid sådan vägdelning gradering, som skett enligt 43 §, lända till efterrättelse. Sedan förrättningen är afslutad, ingifve förrättningsmannen delningsinstrumentet till länsmannen, som har att derom underrätta åborne; och eger den, som är med förrättningen missnöjd, att, vid talans förlust, deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom tid, som i 44 § stadgas, hvilken tid dock i fall, som nu är i fråga, skall räknas från det klaganden erhållit underrättelse, som nyss nämnts.

Vägdelning, som i denna § afses, skall bekostas af åborne i förhållande till delningsgrunden och eger bestånd till dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet eller samtliga åbor öfverenskomma om annan vägdelning och öfverenskommelsen, så affattad och styrkt, som ofvan sägs, blifvit till länsmannen ingifven; skolande i följd af vägdelning, som här afses, hvarje hemmanslott anses vara åsatt andel af hemmanets vägmantal i förhållande till hemmanslottens taxeringsvärde den tid vägdelningen egde rum.

IV Kap.

Om särskild nämnd.

46 §.

För bestämmandet af beloppet ej mindre af de till vägkassan ingående bidrag, än ock af den ersättning, som enligt 12 § skall utgå,

uppskattas den på ett vägmantal belöpande årliga kostnad för underhållet den tid mark är bar af väg, som ingått i delning.

Vid sådan uppskattning skall skäligt afseende fästas så väl å ortens pris för dagsverken och körslor som ock derå, att de till väghållning i natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet.

47 §.

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställas af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterna tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige i den ordning, som för val af landstingsmän finnes stadgadt.

48 §.

Nämnden sammanträder på ordförandens kallelse.

Hvad de fleste i nämnden säga, gäller som nämndens beslut. Vid lika röster eller der hvar har sin särskilda mening gäller ordförandens.

49 §.

Nämndens uppskattning, deremot klagan ej må föras, skall lända till efterrättelse i minst tio år och intill dess ny uppskattning der efter sker. Åskas efter sagda tids förlopp ny uppskattning, ankommer det på Konungens befallningshafvande att, efter de väghållningsskyldiges hörande, om sådan förordna. Då ny vägdelning sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum.

50 §.

Nämndens medlemmar åtnjuta resekostnadsersättning enligt fjerde klassen i resereglementet.

51 §.

Efter fullgjordt uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshafvande, som låter i länskungörelserna offentliggöra detsamma.

V Kap.

Om vägkassan samt om vägskatt.

52 §.

För hvarje väghållningsdistrikt skall finnas en vägkassa, till hvilken ingår, utom öfriga dithörande afgifter, den vägskatt, hvarom nedan stadgas.

53 §.

Ur vägkassan bestridas utgifter för:

- a) byggande af ny väg, större bro och färja;
- b) omläggning af backig eller eljest för rörelsen obehöfvig väg;
- c) underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning;
- d) underhåll af bro, som från vägdelning undantagits, samt af färja;
- e) anbringande och underhåll af vägvisare;
- f) ny vägdelning;
- g) resekostnadsersättning till särskilda nämnden;
- h) sådan ersättning, som jemlikt 14, 15, 16 och 84 §§ kan utgå;
- i) ersättning till snöploglagen enligt 70 §, samt
- k) förvaltningskostnad.

54 §.

Inom hvarje väghållningsdistrikt ega de väghållningsskyldige att för en tid af tre år utse en vägstyrelse, bestående af tre ledamöter, hvilka jemte ett lika stort antal suppleanter i god tid före hvarje treårsperiods utgång väljas på sätt om val af ledamöter i den särskilda nämnden finnes stadgadt (47 §).

Vid samma tillfälle utses, jemväl för en tid af tre år, tre revisorer för granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning äfven som ett lika antal suppleanter för desse revisorer.

55 §.

Vägstyrelsen, som är att anse såsom väghållare, åligger förvaltningen af vägkassan, verkställigheten af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut samt fullgörandet af öfriga åtgärder, som jemlikt denna lag på styrelsen ankomma, allt i enlighet med instruktion, som, efter förslag af vägstyrelsen, fastställas af Konungens befallningshafvande.

I vägstyrelsens öfverläggningar, men ej i dess beslut, eger kronofogden eller länsmannen deltaga.

56 §.

Öfver vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, hvilka för kalenderår afslutas.

57 §.

Inom April månads utgång hvarje år skall vägstyrelsen till revisorerne aflemna dels fullständig redovisning öfver föregående årets förvaltning, dels beräkning öfver så väl vägkassans utgifter för det kommande året som äfven den behållning, hvilken vid löpande årets slut kan vara att påräkna, jemte de inkomster, hvilka på grund af föregående beslut böra under det nästföljande året inflyta, dels ock ett på denna beräkning grundadt förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan under det nästföljande året; och åligger det revisorerne att inom Juni månads utgång till Konungens befallningshafvande insända dessa handlingar, åtföljda af så väl berättelse öfver den af revisorerne verkställda granskning af vägstyrelsens redovisning jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar, som äfven revisorernes yttrande öfver förslaget till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan samt de vägväsendet i öfrigt rörande förslag, styrelsen kan hafva framlagt.

Konungens befallningshafvande låter derefter i länskungörelserna offentliggöra revisorernes berättelse samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat med tillkännagifvande derjemte, att öfriga handlingar finnas för väghållningsskyldige hos Konungens befallningshafvande tillgängliga samt att den, som i anledning deraf har något att erinra, skall sådant hos Konungens befallningshafvande anmäla inom påföljande Augusti månads utgång.

58 §.

På grund af de i 57 § omförmälda handlingar samt de förändringar deri, hvartill af de väghållningsskyldige gjorda erinringar kunnat föranleda, fastställer Konungens befallningshafvande inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande deraf skyldige.

59 §.

Vägskatten utgår sålunda, att den på hela väghållningsdistriktet belöpande väghållningskostnaden, hvarmed förstås dels kostnaden för underhåll af all indelad väg enligt särskilda nämndens uppskattning, dels alla de utgifter, som enligt den fastställda utgiftsstaten skola bestridas ur vägkassan, fördelas på samtliga enligt 6 § i väghållet deltagande beskattningsföremål efter det antal vägfyrkar, som på hvarje sådant föremål belöper med iakttagande deraf, att i mantal satt jord åsättes *en* vägfyrk för hvarje hundra kronor af taxeringsvärdet; annan jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, *en* vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet; annan fastighet samt frälseränta likaledes *en* vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet samt slutligen inkomst, som i väghållet deltagar, *en* vägfyrk för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf.

60 §.

Till ledning för vägskattens bestämmande böra häradsskrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till Konungens befallningshafvande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga den bevillning, som till staten utgöres af de i 6 § om-

förmälda beskattningsföremål eller, der bevillning ej erlägges, det belopp, som, i fall bevillning skulle utgå, på grund af taxeringsvärdet emot sådan bevillning svarar.

61 §.

Vid fördelningen af hela väghållningskostnaden enligt 59 § räknas den i mantal satta jorden till godo uppskattade värdet af det underhåll in natura, som jorden åligger, och påföres detta beskattningsföremål icke någon vägskatt, derest bidragen från öfriga beskattningsföremål äro tillräckliga till bestridande af utgifterna ur vägkassan.

62 §.

Uppkommer öfverskott i vägkassan sedan de i 53 § omförmälda behof blifvit behörigen tillgodosedda, eger Konungens befallningshafvande, på förslag af vägstyrelsen, förordna om dess användande för grundförbättring af vägarne och, sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras, jemväl till lindring af det vägunderhåll in natura, som åligger den i mantal satta jorden, sålunda att på vägkassans bekostnad till underhåll öfvertages väg, som vid ny vägdelning borde till underhåll på nämnda beskattningsföremål blifva indelad.

63 §.

Konungens befallningshafvande ombesörjer att vägskatten varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet; egande Konungens befallningshafvande jemväl att förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrifvas.

64 §.

Konungens befallningshafvande meddelar vägstyrelsen ansvarsfrihet eller beslutar om de åtgärder som i anledning af anmärkningar böra vidtagas.

VI Kap.

Om vinterväghållningen.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargilt skick vid snöfall skall Konungens befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, af närmast belägna hemman inom hvarje väghållningsdistrikt inrätta så kallade ploglag, hvilka hvardera af vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörfigen vidmagthålla.

66 §.

Der särskilda vintervägar öfver sjöar och myrar af ålder funnits eller nödiga pröfvas, ingå jemväl de i ploglagsindelningen. Blifver i följd af sådan vinterväg någon allmän väg för längre eller kortare tid obehöfelig, vare dess hållande i fargilt skick under sagda tid ej nödigt.

67 §.

Vinterväg skall till erforderlig bredd hållas öppen och, der så tarfvas, af vederbörande ploglag märkas ut.

68 §.

För besväret af vinterväghållningen njuta ploglagen ersättning af de väghållningsskyldige efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra.

69 §.

Till häradsrätten skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersättningen öfverenskomma. Kunna de icke i godo sig

härom förena, insänder häradsrätten sitt betänkande i ämnet till Konungens befallningshafvande, som sedermera efter skälighet jemkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

70 §.

Den för alla ploglagen i hela väghållningsdistriktet bestämda ersättning sammanslås och fördelas enligt de i 59 § bestämda grunder på samtliga jemlikt 6 § i vägunderhållet deltagande beskattningsföremål samt debiteras och uppbäres i sammanhang med vägskatten; hvarefter ersättningsbeloppen genom vägstyrelsens försorg till ploglagen utbetalas.

71 §.

De beting, som antingen godvilligt med ploglagen slutas eller af Konungens befallningshafvande fastställas, skola för hvarje gång gälla i minst fem, högst tio år; börande de väghållningsskyldige i god tid före hvarje sådan periods utgång å nyo sammankallas för att antingen förnya det förra betinget eller tillvägbringa ett nytt.

72 §.

Konungens befallningshafvande fördelar ploglagen så, att de hemman, som dertill kunna anslås, blifva i möjligaste måtto lika dertill nyttjade.

73 §.

Inom hvarje ploglag, som består af flere än två delegare, skola desse sig emellan för minst ett år i sänder utse en snöplogfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Snöplogfogden åligger dels att öfvervaka det väg hålles i fargilt skick samt att för sådant ändamål vid inträffande behof utfärda uppbåd till ploglaget att verkställa erforderligt arbete, hvilket uppbåd delegare äro skyldige att sig emellan fortskaffa, dels ock att tillse det vinterväg jemlikt 67 § märkes ut.

Snöplogfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, vare ej skyldig att befattningen å nyo emottaga, förr än ytterligare tre år förflutit.

74 §.

Hålles ej vinterväg i fargilt skick, eller är den ej på föreskrifvet sätt utmärkt, låte kronobetjeningen afhjelpa bristerna mot lega, som omedelbart uttages hos den försumlige.

75 §.

Skulle i en eller annan ort andra anordningar för vinterväghållningen pröfvas lämpliga, ankommer på Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande blifvit inför häradsrätten hörde, att derom förordna; dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter den för ersättning till ploglag stadgade grund.

76 §.

Konungens befallningshafvande öfvervakar att väg vintertiden behörigen öppenhålles.

VII Kap.

Om ansvar för öfverträdelse af denna lag; så ock om rätttegången.

77 §.

Underlåter väghållare eller, der vägfogde finnes, denne att efter föreläggande eller anmaning, såsom i 35 § sägs, inom föreskrifven tid bättra förekommande brister, eller underlåtes sådant af väghållare, som blifvit om dylika brister af vägfogden underrättad, böte den försumlige från och med fem till och med femtio kronor.

Eftersätter snöplogfogde hvad honom enligt denna lag åligger, eller underlåter delegare i ploglag att fortskaffa snöplogfogdes uppbåd

eller att sådant uppbåd hörsamma, eller försummar delegare i ploglag, för hvilket snöplogfogde icke blifvit utsedd, att hålla den ploglaget tilldelade vinterväg i fargilt skick eller att, der så tarfvas, märka den ut, böte likaledes från och med fem till och med femtio kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till öfverträdelse af föreskrifterna i 24, 25, 26, 27 och 31 §§.

Böter, som jemlikt denna § ådömas, skola tillfalla kronan och, der tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

78 §.

Ledamot af särskilda nämnden, som, oaktadt kallelse, uteblifver från sammanträde utan anmaldt laga förfall, skall böta till vägkassan två kronor för hvarje dag han är frånvarande, med skyldighet tillika att, derest sammanträdet af sådan anledning måste inställas, betala den till öfrige ledamöter utgående resekostnadsersättning.

79 §.

Förseelse, som enligt 77 § är med straff belagd, ege en hvar åtala vid allmän domstol.

80 §.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

81 §.

Med härad i denna lag förstås jemväl de före utfärdandet af förordningen den 17 Maj 1872 varande tingslag i de orter, der benämningen härad ej förekommer.

Hvad om hemman i denna lag sägs, gäller ock om hvarje i jordeboken särskildt upptaget hemmansnummer.

82 §.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1888; ankommande det på Konungens befallningshafvande, hvar inom sitt län, att ofördröjligen derefter föranstalta att nya vägdelningar i enlighet med föreskrifterna i denna lag varda inom de särskilda väghållningsdistrikten så skyndsamt som möjligt verkställda.

Tillträdet af de nya väglotterna sker den 1 Juli det år, då vägskatt först erlägges; börande väglotterna af afträdande väghållningsskyldige vara försatta i laggilt skick, vid äfventyr att befintliga brister eljest på den försumliges bekostnad emot lega afhjelpas.

Inom väghållningsdistrikt, der vägdelning enligt denna lag egt rum, skola, efter tillträdet af de nya väglotterna, 25 kap. byggningsbalken och alla öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som strida mot denna lag, upphöra att vidare gälla.

83 §.

Den vägdelning på hemman, som enligt denna lag första gången skall ega rum, bekostas till två tredjedelar af statsverket och till en tredjedel af de väghållningsskyldige.

84 §.

Säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län äfvensom de af nybyggen inom vissa fjelltrakter i Jemtland uppkomna hemman, hvilka hittills varit från deltagande i väghållningsbesväret alldeles befriade, njuta under de första tjugu åren efter det denna lag börjat tillämpas nedsättning till hälften i den på dem belöpande väghållningskostnad; egande förty, sedan sådant säteri eller hemman blifvit till vägunderhåll in natura indeladt, egaren deraf att under sagda tid ur vägkassan erhålla godtgörelse med hälften af det belopp, hvartill kostnaden för detta vägunderhåll blifvit af den särskilda nämnden uppskattad.

*Utdrag af protokollet öfver civilären den, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 19 november
1886.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens, Herr Ministern för utrikes ärendena, Grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA och
Friherre TAMM.

Föredragande departementschefen anmälde att, sedan utsedde komiterade afgifvit underdånigt betänkande med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet samt infordrade utlåtanden häröfver inkommit från samtliga Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen och landstingen samt kammarkollegium, så hade inom civildepartementet komiterades förslag blifvit med ledning af de vid det samma gjorda erinringar i vissa delar omarbetadt, samt att, enligt det sålunda upprättade nya förslaget, skulle, i den mån ny vägdelning inom ett väghållningsdistrikt afslutats och vunnit laga kraft, tillämpning inom sådant område af 25 kapitlet byggningsbalken samt alla

öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som strede mot den föreslagna lagen, icke vidare ega rum, dock med de undantag förslagens 84 och 86 §§ upptoge; och hemställde departementschefen, att handlingarna i ärendet finge öfverlemnas till högsta domstolen för afgifvande af yttrande öfver det inom civildepartementet upprättade förslaget, i hvad detsamma sålunda afsåge inskränkning i tillämpningen af allmän lag.

Till denna, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda, hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Ex protocollo

Carl G. Edman.

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts
högsta domstol Tisdagen den 25 Januari 1887.*

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden: *Olivecrona,*
Svedelius,
Hernmarck,
Wedberg,
Örbom,
Abergsson,
Herslow.

Sedan, enligt högsta domstolens beslut den 6 sistlidne December, det till högsta domstolen för afgifvande af yttrande öfverlemnade förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet jemte de till förslaget hörande handlingar cirkulerat emellan högsta domstolens ledamöter, så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande berörda förslag bilagdt detta protokoll.

Så vidt förslaget, enligt remissen, utgjorde föremål för högsta domstolens granskning och utlåtande, föranledde detsamma följande anmärkningar.

I afseende å öfverskriften till förslaget erinrade justitierådet *Herslow*, med hvilken justitieråden *Olivecrona* och *Abergsson* instämde, hurusom det skulle lända till ordning och reda inom den juridiska terminologien, att, såsom under senare tiden vanligen iakttagits, benämningen »lag» förbehölles, utom grundlagarne, uteslutande sådana delar af rätten,

hvarom 87 § regeringsformen handlade. Med anledning häraf och till beredande jemväl af bättre öfverensstämmelse mellan benämningen å förslaget och ämnet för detsamma, hemställde justitieråden, att öfver- skriften måtte ändras till »förordning angående allmänna väghållningen å landet», hvilken ändring skulle påkalla äfven någon mindre jemkning af texten.

13 §.

Det i denna § förekommande stadgande att, om hemman vore deladt på två eller flere åbor, desse i regeln skulle, då allmän vägdelning öfverginge väghållningsdistriktet, icke få hvar för sig sitt särskilda vägstycke åt sig utstakadt, utan *gemensamt* svara för den hemmanet i dess helhet tilldelade vägsträcka, ansåg högsta domstolen i åtskilliga hänseenden olämpligt. Då de härvid använda ordalag icke kunde tolkas så som om dermed afsåges, att åborne borde i omförmälda hänseende svara en för alla och alla för en, skulle följaktligen, derest någon huru obetydlig del som helst af vägen befunnas bristfällig, kronobetjeningen vara nödsakad att för vägens i stånd sättande eller för uttagande, enligt 35 §, af legokostnaden för bristens afhjelpande hålla sig till samtliga åbor, hvar i förhållande till hans andel i vägunderhållet. Uppenbarligen skulle en dylik anordning i tillämpningen medföra för kronobetjeningen stora svårigheter vid tillsynen öfver vägunderhållets behöriga fullgörande åtminstone på de trakter, der, såsom förhållandet vore flerstädes inom riket, exempelvis Skåne, Vermland och Dalarne, hemman funnes, hvarå, till följd af en långt utsträckt jordstyckning, antalet åbor vore mycket stort.

Vidare syntes det mindre lämpligt, att, på sätt af samma § framgår, fördelningen på de särskilda hemmanslotterna af det vid allmän vägdelning ett hemman tilldelade vägstycke icke kunde få, äfven om åborne sådant önskade, verkställas i sammanhang med den allmänna vägdelningen, hvilket antagligen vore den enklaste utvägen att bringa reda och ordning i väghållningsbestyret. Lika olämpligt vore att, der vägdelning emellan åbor förekomme, densamma skulle verkställas och talan mot sådan förrättning fullföljas i väsentligen annan ordning än som för den allmänna vägdelningen vore stadgad. Otvifvelaktigt måste nemligen, i den händelse åborne ej blefve ense om delningen, tvisten derom i saknad af annan i lag anvisad utväg för dess slitande, bringas under de allmänna domstolarnas pröfning och sålunda utan all rimlig orsak dragas undan de administrativa myndigheternas befogenhet.

Högsta domstolen ansåg derföre förslaget böra i dessa delar ändras hufvudsakligen derhän *att*, derest under pågående vägdelning inom ett väghållningsdistrikt delegare i ett hemman yrkade att få hemmanets vägstycke fördeladt på de särskilda hemmanslotterna, för rättningsmannen skulle vara skyldig att sådan fördelning i sammanhang med den allmänna vägdelningen verkställa, dock på bekostnad af åborna å det ifrågavarande hemmanet, hvilka sedermera skulle ega att öfver vägdelningen dem emellan föra klagan i samma ordning, som vore stadgad för öfverklagande af den allmänna vägdelningen; *att*, derest vid annat tillfälle än under pågående allmän vägdelning fördelning å särskilda hemmanslotter af ett hemmans gemensamma vägstycke ifrågakomme, dervid skulle i tillämpliga delar iakttagas de för den allmänna vägdelningen meddelade föreskrifter, samt *att*, om hemman vore deladt på flere än två åbor och desse hade hemmanets vägstycke under *gemensamt* underhåll, det skulle, i analogi med hvad i 73 § stadgas om ploglag, åligga dem att sig emellan för viss tid utse en vägfogde eller rotemästare, hvilken hade att i första hand svara för vägunderhållets behöriga fullgörande; och borde innehållet af förslaget, särskildt i 35, 36 och 77 §§, lämpas efter den sålunda förordade anordningen.

23 §.

Då, enligt hvad af senare punkten tydligen framginge, denna § endast afsåge väg, men föreskrift syntes böra i lagen meddelas jemväl derom, att äfven bro och färja skulle hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick, hemstälde högsta domstolen att sådan föreskrift måtte här intagas.

24 §.

Justitieråden *Olivecrona*, *Svedelius*, *Hernmarck*, *Örbom* och *Åbergsson* lemnade denna § utan annan anmärkning än att, till närmare öfverensstämmelse med innehållet af 35 §, här eller i 77 § borde utmärkas, att ansvarspåföljd för jordegaren, derest han försummade borttaga buskar på ömse sidor om vägen, icke inträdde förr än tillsägelse derom blifvit honom af kronobetjeningen i en eller annan form gifven.

Justitierådet *Herslow* anförde: »I motiven till 29 § af komiterades förslag, hvilken § innehåller ordagrant detsamma som 24 § af det remitterade förslaget, uppgifves att hvad der stadgas skulle vara hemtadt

från 1734 års gästgifvareordning § 7, som i denna del ännu är gällande. Väl är i gästgifvareordningen förordnadt, att små buskar skola borthuggas å ömse sidor om landsväg inom ett bestämdt afstånd derifrån; men hvem detta arbete åligger, eller huruvida jordegaren ens är pliktig att annorledes än mot ersättning tåla detta intrång i rätten att fritt disponera öfver sin jord, äro frågor, som gästgifvareordningen lemnar obesvarade. Enligt förslaget skulle jordegaren hafva skyldighet att hålla marken på ömse sidor om vägen intill 3,5 meter från vägens kant fri från buskar, och detta, så vidt af förslaget kan inhemtas, utan ersättning för vare sig det arbete, som sålunda ålägges honom att verkställa, eller det ingrepp, som göres i hans rätt att nyttja jorden. Uppenbart är dock, att, der skogsmark, tillhörande en och samme egare, på en längre sträcka genomskäres af allmän väg, den tunga, som förslaget i dessa afseenden lägger å jordegaren utöfver hans skyldighet med hänsyn till det egentliga vägunderhållet, kan blifva ganska känbar. Billigheten synes mig derföre fordra, att jordegaren berättigas att, i fall han gör anspråk på ersättning för hvad enligt förevarande § skulle åligga honom, erhålla sådan af vägkassan; och torde, i brist af godvillig öfverenskommelse, ersättningen böra bestämmas i den ordning, som i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof finnes föreskrifven.»

Justitierådet *Wedberg* yttrade att, om det än vore i sin ordning att jordegaren finge tåla, att buskar å hans mark på ömse sidor om vägen borthöggos, det likväl, enligt justitierådets omdöme, saknades giltigt skäl att ålägga jordegaren såsom en skyldighet att förrätta detta egentligen till väghållningsbesväret hörande arbete.

33 §.

Då, med den lydelse senare stycket af denna § erhållit, ej vore tydligen utmärkt, huruvida här afsåges, att fråga om rätt att å annan mark än kronans allmänning hemta väglagningsämnen borde väckas genom stämning och fullföljas i den för tvistemål stadgade ordning eller om meningen vore att sådan fråga skulle anhängiggöras medelst ansökning och behandlas såsom ekonomimål, ansåg högsta domstolen att, till förekommande af skiljaktighet i tillämpningen, §:n borde omredigeras, så att ett förtydligande i oförmälda hänseende egde rum.

43 §.

Högsta domstolen erinrade, hurusom det för beredande af tillfälle för de väghållningsskyldige att vid förrättningen bevaka sina intressen vore af nöden att, sedan de i 41 § omförmälda frågor blifvit slutligen afgjorda, dagen och stället för förrättningens fortsättande i god tid derförinnan kungjordes.

49 §.

Justitieråden *Svedelius*, *Hernmarck*, *Örbom* och *Åbergsson* ansågo det icke böra lemnas utan anmärkning hurusom, i olikhet med hvad i afseende å andra taxeringsnämnder funnes stadgadt, beslut, som af den särskilda nämnden fattades, icke finge öfverklagas.

Justitieråden *Olivecrona* och *Wedberg* ansågo förbudet att öfverklaga nämndens beslut vara så mycket mindre lämpligt som, med afseende å nämndens sammansättning, de af Konungens befallningshafvande dit insatta ledamöter komme att ega en gifven öfvervigt vid besluts fattande, hvilket åter icke vore fallet, om nämnden blefve så inrättad som särskilde komiterade i 55 § af sitt förslag upptagit.

53 §.

Högsta domstolen anmärkte såsom en ofullständighet, att den ersättning, som i förslaget 86 § omförmäldes, ej vore i förevarande § omnämnd, oaktadt äfven sådan ersättning skulle bestridas ur vägkassan.

67 §.

I afseende å det i 25 kap. 7 § byggningsbalken förekommande stadgande om skyldighet för den, som väcker notvak vid vinterväg, att sjelf märka den ut, erinrade högsta domstolen att, då berörda stadgande, hvartill något motsvarande icke funnes i det föreliggande lagförslaget upptaget, syntes vara för den allmänna säkerheten behöfligt, detsamma borde, enär enligt 83 § af lagförslaget all tillämpning af 25 kap. byggningsbalken skulle i sinom tid upphöra, ersättas af något allmänt stadgande, här eller snarare i särskild författning, i enahanda

syfte, som i afseende å stadsområde finnes angifvet i 7 § af ordningsstadgan för rikets städer den 24 Mars 1868.

74 §.

Till meningens förtydligande och för undvikande af onödig hänvisning till annat lagrum, ansåg högsta domstolen denna § böra erhålla följande förändrade lydelse:

»Hålles ej vinterväg i fargilt skick, eller är den ej på föreskrifvet sätt utmärkt, låte kronobetjeningen afhjelpa bristfälligheterna mot lega, som omedelbart uttages hos den eller de försumlige.»

77 §.

Utom det att uttrycket »öfverträdelse», som enligt vanligt språkbruk närmast och egentligen betecknade en positiv handling, syntes mindre väl valdt, då här i allmänhet, om icke uteslutande, vore fråga om sådan förseelse, som bestode i underlåtenhet att fullgöra en skyldighet, ansåg högsta domstolen förevarande § jemväl i öfrigt icke vara affattad med den tydlighet och bestämdhet, som erfordrades till förekommande af osäkerhet vid tillämpningen. Så till exempel gäfve den nuvarande redaktionen anledning till tvekan, huruvida, då i 23 § finnes föreskrifvet, att väg skulle hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick, den väghållare, som eftersatte sin pligt i berörda afseende, derigenom omedelbart gjorde sig förfallen till ansvar, eller om sådant kunde honom ådömas endast i det fall, att han försummade att ställa sig till efterrättelse honom jemlikt 35 § af kronobetjeningen i sammanhang med vägsyn meddeladt föreläggande eller mellan vägsynerna gifven anmaning att iståndsätta vägen. Antagligen motsvarade det senare alternativet förslagets mening. Icke heller vore det tydligt och klart, huruvida, i händelse väg, bro eller färja, som underhölles af vägkassan, befundes bristfällig, vägstyrelsens ledamöter vore underkastade ansvar enligt ifrågavarande §, eller om denna vore tillämplig å delegare i ploglag, hvilken underlätit att fortskaffa snöplogfogdes uppbåd eller att sådant uppbåd hörsamma, eller huruvida ploglag, som varit pliktigt att utse snöplogfogde, men sådant uraktlätit, kunde fällas till ansvar i händelse den ploglaget tilldelade vinterväg icke hölles i fargilt skick eller, i fall af behof, icke märktes ut.

78 §.

Att sådan handling eller underlåtenhet, som i lag belades med kriminelt ansvar, medförde skyldighet för den felande att ersätta den genom förbrytelsen tillskyndade skada, vore redan stadgadt i 6 kap. strafflagen. Vid sådant förhållande och då förevarande § kunde gifva anledning till det missförstånd, att grunderna för strafflagens bestämmelser angående skadestånd skulle ega vidsträcktare tillämplighet, än med samma lag öfverensstämde, ansåg högsta domstolen denna §, såsom öfverflödig och möjligen missledande, böra utgå.

83—86 §§.

Justitieråden *Olivecrona*, *Svedelius*, *Hernmarck*, *Örbom*, *Åbergsson* och *Herslow* ansågo, att 85 och 86 §§ borde uppflyttas i ordningen närmast efter 82 §, samt att nuvarande 83 och 84 §§ lämpligen kunde sammanslås till en enda §, hvilken, till förtydligande af meningen, borde erhålla ungefär följande lydelse:

»Denna förordning träder i kraft — — — — så skyndsamt som möjligt verkställda.

Tillträdet af de nya väglotterna sker den 1 juli det år, då vägskatt först erlägges; börande väglotterna af afträdande — — — — mot lega afhjelpas.

Inom väghållningsdistrikt, der vägdelning enligt denna förordning egt rum, skola, efter tillträdet af de nya väglotterna, 25 kap. byggningsabalken och alla öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som strida mot denna förordning, upphöra att vidare gälla.»

Justitierådet *Wedberg* instämde i hvad angående 83 och 84 §§ sålunda blifvit yttradt.

Slutligen ansågo sig justitieråden *Olivecrona*, *Örbom* och *Herslow* böra erinra derom, att till följd af den begränsning, som genom remissen i ämnet blifvit fastställd, någon pröfning ej egt rum angående lämpligheten och billigheten af de beskattningsgrunder, som i 5—11 §§ äfvensom annorstädes i förslaget förekomme.

Ex protocollo
Th. Wilh. Malm.

Förslag

till

LAG

angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

I Kap.

Om allmän vägs anläggning, indragning eller förändring.

1 §.

Det väghållningsbesvär, hvarom denna lag stadgar, afser väg på landet, som pröfvas vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig. Sådan väg benämnes allmän och är af två slag:

a) *landsväg*, hvar till hänföres väg, som för allmänna samfärdseln är af större betydelse och förenar riket med annat rike eller ett län med annat län, leder från en stad till annan eller tjenar att förbinda något härad i dess helhet eller till väsendtlig del med stad, större hamn- och lastageplats, jernvägsstation eller annat jemförligt ställe.

b) *bygdeväg*, hvar till räknas väg af förenämnda beskaffenhet, men som ej är af den vikt för allmänna samfärdseln, att den bör till landsväg hänföras, så ock väg, härad eller socknar emellan, kyrko- och tingsväg samt annan med dessa jemförlig väg.

2 §.

Landsväg skall vara 6 meter samt bygdeväg 3,6 meter bred emellan diken; egande dock Konungens befallningshafvande att, der för särskilda vägsträckor förhållandena sådant påkalla, så väl medgifva, att väg må hafva mindre bredd, som ock, när ny väg anlägges, eller gammal väg omlägges, förordna om dess utläggande till större bredd, än här stadgats.

Der redan anlagd väg är bredare, än här föreskrifves, varde den så vidmakthållen, derest icke Konungens befallningshafvande pröfvar den samma kunna utan olägenhet till bredden inskränkas.

Likaledes eger Konungens befallningshafvande, der redan anlagd väg har mindre bredd, än denna lag bjuder, och dess utläggande till stadgad bredd blefve förenadt med betydande svårigheter eller kostnader, att låta dervid bero.

3 §.

Allmän väg skall läggas der den tarvas och hvar den jemnast och genast göras kan.

4 §.

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning derom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter vid häradsrätten höra samtliga väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obehvämlig allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

II Kap.

Om skyldighet att deltaga i vägs byggande samt dess underhåll, när mark är bar, så ock om tillsyn å väg.

5 §.

I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är härad deladt i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar deraf förenade till ett distrikt, må dervid förblifva.

Väckes förslag om ett härads delning i särskilda väghållningsdistrikt eller om två eller flera härads förening till ett väghållningsdistrikt, må sådant icke komma under pröfning annorledes än i sammanhang med fråga om vägdelning, på sätt nedan sägs.

6 §.

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

A. All i mantal satt jord, med undantag af äldre lotshemman, hvilka, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills förunnad frihet från väghållningsbesväret;

B. All annan jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar;

C. Frälseränta för sitt efter 5 procent beräknade kapitalvärde;

D. All annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst 600 kronor;

E. Inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst 1,200 kronor och bevillning dertill till staten erlägges.

7 §.

Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt stånd, åligger den i mantal satta jorden.

Öfriga i 6 § omförmälda beskattningsföremål bidraga till väghållet allenast med penningar, hvilka ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa (V Kap.).

8 §.

Kostnaden för anläggning af ny och omläggning af gammal väg, för underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning, samt för

byggande och underhåll af större bro och färja bestrides ur vägkassan.

9 §.

Vägunderhållet in natura utgöres efter särskildt åsatt vägmantal.

10 §.

Vägmantal åsättes hvarje hemman eller hemmansnummer efter dess taxeringsvärde i förhållande till medeltaxeringsvärdet å helt förmedladt mantal inom väghållningsdistriktet, sålunda att ett vägmantal motsvarar sagda medeltaxeringsvärde med iakttagande likväl, dels att medeltaxeringsvärdet jemkas till hela hundratal, på det sätt att belopp af femtio kronor eller derutöfver höjes till närmaste hundratal, då deremot belopp mindre än femtio kronor bortfaller, dels att vägmantalet, då brutet tal förekommer, utföres i hela hundradelar, så att half hundradel eller derutöfver höjes till närmaste hundradel, hvaremot mindre än half hundradel bortfaller.

11 §.

Vägmantal åsättes, genom Konungens befallningshafvandes försorg, i sammanhang med vägdelning och eger bestånd intill dess ny vägdelning sker.

12 §.

Är hemman så afsides liggande, att det icke lämpligen kan till väghållning indelas, må hemmanet, der innehafvaren sådant hellre vill, i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden på vägmantal bestämmes af den särskilda nämnd, hvarom i IV kap. stadgas.

Sådant bidrag ingår till vägkassan samt debiteras, indrifves och redovisas i sammanhang med vägskatten (63 §).

13 §.

Är hemman deladt på två eller flere åbor, svare desse gemenamt för underhåll af hemmanets väg. Kunna de ej härom enas, har

den vitsord, som vill dela vägen, dervid vägmantalet utgör delningsgrund sålunda, att hvarje hemmanslott efter dess taxeringsvärde åsättes andel i hemmanets vägmantal.

Sådan vägdelning ombesörjes och bekostas af åborna sjelfva i förhållande till delningsgrunden och eger bestånd från den dag, delningsinstrumentet ingifvits till länsmannen och till dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet.

14 §.

Varder väg omlagd, skall den, intill dess ny vägdelning öfvergår väghållningsdistriktet, underhållas af de hemman, som förut underhållit den gamla vägen. Betungas härigenom hemman med svårare vägunderhåll, än det förut haft, njute det hemman ur vägkassan motsvarande ersättning.

15 §.

Förändras bygdeväg till landsväg eller varder väg till bredden utlagd, njute likaledes den, hvilkens vägunderhåll härigenom försvåras, ersättning ur vägkassan.

16 §.

Uppkommer å väg genom oförväntad naturhändelse, såsom jordras, öfversvämning eller dylikt, skada af sådan betydighet, att iståndsättandet skulle i väsentlig mån betunga det hemman, på hvilket vägen är till underhåll indelad, må kostnaden för sådan skadas botande gäldas ur vägkassan.

17 §.

Njuter hemman, till följd af gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden, befrielse eller minskning i vägunderhållet, erlägge det hemman motsvarande ersättning till vägkassan.

18 §.

Kan i fråga om ersättning, som i 14, 15, 16 och 17 §§ omförmåles, öfverenskommelse vederbörande emellan icke träffas, hänskjutes frågan till Konungens befallningshafvandes afgörande.

19 §.

Åligger någon, på grund af särskildt åtagande, att underhålla allmän väg, bro eller färja, må dervid förblifva, derest ej, i den ordning som i 4 § sägs, sådan väg, bro eller färja pröfvas böra till allmänt underhåll öfvertagas.

20 §.

Väg- och bropenningar, der de hittills af vägfärande erlagts, skola upphöra, då sådant, utan förnärmande af någons enskilda rätt, ske kan.

21 §.

Der kassa för byggnad eller underhåll af bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, finnes samlad, skall den samma, så vida den uppkommit genom uppbörd från vägfärande, öfverlemnas till väghållningsdistriktets vägkassa. Är den deremot bildad genom sammanskott af väghållningsskyldige, ege de att deröfver förfoga.

22 §.

Bro eller färja, som öfvertages till underhåll medelst vägkassan, skall vid öfverlemnandet vara försatt i laggilt stånd.

23 §.

Väg skall hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick. Å båda sidor skola diken till erforderlig bredd och djup med nödigt aflopp göras, derest sådana icke, efter vederbörandes pröfning, utan olägenhet kunna undvaras.

24 §.

På ömse sidor om väg skola buskar intill 3,5 meter från vägens kant, genom jordegarens försorg, borthuggas; dock ankommer på Ko-

nungens befallningshafvande att i särskilda fall efter omständigheterna pröfva, huru vida undantag från denna bestämmelse må ega rum.

25 §.

Utan Konungens befallningshafvandes tillstånd må ej hädanefter utmed väg på mindre afstånd än 3,5 meter från vägens kant byggnad uppföras, och ej heller stenmur eller jordvall uppläggas till större höjd än 3 decimeter öfver vägens yta.

26 §.

Utmed väg må ej upptagas gropar eller grafvar af beskaffenhet att för den vägfarande eller vägens bestånd medföra fara.

27 §.

Väg må ej inkräktas genom upplag af andra ämnen än sådana, som för vägunderhållet oundgängligen erfordras; dock må dessa ej så uppläggas, att samfärdseln derigenom försvåras.

28 §.

Går väg utmed vattendrag eller fördjupning, som för vägfarande kan medföra våda, skall lämpligt skyddsvärn anbringas af den, som vägen underhåller.

29 §.

Der vägar stöta samman skola vägvisare uppställas; kostnaden för deras anbringande och underhåll bestrides ur vägkassan.

30 §.

Vid ändpunkterna af hvarje till underhåll indeladt vägstycke skola väghållarne anbringa tydliga märken, angifvande den hemmansdel, som har vägstyckets underhåll sig ålagdt.

31 §.

Å väg må, med undantag för de ställen, der sådan af jernväg eller kanalled korsas, grind icke uppsättas, med mindre Konungens befallningshafvande dertill lemnar tillstånd.

Vid de årliga vägsynerna böra förrättningsmännen tillse, huruvida å väg befintliga grindar, hvilka icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning, må utan synnerlig olägenhet för jordegare kunna utdömas, samt med förslag härom, upptagande sådana grindars läge jemte andra på frågans bedömande inverkan förhållanden, till Konungens befallningshafvande inkomma; hvarefter Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande, der sådant icke redan skett, blifvit hörde, eger förordna, att grind, som icke ingått i beräkning uti gällande hägnadsdelning eller eljest pröfvas vara för inegors fredande oundgängligen nödig, skall inom viss lämplig tid borttagas, vid äfventyr att sådant eljest på grindegarens bekostnad genom kronobetjeningens försorg emot lega verkställes.

Med hänsyn till särskilda orters olika förhållanden eger Konungens befallningshafvande genom allmänna kungörelser bestämma hvilken tid af året de grindar öfver väg, som tillåtas qvarstå, skola hållas öppna och förty vara aflyftade.

32 §.

Bro, som hädanefter uppföres, skall hafva samma bredd som den väg, hvaraf den utgör fortsättning; dock eger Konungens befallningshafvande, i afseende å större bro, att, der omständigheterna dertill föranleda, härifrån medgifva undantag.

Rörande färjas storlek och beskaffenhet förordnar Konungens befallningshafvande.

Bro och färja skola vara försedda med nödiga skyddsvärn.

33 §.

Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.

Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, eger

häradsrätten, då väghållningsskyldig derom väcker talan, efter föregången undersökning bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren må, emot utsatt skälig ersättning, få afhemtas.

34 §.

Konungens befallningshafvande tillkommer att öfvervaka vägarnes behöriga underhåll och vidtaga därför erforderliga åtgärder.

Närmast under Konungens befallningshafvande utöfvas tillsynen öfver vägväsendet af kronofogden med biträde af länsmän och fjerdingmän i enlighet med denna lag och de särskilda föreskrifter, som af Konungens befallningshafvande meddelas.

35 §.

Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som redan är eller, med afseende å skiljaktiga förhållanden, varder, efter landstingets hörande, af Konungens befallningshafvande bestämd för hela länet eller särskilda delar deraf.

Kungörelse om vägsyn skall minst fjorton dagar före syneförrättningen och, der så ske kan, å två på hvarandra följande söndagar offentliggöras; och bör dervid bestämmas ej mindre dagen och timmen då den på hvarje ställe tager sin början, än äfven huru stor del af vägen hvarje dag kommer att besigtigas.

Öfver de vid synen befunna brister föres protokoll, deraf utdrag utan lösen särskildt för hvarje väghållare inom åtta dagar efter syneförrättningens slut skall af länsmannen aflemnas till fjerdingssmannen för att genom dennes försorg vederbörande väghållare ofördröjligen tillställas. Sådant utdrag skall tillika innehålla föreläggande för den, hvilkens väg befunnits ogill, att inom viss af syneförrättaren föreskrifven lämplig tid hafva den samma lagad, vid äfventyr, om sådant underlåtes, af böter enligt 77 § samt påföljd derjemte att bristerna mot lega afhjelpas. Den legokostnad äfvensom kostnad för afhjelpande af tillfälliga mellan de årliga vägsynerna uppkomna brister, hvilka väghållaren underlåtit att efter anmaning afhjelpa, eger länsmannen att omedelbart hos den tredskande uttaga.

III Kap.

Om vägdelning.

36 §.

Vägdelning, hvarom i detta kapital stadgas, omfattar väghållningsdistrikt samt afser vägs fördelning till underhåll på hemman eller hemmansnummer.

37 §.

Fråga om ny vägdelning väckes hos Konungens befallningshafvande, som, efter det de väghållningsskyldige blifvit inför häradsrätten hörde, pröfvar huruvida sådan delning, till följd af väsendtliga förändrade förhållanden, må vara erforderlig.

38 §.

Då vägdelning skall ske, förordnar Konungens befallningshafvande landtmätare eller annan lämplig person att den samma förrätta med biträde af två gode män, hvilka af förrättningsmannen utses bland dem, som till ledamöter i egodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättning i orten valde äro.

39 §.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle hvad de fleste säga. Har hvar sin särskilda mening gälle förrättningsmannens.

40 §.

Innan förrättningen företages åligger förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dag och ställe för första sammanträdet samt dertill kalla gode männen; egande de väghållningsskyldige att inför förrättningsmannen och gode männen yttra sig efter befogenhet rörande de frågor, som under förrättningen förekomma.

41 §.

Under förrättningen skola till en början följande frågor, på sätt här nedan sägs, till afgörande företagas, nemligen:

1:o) om bestämmande af de vägar, hvilka skola i vägdelningen ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) om urskiljande af de broar, hvilka skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas, samt

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt.

42 §.

Rörande de i 41 § omförmälda frågor upprättar förrättningsmannen med gode männen förslag, hvilket underställes Konungens befallningshafvandes pröfning; hvarefter och sedan de väghållningsskyldige blifvit inför häradsrätten hörde och häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande i frågan meddelar beslut och i sammanhang dermed låter åsätta vägmantal (11 §).

43 §.

Sedan de i 41 § upptagna frågor blifvit slutligen afgjorda, fortsättes förrättningen medelst vägarnas gradering, urskiljande af de hemman, hvilka böra jemlikt 12 § från vägunderhåll in natura undantagas, samt vägarnas fördelande på hemman eller hemmansnummer;

åliggande förrättningsmannen att, när delningen å marken skall egrum, minst fjorton dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra när och hvarest delningen tager sin början.

44 §.

Vid vägs gradering skall hänsyn tagas till dels vägens egenskap af lands- eller bygdeväg, dels olika beskaffenheten af den mark, hvar öfver vägen går, dels tillgång till sand, grus eller annat ämne, hvarmed vägen underhållas kan, dels behovet af skyddsvärn, dels trafikens omfattning och den deraf föranledda större eller mindre slitning af vägen, dels ock andra omständigheter, som under en längre fortgående tid må kunna på vägunderhållet inverka, så att, der större svårighet i en eller annan af dessa delar möta, skälig minskning i vägens längd deremot beräknas.

45 §.

Sedan vägdelningen blifvit afslutad, åligger det förrättningsmannen så väl att derom hos Konungens befallningshafvande göra anmälan, som ock att tillställa hvarje länsman inom väghållningsdistriktet ett exemplar af vägdelningslängden för att vara för vederbörande tillgängligt. Konungens befallningshafvande utfärdar derefter allmän kungörelse om förrättningsens afslutande; egande den, som är med delningen missnöjd, att vid talans förlust deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Västernorrlands län innan fyratiofem dagar, och i mål från öfriga orter inom riket innan trettio dagar från den dag, då kungörelsen blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst, dock att menighet, som klagar, eger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Efter det delningen vunnit laga kraft, insänder förrättningsmannen fullständigt instrument deröfver till länets landtmäterikontor för att der förvaras.

IV Kap.

Om särskild nämnd.

46 §.

För bestämmande af beloppet ej mindre af de till vägkassan ingående bidrag, än ock af den ersättning, som enligt 12 § skall utgå, uppskattas den på ett vägmantal belöpande årliga kostnad för underhållet den tid mark är bar af väg, som ingått i delning.

Vid sådan uppskattning skall skäligt afseende fästas så väl å ortens pris för dagsverken och körslor som ock derå, att de till vägunderhåll in natura indelade i allmänhet äro i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet.

47 §.

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställas af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterna tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningsskyldige i den ordning, som för val af landstingsmän finnes stadgad.

48 §.

Nämnden sammanträder på ordförandens kallelse.

Hvad de fleste i nämnden säga, gäller som nämndens beslut. Vid lika röster eller der hvar har sin särskilda mening gäller ordförandens.

49 §.

Nämndens uppskattning, deremot klagan ej må föras, skall lända till efterrättelse i minst tio år och intill dess ny uppskattning derefter

sker. Äskas, efter sagda tids förlopp, ny uppskattning, ankommer det på Konungens befallningshafvande att, efter de väghållningsskyldiges hörande, om sådan förordna. Då ny vägdelning sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum.

50 §.

Nämndens medlemmar åtnjuta resekostnadsersättning enligt fjerde klassen i resereglementet.

51 §.

Efter fullgjordt uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshafvande, som låter i länskungörelserna offentliggöra det samma.

V. Kap.

Om vägkassan samt om vägskatt.

52 §.

För hvarje väghållningsdistrikt skall finnas en vägkassa, till hvilken ingår, utom öfriga dithörande afgifter, den vägskatt, hvarom nedan stadgas.

53 §.

Ur vägkassan bestridas utgifter för:

- a) byggande af ny väg, större bro och färja;
- b) omläggning af backig eller eljest för rörelsen obeqväm väg;
- c) underhåll af ny väg intill dess den i vägdelning ingått;
- d) underhåll af bro, som från vägdelning undantagits, samt af färja;
- e) anbringande och underhåll af vägvisare;
- f) ny vägdelning;

- g) resekostnadsersättning till särskilda nämnden;
- h) sådan ersättning, som jemlikt 14, 15 och 16 §§ kan utgå, samt
- i) förvaltningskostnad.

54 §.

Inom hvarje väghållningsdistrikt ega de väghållningsskyldige att för en tid af tre år utse en vägstyrelse, bestående af tre ledamöter, hvilka jemte ett lika stort antal suppleanter i god tid före hvarje tre-årsperiods utgång väljas på sätt om val af ledamöter i den särskilda nämnden finnes stadgadt (47 §).

Vid samma tillfälle utses, jemväl för en tid af tre år, tre revisorer för granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning äfvensom ett lika antal suppleanter för dessa revisorer.

55 §.

Vägstyrelsen åligger förvaltningen af vägkassan, verkställigheten af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut samt fullgörandet af öfriga åtgärder, som jemlikt denna lag på styrelsen ankomma, allt i enlighet med instruktion, som, efter förslag af vägstyrelsen, fastställles af Konungens befallningshafvande.

I vägstyrelsens öfverläggningar, men ej i dess beslut, eger kronofogden eller länsmanen deltaga.

56 §.

Öfver vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, hvilka för kalenderår afslutas.

57 §.

Inom april månads utgång hvarje år skall vägstyrelsen till revisorerna aflemna dels fullständig redovisning öfver föregående årets förvaltning, dels beräkning öfver så väl vägkassans utgifter för det kommande året som äfven den behållning, hvilken vid löpande årets slut kan vara att påräkna, jemte de inkomster, hvilka på grund af föregående beslut böra under det nästföljande året inflyta, dels ock ett på

denna beräkning grundadt förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan under det nästföljande året; och åligger det revisorerne att inom Juni månads utgång till Konungens befallningshafvande insända dessa handlingar, åtföljda af så väl berättelse öfver den af revisorerna verkställda granskning af vägstyrelsens redovisning jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar, som äfven revisorernes yttrande öfver förslaget till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan samt de vägväsendet i öfrigt rörande förslag, styrelsen kan hafva framlagt.

Konungens befallningshafvande låter derefter i länskungörelserna offentliggöra revisorernes berättelse samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat med tillkännagifvande derjemte, att öfriga handlingar finnas för väghållningsskyldige hos Konungens befallningshafvande tillgängliga samt att den, som i anledning deraf har något att erinra, skall sådant hos Konungens befallningshafvande anmäla inom påföljande Augusti månads utgång.

58 §.

På grund af de i § 57 omnämnda handlingar samt de förändringar deri, hvartill af de väghållningsskyldige gjorda erinringar kunnat föranleda, fastställer Konungens befallningshafvande inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande deraf skyldige.

59 §.

Vägskatten utgår sålunda, att den på hela väghållningsdistriktet belöpande väghållningskostnaden, hvarmed förstås dels kostnaden för underhåll af all indelad väg enligt särskilda nämndens uppskattning, dels alla de utgifter, som enligt den fastställda utgiftsstaten skola bestridas ur vägkassan, fördelas på samtliga enligt 6 § i väghållet deltagande beskattningsföremål efter det antal vägfyrkar, som på hvarje sådant föremål belöper med iakttagande deraf, att i mantal satt jord åsättes *en* vägfyrk för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet; annan jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, *en* vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet; annan fastighet samt frälseränta likaledes *en* vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet samt slutligen inkomst, som i väghållet

deltager, *en* vägfyrk för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf.

60 §.

Till ledning för vägs kattens bestämmande böra häradsskrifvarne hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till Konungens befallningshafvande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga den bevillning, som till staten utgöres af de i 6 § omförmälda beskattningsföremål eller, der bevillning ej erlägges, det belopp, som, i fall bevillning skulle utgå, på grund af taxeringsvärdet emot sådan bevillning svarar.

61 §.

Vid fördelningen af hela väghållningskostnaden enligt 59 § räknas den i mantal satta jorden till godo uppskattade värdet af det underhåll in natura, som jorden åligger, och påföres detta beskattningsföremål icke någon vägs katt, derest bidragen från öfriga beskattningsföremål äro tillräckliga till bestridande af utgifterna ur vägkassan.

62 §.

Uppkommer öfverskott i vägkassan sedan de i 53 § omförmälda behof blifvit behörigen tillgodosedda, eger Konungens befallningshafvande, på förslag af vägstyrelsen, förordna om dess användande för grundförbättring af vägarne och, sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras, jemväl till lindring af det vägunderhåll in natura, som åligger den i mantal satta jorden, sålunda att på vägkassans bekostnad till underhåll öfvertages väg, som antingen är eller vid ny vägdelning borde till underhåll på nämnda beskattningsföremål blifva indelad.

63 §.

Konungens befallningshafvande ombesörjer att vägs katten varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet;

egande Konungens befallningshafvande jemväl att förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrifvas.

64 §.

Konungens befallningshafvande meddelar vägstyrelsen ansvarsfrihet eller beslutar om de åtgärder som i anledning af anmärkningar böra vidtagas.

VI Kap.

Om vinterväghållningen.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargilt stånd vid snöfall skall Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande blifvit inför häradsrätten hörde, af närmast belägna hemman inom hvarje väghållningsdistrikt inrätta så kallade ploglag, hvilka hvardera af vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmagthålla.

66 §.

Der särskilda vintervägar öfver sjöar och myrar af ålder funnits eller nödiga pröfvas, ingå jemväl de i ploglagsindelningen. Blifver i följd af sådan vinterväg någon allmän väg för längre eller kortare tid obehöffig, vare dess hållande i fargilt stånd under sagda tid ej nödigt.

67 §.

Vinterväg skall till erforderlig bredd hållas öppen och, der så tarfvas, af vederbörande ploglag märkas ut.

68 §.

För besväret af vinterväghållningen njuta ploglagen ersättning af de väghållningsskyldige efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra.

69 §.

Till häradsrätten skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersättningen öfverenskomma. Kunna de icke i godo sig härom förena, insänder häradsrätten sitt betänkande i ämnet till Konungens befallningshafvande, som sedermera efter skälighet jemkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

70 §.

Den för alla ploglagen i hela väghållningsdistriktet bestämda ersättning sammanslås och fördelas på de beskattningsföremål, som jemlikt 6 § i vägunderhållet deltaga, enligt i 59 § bestämda grunder; hvarefter ersättningsbeloppen genom kronofogdens försorg utdebiteras, indrifvas och till ploglagen utbetalas.

71 §.

De beting, som antingen godvilligt med ploglagen slutas eller af Konungens befallningshafvande fastställas, skola för hvarje gång gälla i minst fem, högst tio år; börande de väghållningsskyldige i god tid före hvarje sådan periods utgång å nyo sammankallas för att antingen det förre betinget förnya eller ett nytt tillvägabringa.

72 §.

Konungens befallningshafvande fördelar ploglagen så, att de hemman, som dertill kunna anslås, blifva i möjligaste måtto lika dertill nyttjade.

73 §.

Inom hvarje ploglag, som består af flere än två delegare, skola desse sig emellan för minst ett år i sender utse en snöplogfogde, om hvilket val underrättelse bör kronobetjeningen meddelas.

Snöplogfogden åligger dels att öfvervaka det väg hålles i fargilt stånd samt att för sådant ändamål vid inträffande behof utfärda upp-båd till ploglaget att verkställa erforderligt arbete, hvilket uppbåd delegare äro skyldiga att sig emellan fortskaffa, dels ock att tillse det vinterväg jemlikt 67 § märkes ut.

Snöplogfogde, som i tre på hvarandra följande år tjenstgjort, vare ej skyldig att befattningen å nyo emottaga, förr än ytterligare tre år förflutit.

74 §.

Försummar vederbörande att hålla vinterväg fargill eller att den samma märka ut, låter kronobetjeningen sådant verkställa mot lega, som uttages på sätt i 35 § föreskrifves.

75 §.

Skulle i en eller annan ort andra ordningar för vinterväghållningen pröfvas lämpliga, ankommer på Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande blifvit inför häradsrätten hörde, att derom förordna; dock med iakttagande att äfven i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter den för ersättning till ploglag stadgade grund.

76 §.

Konungens befallningshafvande öfvervakar att väg vintertiden behörigen öppenhålles.

VII Kap.

Om ansvar för öfverträdelse af denna lag; så ock om rättegången.

77 §.

Öfverträdelse af hvad i denna lag blifvit väghållningsskyldig eller snöplogfogde till iakttagande föreskrifvet straffas med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till öfverträdelse af föreskrifterna i 24, 25, 26, 27 och 31 §§.

Böter, som jemlikt denna § ädömas, skola tillfalla kronan och, der tillgång till deras fulla gäldande brister, förvandlas efter allmän lag.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

78 §.

Skada, som genom öfverträdelse af denna lag annan tillfogas, skall gäldas jemlikt grunderna i VI kap. strafflagen.

79 §.

Ledamot af särskilda nämnden, som, oaktadt kallelse, uteblifver från sammanträde utan anmaldt laga förfall, skall böta till vägkassan två kronor för hvarje dag han är frånvarande, med skyldighet tillika att, derest sammanträdet af sådan anledning måste inställas, betala den till öfrige ledamöter utgående resekostnadsersättning.

80 §.

Fråga om öfverträdelse af de i denna lag gifna föreskrifter tillhör allmän domstols pröfning, och eger en hvar att åtala slik öfverträdelse.

81 §.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

82 §.

Med härad i denna lag förstås jämväl de före utfärdandet af förordningen den 17 Maj 1872 varande tingslag i de orter, der benämningen härad ej förekommer.

83 §.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1888; ankommande det på Konungens befallningshafvande, hvar inom sitt län, att ofördröjligen derefter föranstalta att nya vägdelningar i enlighet med föreskrifterna i denna lag varda inom de särskilda väghållningsdistrikten så skyndsamt som möjligt verkställda; hvarefter och i den mån ny vägdelning inom ett väghållningsdistrikt afslutats och vunnit laga kraft, tillämpning inom sådant område af 25 kap. byggningsbalken och alla öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som emot denna lag strida, icke vidare eger rum, dock med de undantag 84 och 86 §§ upptaga.

84 §.

Hvad i II kap. stadgas rörande underhåll af väg, bro och färja tillämpas ej förr än vid tillträdet af de vid första vägdelningen utlagda väglotter.

Sådant tillträde sker den 1 Juli det år, då vägskatt först erlägges; börande dervid väglotterna af väghållningsskyldige vara försatta i laggilt stånd, vid äfventyr, att befintliga brister eljest på den försumliges bekostnad emot lega afhjelpas.

85 §.

Den vägdelning på hemman eller hemmansnummer, som enligt denna lag första gången skall ega rum, bekostas till två tredjedelar af statsverket och till en tredjedel af de väghållningsskyldige.

86 §.

Säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län äfvensom de af nybyggen inom vissa fjelltrakter i Jemtland uppkomna hemman, hvilka hittills varit från deltagande i väghållningsbesväret alldeles befriade, njuta under de första tjugu åren efter det denna lag börjat tillämpas nedsättning till hälften i den på dem belöpande väghållningskostnad; egande förty, sedan sådant säteri eller hemman blifvit till vägunderhåll in natura indeladt, egaren deraf att under sagda tid ur vägkassan erhålla godtgörelse med hälften af det belopp, hvartill kostnaden för detta vägunderhåll blifvit af den särskilda nämnden uppskattad.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den
14 Februari 1887.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA och
Friherre TAMM.

1:o.

Departementschefen Statsrådet von Krusenstjerna anmälde frågan om förändring i gällande bestämmelser rörande vägunderhållet på landet och anförde dervid i underdånighet följande:

»Enligt nu gällande lagstiftning åligger skyldigheten att bygga och underhålla allmänna vägarne på landet jemte nödiga broar och färjor den i mantal satta jorden, med undantag likväl dels, enligt 8 § i Ridderskapets och Adels privilegier den 16 Oktober 1723, för säterierna i de forna danska provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, dels, jemlikt nådiga brefvet den 17 September 1783, för äldre lotshemman, så länge de fullgöra lotsningsskyldighet, och dels slutligen för vissa af nybyggen inom fjelltrakterna i Jemtland uppkomna hemman, hvilka, såsom belägna vid fjellen eller så nära derintill, att icke

åkerbruk, utan endast boskapsskötsel kunde derstädes idkas, genom nådiga brefven den 27 November 1792 och 9 November 1836 medgifvits att få antingen helt och hållet njuta befrielse från väghållningsbesväret eller ock deltaga deri endast till hälften mot vanliga hemman.

Denna redan från äldre tider tillbaka den i mantal satta jorden åliggande skyldighet har, hvad beträffar de särskilda slagen af allmänna vägar, hittills i allmänhet fullgjorts, i fråga om lands- och häradsvägarne, häradsvis och för socknevägarne socknevis genom de särskilda vägarne fördelning till underhållande på jorden efter det densamma åsatta förmedlade hemmantal.

Så länge jordbruket fortfor att vara den viktigaste, om också icke den enda näring, som förekom på landet, kunde det icke gerna blifva fråga om någon förändring i hemmanens berörda åliggande; men i den mån med stigande utveckling och folkmängdens tillväxt en mängd fabriker och andra inrättningar uppstodo på landet, för hvilka de allmänna vägarne voro lika behöfliga och nyttiga som för jordbruket, blefvo klagomålen öfver tungan af väghållningsbesväret alltmera allmänna och föranledde tid efter annan vid riksdagarna återkommande framställningar om förändring i de gällande lagstadgandena rörande väghållningsbesväret i syfte att åt den i mantal satta jorden måtte beredas lindring i besvärets utgörande.

I anledning af särskilda vid 1876 års riksdag i sådant syfte väckta förslag anmälde Riksdagen i skrifvelse den 14 Maj samma år, att Riksdagen funnit den ifrågakända förändringen vara af billigheten påkallad och för sin del ansett densamma lämpligast kunna åvägabringas på det sätt, att deltagande i vägunderhållet i någon viss skälig mån ålades all sådan fast egendom, som nu vore derifrån befriad, äfvensom med fast egendom förenad industriel rörelse jemte grufvor; men, enär för ett tillägg till gällande lag i berörda syftning erfordrades en noggrannare utredning af hithörande förhållanden, än som under Riksdagens jemförelsevis korta sammanvaro kunnat åstadkommas, hade Riksdagen funnit sig böra hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes uppdraga åt en komité att utreda ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet kunde åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sägar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen, äfvensom grufvor samt med fastighet förenad industriel rörelse, utan äfven hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt derefter låta utarbета och till Riksdagen aflåta nådigt förslag

1876 års
riksdagsskrif-
velse.

till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet.

*Komiterades
förslag.*

Med bifall här till behagade Eders Kongl. Maj:t under den 24 November 1876 åt utsedde komiterade uppdraga att verkställa den af Riksdagen begärda utredning och utarbета förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet; och hafva efter fyraårigt arbete, hvarunder äfven någon förändring i komiténs ursprungliga sammansättning egt rum, komiterade med underdånig skrifvelse den 14 December 1880 till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnade ett af historisk och statistisk öfversigt samt motiver och tabellbilagor åtföljdt förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Detta förslag, hvilket endast afser de allmänna vägarne på landet eller de vägar derstädes, som pröfvas vara för den allmänna samfärdseln nödiga och nyttiga, innefattar i afseende å underhållet af dessa åtskilliga bestämmelser, hvilka, hvad särskildt angår vägarnes underhållande den tid marken är bar, väsentligen afvika från dem, som hittills varit gällande; och det torde därför tillåtas mig att, vid meddelandet af en kortfattad redogörelse för det hufvudsakliga innehållet af komiterades förslag, taga hänsyn företrädesvis till de af komiterade föreslagna förändringar i nu gällande lagstadganden i ämnet.

Såsom redan i det föregående blifvit af mig antydt, finnas för närvarande tre slag af allmänna vägar, nemligen: lands-, härads- och socknevägar. Komiterades förslag upptager deremot endast två slag af allmänna vägar på landet, nemligen *landsväg*, hvartill hänföres sådan väg, som för allmänna samfärdseln är af större betydelse, såsom för- enande riket med annat rike eller ett län med ett annat län, eller ledande från en stad till en annan stad, eller tjänande att förbinda något härad i dess helhet eller till väsentlig del med stad, större hamn- eller lastageplats, jernvägsstation eller annat jemförligt ställe, och *bygdeväg*, under hvilken benämning sammanförts alla öfriga allmänna vägar, således äfven de socknevägar, hvilka pröfvas vara för den allmänna samfärdseln nyttiga och nödiga, allt i enlighet med de i 1 § gifna närmare bestämmelser.

Af de nuvarande allmänna vägarne på landet underhållas, såsom jag äfven här förut antydt, lands- och häradsvägarne i regeln af häradet eller tingslaget och socknevägarne af den eller de socknar, hvar inom de äro belägna. Gemensamhetsområdet för deltagandet i vägunderhållet och deraf föranledda kostnader är således för närvarande olika för de särskilda slagen af vägar, nemligen häradet för lands- och

häradsvägarne samt socknen för socknevägarne. Enligt komiterades förslag åter skulle kostnaderna för vägunderhållet på de till utgörande deraf pligtiga beskattningsföremålen fördelas länsvis eller, der lån vore deladt i särskilda landstingsområden, inom hvarje sådant, städerna i begge fallen undantagna, samt följaktligen gemensamhetsområdet uti ifrågavarande afseende blifva för de begge af komiterade antagna särskilda slagen af vägar detsamma, nemligen länet eller landstingsområdet.

Förutom den i mantal satta jorden, med undantag likväl för dels säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, dels ock äldre lotshemman, så länge de fullgjorde lotsningsskyldighet, hafva komiterade till deltagande i vägunderhållet föreslagit ej mindre all i mantal icke satt jordbruksfastighet, frälseränta samt annan fastighet, hvarför bevillning till staten erlägges, staten eller menigheter tillhöriga allmänningssskogar och staten tillhörig annan fastighet, hvaraf inkomst drages, omförmälda fastigheter dock endast så framt taxeringsvärdet derå uppginge till minst 400 kronor, än äfven inkomst till belopp af minst 1,000 kronor, hvarför bevillning utgöres, dock med åtskilliga undantag, såsom för inkomst af kapital, af kanal, jernväg eller annan farväg, m. m., på sätt 6 § mom. E närmare innehåller.

I fråga om sättet för de särskilda beskattningsföremålens deltagande i vägunderhållet hafva komiterade funnit någon annan anordning icke lämpligen låta sig genomföras, än att verkställandet af det för vägunderhållet erforderliga arbetet, till den del detsamma ansåges böra af enskilde ombesörjas, fortfarande såsom hitills ålades den i mantal satta jorden, samt att de öfriga till deltagande i vägunderhållet föreslagna beskattningsföremålen tillförbundes att lemna vissa penningebidrag, hvilka, likasom penningebidragen från den i mantal satta jorden, då sådana för betäckande af nödiga utgifter blefve erforderliga, skulle ingå till en för länet eller landstingsområdet gemensam vägkassa, stäld under förvaltning af en utaf landstinget utsedd vägstyrelse. Ur denna vägkassa skulle bestridas kostnaderna, bland annat, för anläggning af ny och omläggning af redan befintlig väg, underhåll af ny väg intill dess densamma ingått i vägdelning samt byggande och underhåll af färja och större bro. Allt öfrigt för vägunderhållet erforderligt arbete skulle det åligga den i mantal satta jorden att ombestyras.

Fördelningen å den i mantal satta jorden af det densamma sålunda åliggande väghållningsarbetet hafva komiterade, som funnit det skola blifva med alltför stora svårigheter och olägenheter förenadt, derest såsom enhet härvid antoges ett så stort område som länet eller lands-

tingsområdet, af sådan anledning i stället föreslagit att i regeln ske häradsvis; och då det förmedlade hemmantalet, i anseende till de på samma trakt högst väsentligt olika värdena derå, icke vidare kunde anses lämpligt att användas såsom fördelningsgrund vid vägunderhållets utgörande, hafva komiterade föreslagit att till grund för denna fördelning skulle läggas ett på hemmanens taxeringsvärden grundadt s. k. vägmantal, hvilket skulle vid förekommande allmän vägdelning inom ett väghållningsdistrikt genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes försorg åsättas de särskilda hemmanen och ega bestånd intill dess ny allmän vägdelning inom distriktet egde rum. För en följdriktig tillämpning af bestämmelsen om länet eller landstingsområdet såsom samfällighet för fördelningen af väghållningskostnaderna har det emellertid funnits nödigt att tillika stadga skyldighet för hemmansinnehafvarne inom ett härad, hvars uppskattade väglängd understege hvad som i förhållande till hela länets eller landstingsområdets uppskattade väglängd på häradets sammanlagda vägmantal sig belöpte, att för den lindring i väghållning, som sålunda komme dem till del i jemförelse med hemmansinnehafvarne inom ett annat härad, hvars väglängd öfverstege hvad som efter nyssnämnda grund derpå belöpte, till desse senare utgifva motsvarande kontant ersättning.

Beträffande frågan om det förhållande till hvarandra, hvarefter de särskilda beskattningsföremålen skäligen borde i vägunderhållskostnaden deltaga, hafva komiterade, som ansett någon lämpligare jemförelsegrund härvid icke vara att tillgå än bevillningen till staten eller, der sådan icke erlades, det belopp som, i händelse bevillning skolat utgå, på grund af taxeringsvärdet svarade mot bevillningen, funnit sig böra såsom regel uppställa, att all jordbruksfastighet borde vid fördelningen af väghållningskostnaden ingå för hela samt annan fastighet, staten eller menigheter tillhöriga allmänningsskogar äfvensom frälseränta för hälften af bevillningen eller deremot svarande belopp, och inkomst, som i vägunderhållet deltog, för en fjerdedel af bevillningen, men tillika, för att åt de nytillkomna beskattningsföremålen bereda någon lindring, föreslagit en öfvergångstid af femton år, hvarunder dessa skulle till väghållningskostnaden bidraga: den i mantal icke satta jorden allenast för hälften samt annan fastighet, staten eller menigheter tillhöriga allmänningsskogar äfvensom frälseränta allenast för $\frac{3}{10}$ -delar af bevillningen eller deremot svarande belopp, och inkomst, som i vägunderhållet deltog, allenast för $\frac{3}{20}$ -delar af bevillningen.

För bestämmandet af det belopp, hvarmed hvarje särskildt be-

skattningsföremål hade att bidraga till de med vägunderhållet i dess helhet förenade kostnader, måste naturligtvis, då uti berörda kostnader äfven inginge värdet af det vägarbete, som af den i mantal satta jordens innehafvare verkställdes, värdet derå först på något sätt utrönas. Detta hafva komiterade ansett lämpligast kunna ske genom uppskattning, verkställd af en för hvarje län eller landstingsområde tillsatt särskild nämnd, hvilken dervid hade att fästa afseende så väl å ortens pris på dagsverken och körslor, som äfven derå att de till sådant arbete indelade i allmänhet vore i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet å tider, som för dem funnos lämpliga.

Vid fördelningen å de särskilda beskattningsföremålen af väghållningskostnaden i dess helhet skulle den i mantal satta jorden få sig till godo räknadt uppskattade värdet af det vägarbete, som ålåge jorden, med iakttagande likväl att, äfven om detta värde öfverstege det belopp, hvarmed den i mantal satta jorden efter sin bevillning borde till väghållningskostnaden bidraga, jorden därför icke erhöle någon ersättning, utan skulle det härigenom i vägkassan uppkommande öfverskott användas i första rummet till grundförbättring af vägarna samt, i den mån det ej härför erfordrades, till öfvertagande för underhållande medelst vägkassan af väg, som eljest borde på den i mantal satta jorden till underhåll fördelas.

Komiterades förslag innehåller derjemte åtskilliga bestämmelser, åsyftande att så kraftigt som möjligt befordra de allmänna vägarne försättande och underhållande i ett för trafiken fullt tillfredsställande skick, bland hvilka bestämmelser särskildt torde böra omnämnas förslagen om tillsättande af rotemästare samt särskilde, af statsverket aflönade väginpektörer.

För allmänna vägarne öppenåållande vintertiden vid inträffande snöfall hafva komiterade deremot funnit nu gällande bestämmelser böra i hufvudsakliga delar fortfarande ega tillämpning med de förändringar allenast, som betingas af utsträckningen till åtskilliga andra beskattningsföremål än den i mantal satta jorden af skyldigheten att jemväl till nämnda besvär fullgörande erlägga kontanta bidrag.

Komiterades förslag förutsätter för sitt genomförande nya vägdelningar öfver hela riket i enlighet med de för dylika förrättningar af komiterade föreslagna särskilda bestämmelser.

Slutligen innehåller komiterades förslag äfven föreskrifter rörande tillsynen öfver vägunderhållets behöriga fullgörande, straffbestämmelser för öfverträdelse af de i lagförslaget gifna föreskrifter äfvensom särskilda stadganden i och för lagförslagets tillämpning, bland hvilka

sistnämnda särskildt torde förtjena att uppmärksammas stadgandet derom, att kostnaden för den vägdelning, som första gången enligt lagförslaget egde rum, skulle bestridas af statsverket.

*Utlåtanden
af kammar-
kollegium
m. fl. myndig-
heter och af
högsta dom-
stolen.*

Öfver komiterades förslag har, till följd af föreskrift i Eders Kongl. Maj:ts nådiga remiss den 30 April och nådiga bref den 12 Augusti 1881, kammarkollegium, efter inhemtande af samtliga lands- tingens och Eders Kongl. Maj:ts befallninghafvandes i länen underdå- niga yttranden, under den 10 Juni nästlidet år afgifvit underdånigt utlåtande. Med ledning af de i berörda yttranden och utlåtande gjorda erinringar blef sedermera komiterades förslag inom civildepartementet med biträde af tillkallade sakkunniga personer i åtskilliga delar om- arbetadt, hvarefter högsta domstolens underdåniga yttrande inhemtats öfver det sålunda upprättade nya förslaget, i hvad detsamma afsåge inskränkning i tillämpningen af allmän lag. Högsta domstolens ytt- rande afgafs den 25 sistlidne Januari; och har derefter i förslaget vid- tagits, förutom redaktionsjemkningar, de förändringar, hvartill högsta domstolens yttrande funnits föranleda.

Det är det sålunda reviderade förslaget, som jag nu anhåller få för Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla.

*Redogörelse
för det nu
framlagda
reviderade
förslaget.*

En förändring i nu gällande lagstiftning rörande väghållningen i syfte, att åt den i mantal satta jorden beredes lindring i väghållnings- tungan, synes mig vara af billighet påkallad. Riksdagen för sin del har ock erkänt detta genom sin af mig redan omförmälda skrifvelse af den 14 Maj 1876.

I fråga åter om sättet för en sådan förändrings genomförande lär det, med hänsyn till ämnets stora omfattning och mångfalden af de intressen, som deraf beröras, väl knappast vara att förvänta annat än att skiftande meningar skola förefinnas och söka göra sig gällande. För egen del har Riksdagen i sin nyss omnämnda skrifvelse endast framhållit önskvärdheten deraf, att deltagande i vägunderhållet i någon viss skälig mån ålades några i skrifvelsen närmare angifna bland de från sådant deltagande nu befriade beskattningsföremålen. En sådan åtgärd skulle också utan tvifvel vara egnad att aflägsna en bland de förnämsta anledningarna till missnöje med de nu gällande lagstadgan- dena i ämnet. Komiterade hafva emellertid funnit sig icke böra stanna endast härvid, utan derjemte meddelat bestämmelser i syfte så väl att undanrödja äfven öfriga af de nu bestående förhållandena alstrade olägenheter, som äfven att, till fördel för det allmänna, åstadkomma vägnarnas försättande och underhåll i så godt skick som möjligt.

Mot den utsträckning utöfver den i Riksdagens skrifvelse antydda

gräns komiterade sålunda gifvit det dem lemnade uppdrag synes det så mycket mindre kunna vara något att erinra, som densamma medfört dels att grunden för fördelningen mellan de hittills väghållnings-skyldige af det för dem bibehållna vägarbetet kunnat bestämmas med mera hänsyn till de särskilda hemmanens olika förmåga att fullgöra berörda skyldighet, hvadan denna måste anses derigenom komma att blifva hemmanen emellan jemnare fördelad, dels ock att de nytillkomna beskattningsföremålens berättigade anspråk på ett förbättrade vägunderhåll såsom ersättning för de dem pålagda uppoffringar kunnat i någon mån tillgodoses.

Beträffande åter det, efter hvad i kammarkollegii utlåtande (sid. 4) omförmäles, af några bland länsstyrelserna såsom en ofullständighet i komiterades förslag anmärkta förhållandet, att detsamma icke äfven omfattar de allmänna vägar, hvilka det åligger städerna att underhålla, hvaraf följden således skulle blifva att, om förslaget antoges utan att i sammanhang dermed några bestämmelser meddelades rörande städernas väghållningsbesvär, detta fortfarande komme att bedömas efter nu gällande lag; så har, efter hvad af komiterades yttrande (sid. 103) framgår, detta förhållande sin grund deruti att komiterade, ehuru det synts dem olämpligt att bredvid den nya lagen, som ordnade lagstiftningen rörande de allmänna vägarne på landet, de hittills tid efter annan meddelade stadgandena rörande de allmänna vägarne skulle fortfarande komma att tillämpas i afseende å det städerna åliggande vägunderhåll, likväl med hänsyn till beskaffenheten af det dem lemnade uppdrag funnit sig sakna befogenhet att i lagförslaget intaga några bestämmelser rörande städernas vägunderhåll. Mig veterligen har någon allmännares klagan hittills icke försports vare sig med hänsyn till de grunder, enligt hvilka städernas väghållningsskyldighet sedan gammalt är ordnad, eller mot det sätt, hvarpå denna skyldighet hittills fullgjorts. Någon ändring i de härom meddelade stadgandena hade icke heller blifvit hos Riksdagen ifrågasatt; vid hvilket förhållande och då en förändring deruti icke synes oundgängligen påkallas af den nu ifrågasatta förändringen i lagstiftningen rörande det landsbygden hittills åliggande vägunderhåll, komiterades åtgärd att i lagförslaget icke äfven upptaga särskilda stadganden rörande städernas vägar synes vara på fullt giltiga skäl grundad och hafva åt den till komiterades behandling öfverlemnade i sig sjelf ganska vidlyftiga frågan beredt en lämplig begränsning.

Hvad nu de särskilda bestämmelserna i komiterades förslag angår, så hafva flere bland dessa och särskildt en af sjelfva hufvudgrunderna

för förslaget — den om länet såsom samfällighet för väghållningskostnadens fördelning — rönt så mycket motstånd från flertalet af de granskande myndigheterna, att jag med allt erkännande af det förtjenstfulla sätt, hvarpå komiterade löst den dem förelagda uppgift, ansett mig icke kunna hos Eders Kongl. Maj:t förorda komiterades förslag till antagande i oförändradt skick; utan har detsamma, såsom jag redan förut antydtt, blifvit i vissa delar omarbetadt; och torde jag nu få härom meddela en närmare redogörelse.

1 och 2 §§. Lika med komiterade och med afseende å hvad de i sina motiv (sid. 104—108) anført, anser äfven jag de allmänna vägarne på landet kunna och böra, med hänsyn till deras större eller mindre betydelse för den allmänna samfärdseln, sammanföras under två kategorier, nemligen *landsvägar och bygdevägar*, så att följaktligen de nuvarande socknevägarne skulle komma att upphöra såsom ett särskildt slag af allmänna vägar samt vid den allmänna vägdelning öfver hela riket, hvilken för förslagets genomförande förutsattes såsom nödvändig, antingen utgå ur det allmänna vägunderhållet och antaga egenskapen af enskilde utfartsvägar eller ock ingå bland bygdevägarne. Denna förändring, hvilken äfven skulle hafva till följd att man för de olika slagen af allmänna vägar på landet finge ett och samma väghållningsdistrikt, är jemväl ur den synpunkt beaktansvärd, att det visat sig, med bibehållande såsom hittills af olika väghållningsdistrikt för de olika slagen af allmänna vägar, icke utan synnerligen stora svårigheter och olägenheter låta sig göra att ordna väghållningsbesväret på landet efter andra än nu gällande grunder. Vill man nemligen, enligt Riksdagens framställning, utsträcka deltagandet i vägunderhållet äfven till åtskilliga derifrån nu befriade beskattningsföremål, så måste, då åtminstone en del af dessa är af beskaffenhet, att det icke ens lärer kunna blifva fråga om att af dem utkräfvat detta deltagande på annat sätt än medelst erläggande af vissa kontanta bidrag, så väl för bestämmandet af dessas belopp, som för debitering, uppbörd, förvaltning och redovisning af de på sådant sätt inflytande medlen en mängd nya föreskrifter och åtgärder blifva erforderliga; och huru enkelt förfaringssättet härvid än i och för sig kunde blifva, skulle otvifvelaktigt, derest för hvarje särskildt beskattningsföremål samma åtgärder behöfde upprepas så väl i fråga om dess deltagande i häradets, som i fråga om dess deltagande i socknens väghållningsskyldighet, en sådan anordning i sin helhet befinnas alltför omständlig och invecklad.

Med komiterade har jag ansett mig böra instämma äfven deruti, att bredden för de särskilda slagen af allmänna vägar i regeln bestämmes

för landsväg till 6 meter och för bygdeväg till 3,6 meter, motsvarande efter gamla måttet för landsväg 20,2 fot och för bygdeväg 12,12 fot eller ungefär samma bredd, som nu är föreskrifven för, å ena sidan, landsväg och, å den andra, härads- och socknevägar.

I afseende härå har visserligen uti några af de från orterna inkomna yttrandena i ärendet framställning blifvit gjord derom, att äfven skilnaden mellan landsväg och bygdeväg måtte bortfalla och således blott ett enda slag af allmän väg finnas samt bredden derå bestämmas till 4,7 meter, motsvarande 15,83 fot, eller i det närmaste den bredd af 16 fot, som på senare tiden vanligen gifvits de allmänna vägar, för hvilkas nybyggnad eller omläggning bidrag af allmänna medel beviljats. En sådan anordning kunde väl också icke synas sakna skäl för sig; men, då komiterades förslag närmare öfverensstämmer med de i dessa hänseenden nu gällande lagstadgandena, hvilka icke visat sig i tillämpningen medföra några särskilda olägenheter, synes komiterades ifrågavarande förslag böra ega företräde. Någon väsentligare ändring af innehållet uti 1 och 2 §§ af komiterades förslag har således icke funnits erforderlig.

Komiterades i 5 § framställda förslag om utsträckning till länet eller landstingsområdet af *samfälligheten för väghållningskostnadens fördelning*, med hvilket förslag komiterade, såsom af motiven (sid. 112—114) framgår, afsett att i möjligaste mån utjemna bördan af väghållningsbesväret genom undanrödjande af den utaf skiljaktiga lokala förhållanden på skilda orter härflytande olikheten i nämnda börda, har jag deremot funnit mig icke kunna biträda. Utom det att förslaget icke innebär någon verklig trygghet därför, att det dermed afsedda ändamål skulle kunna ernås, komme, enligt hvad den af kammarkollegium i dess utlåtande (sid. 10—12) meddelade redogörelse för innehållet af de vid förslaget i denna del framställda anmärkningar utvisar, förslaget att i tillämpningen medföra så många och stora olägenheter och svårigheter, att, om man också helt och hållet bortser från den kostnad för det allmänna, som af de för en förändrad reglering erforderliga nya vägdelningar öfver hela riket skulle förämlas och hvilken kostnad, efter hvad jag sedermera får tillfälle att närmare utveckla, icke torde kunna annat än till en del undvikas, de olägenheter i öfrigt, förslagets tillämpning skulle medföra, måste anses såsom vida mera betydande än dem förslaget är afsedt att undanrödja. I likhet med collegium har jag därför ansett samfälligheten för väghållningskostnadens bestridande fortfarande böra i regeln utgöras af häradet, men att tillika, på det nödig hänsyn måtte kunna egnas de

5 §.

förefintliga lokala skiljaktigheterna, skulle lemnas öppet, å ena sidan, för ett härad att fördela sig i mindre väghållningsdistrikt och, å den andra, för två eller flera härad eller delar deraf att förena sig till ett gemensamt väghållningsdistrikt. I enlighet härmed har också 5 § i komiterades förslag blifvit omredigerad, hvarvid tillika senare punkten, såsom obehöflig, blifvit utesluten.

6 och 84 §§. Äfven i fråga om de *beskattningsföremål, hvilka skäligen borde i väghållningskostnaden deltaga*, afviker det reviderade förslaget i vissa delar från komiterades. Hvad först den i mantal satta jorden angår, hade komiterades flertal ansett, att en utsträckning till säterierna i de forna danska provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän, hvilka för närvarande äro från deltagande i väghållningsbesväret befriade, af skyldigheten att i detta besvär taga del innebure en ändring i ridderskapets och adelns privilegier samt följaktligen, såsom en privilegiefråga, förutsatte ridderskapets och adelns samtycke; hvarför komiterades flertal ansett sig böra i afseende å dessa säterier göra det förbehåll, att den föreslagna nya lagen icke skulle å dem ega tillämpning utom för så vidt öfverenskommelsen kunnat med vederbörande säteriegare träffas. Lika med kammarkollegium (sid. 28) och med åberopande af det förfarande, som under senaste tider egt rum vid genomförandet af förändrad lagstiftning rörande tingshus-, prestgårds- och kyrkobyggnad (lagarne af den 26 September 1884 samt den 1 Maj och den 12 Juni 1885), kan jag deremot icke anse ridderskapets och adelns medgifvande vara i förevarande fall erforderligt. Vid sådant förhållande och då i öfrigt giltiga skäl saknas att, när det nu blifvit ifrågasatt att utsträcka deltagandet i det allmänna väghållningsbesväret icke blott till andra jordbruksfastigheter än i mantal satt jord, utan äfven till all annan slags fastighet samt sådana beskattningsföremål i öfrigt, för hvilka de allmänna vägarne kunna anses vara i någon väsentligare mån nyttige och behöflige, fortfarande från deltagande i detta besvär befria ifrågavarande säterier, synas äfven dessa böra i det allmänna väghållningsbesväret taga del i likhet med öfriga hemman inom riket; dock torde, till beredande för nuvarande säteriegare af skälig lindring i det för dem nya besvärets utgörande, en öfvergångstid af 20 år böra bestämmas, under hvilken dessa säterier skulle åtnjuta nedsättning till hälften af den på dem belöpande väghållningskostnaden. Enahanda lindring torde jemväl böra beredas de af nybyggen inom fjelltrakterna i Jemtland uppkomna hemman, hvilka enligt hittills gällande författningar varit från deltagande i väghållningsbesväret helt och hållet befriade.

Vidare och då, på sätt kollegium äfven erinrat, hinder numera icke förefinnes för hemmans sönderstyckande i huru små brukningsdelar som helst, men för dessas deltagande i det allmänna vägunderhållet lika litet hädanefter som hittills förutsättes något visst minimum af taxeringsvärde, torde icke heller för sådan jordbruksfastighet, som icke är i mantal satt, deltagandet i nämnda besvär böra, såsom komiterade föreslagit, göras beroende deraf att taxeringsvärdet uppgår till minst 400 kronor, utan denna bestämmelse få uteslutas.

För annan än jordbruksfastighet läser deremot, med afseende å hvad kollegium (sid. 31 och 32) anført, gränsen för deltagandet i detta besvär blifva alltför långt utsträckt, derest densamma, enligt komiterades förslag, bestämmes så att den komme att omfatta äfven dylika fastigheter med så lågt taxeringsvärde som allenast 400 kronor; utan torde, på sätt kollegium äfven hemställt, detta minimum böra för dessa fastigheter höjas till 600 kronor.

Beträffande slutligen de särskilda slag af inkomst, som kunde böra till väghållningskostnaden bidraga, har kollegium i sitt utlåtande (sid. 32 och 33) sökt ådagalägga, att komiterade i berörda hänseende gått längre än 1876 års riksdag med det i dess underdåniga skrifvelse begagnade uttryck »med fastighet förenad industriell rörelse» åsyftat, då komiterade såsom regel uppställt, att inkomst till belopp af minst 1,000 kronor, hvarför bevillning erlägges, skall i väghållningskostnaden deltaga, samt härifrån icke gjort undantag annat än för inkomst af kapital, af kanal, jernväg och annan farväg samt genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstbefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån äfvensom sådan inkomst som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet. Uppenbart synes också att, med den lydelse förslaget sålunda erhållit, deltagandet i väghållningskostnaden skulle, emot hvad Riksdagen måste åsyftat, komma att utsträckas jemväl till inkomst af åtskilliga sådana slag af verksamhet, hvilka påtagligen icke vore att hänföra till industriell rörelse. Vid sådant förhållande och då vid hvarje förändring af sådant slag som den förevarande riktigast torde vara att framgå med en viss varsamhet, synes, på sätt kollegium ock ansett, någon annan slags inkomst icke böra ifrågakomma att i väghållningskostnaden deltaga, än inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst 1,200 kronor och bevillning därför till staten

erlägges. — I öfverensstämmelse härmed och med iakttagande derjemte af hvad kollegium med fullt fog i formelt hänseende haft att anmärka mot 6 § i komiterades förslag, har en omredigering af samma § blifvit verkställd.

7 och 8 §§.

Vidkommande frågan om det sätt, *hvarpå* de till deltagande i väghållningskostnaden sålunda föreslagna *beskattningsföremålen* lämpligen *borde fullgöra denna sin skyldighet*, hvilken fråga nära sammanhänger med frågan om lämpligaste sättet för ordnandet af sjelfva väghållningsbestyret eller arbetet för vägs hållande i ett för samfärdseln tillfredsställande skick, torde, med hänsyn till hvad komiterade i motiven (sid. 125) anført, någon annan anordning i detta hänseende åtminstone för det närvarande icke lämpligen låta sig genomföra än den af komiterade föreslagna, eller att verkställandet af det för vägunderhållet erforderliga arbetet till den del, detsamma icke skulle bekostas ur en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa, fortfarande såsom hittills ålades den i mantal satta jorden; att öfriga till deltagande i vägunderhållet föreslagna beskattningsföremål tillförbundes att lemna vissa penningebidrag, hvilka, likasom penningebidragen från den i mantal satta jorden, då sådana för betäckande af nödiga utgifter blefve erforderliga, skulle ingå till den gemensamma vägkassan; samt att ur denna kassa skulle bestridas kostnaderna, bland annat, för anläggning af ny och omläggning af redan befintlig väg, underhåll af ny väg intill dess den ingått i vägdelning samt byggande och underhåll af färja och större bro. — Någon förändring till innehållet af 7 och 8 §§ i komiterades förslag har jag för den skull ansett icke böra ifrågakomma.

9—11 §§.

Såsom grund för vägunderhållets fördelning hemmanen emellan har hittills gällt det hvarje hemman åsatta förmedlade hemmantal. Denna grund hafva emellertid komiterade, i anseende till de på samma trakt högst väsentligt olika värdena på ett sådant mantal, funnit icke vidare vara såsom sådan lämplig, utan i stället af skäl, hvarför i motiven (sid. 126—130) redogöres, till grund för väghållningskostnadens fördelning hemmanen emellan föreslagit ett på hemmanens taxeringsvärde grundadt s. k. *vägmantal*, hvilket skulle vid förekommande allmän vägdelning inom ett väghållningsdistrikt genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes försorg åsättas de särskilda hemmanen och ega bestånd intill dess ny allmän vägledning inom distriktet egde rum.

Då, på sätt kollegium i sitt utlåtande (sid. 19) äfven erinrat, det numera temligen allmänt erkännes, att det förmedlade hemmantalet är

såsom fördelningsgrund vid vägunderhållets utgörande synnerligen olämpligt, samt, om också mot taxeringsvärdets antagande till grund i berörda hänseende icke obefogade anmärkningar kunna göras, någon annan mera tillfredsställande fördelningsgrund än taxeringsvärdet icke lär, åtminstone för det närvarande, kunna åstadkommas, har jag ej tvekat att biträda komiterades såväl af flertalet bland myndigheterna i orten som af kollegium förordade ifrågavarande förslag. — Vid 9, 10 och 11 §§ i lagförslaget har således någon förändring icke blifvit vidtagen.

Beträffande åter kollegii (sid. 19) i sammanhang med tillstyrkandet af nådigt bifall till komiterades nyss omförmälda förslag gjorda hemställan att, till förekommande af onödiga utgifter, *nya vägdelningar* icke måtte, allenast för den nya delningsgrundens tillämpning, ega rum, utan nu gällande vägdelningar få fortfarande blifva bestående intill dess af annan giltig anledning ändring deri kunde finnas erforderlig, samt under mellantiden de af väghållningsbördan tyngre tryckta undfå ersättning af dem, hvilka fått sig till underhållande tilldelade vägstycken af mindre utsträckning, än som efter vägmantal på dem belöpte; så skulle det visserligen varit i hög grad önskvärdt, om den föreslagna nya regleringen af vägunderhållet kunnat, derest den i öfrigt befunnits antaglig, genomföras utan att medföra särskilda kostnader för nya vägdelningar öfver hela riket. Men då härvid förekommer *dels* att den af kollegium förordade liquidation de enskilde hemmansinnehafvarne emellan, om också icke i lika grad som den liquidation de särskilda häradena emellan, hvilken skulle blifva en följd af komiterades förslag om, å ena sidan, väghållningskostnadens fördelning inom län eller landstingsområde och, å andra sidan, vägarbetets utgörande häradsviis, i allt fall otvifvelaktigt skulle komma att framkalla mycket missnöje, jemte det att verkställigheten deraf blefve förenad med mycket besvär och mycken omgång, *dels* att ändamålet med den nya regleringen till väsentlig del skulle förfelas, derest ej redan från början blefve utredt, hvilka vägar densamma skulle omfatta, hvilket åter icke utan nya vägdelningar läte sig göra, *dels* att under öfvergångstiden särskilda lagstadganden blefve erforderliga angående fördelningen af kostnaden för sockenvägars byggande och underhåll, lär det icke kunna undvikas att, på sätt komiterade föreslagit, stadga det nya vägdelningar böra omedelbart efter det den nya regleringen trädte i kraft ega rum öfver hela riket.

I afseende åter å kostnaden för dessa första vägdelningar, hvilken kostnad komiterade ansett böra enbart drabba statsverket, torde

visserligen, då dessa delningar icke kunna anses vara af de väghållningsskyldige sjelfve påkallade, det icke vara billigt och rättvist att låta dem ensame få vidkännas den deraf härflytande dryga kostnaden; men, då det icke heller lärers kunna bestridas, att den nya regleringen med hänsyn till den förbättring af vägunderhållet, som deraf skulle blifva en följd, komme att äfven medföra gagn för de väghållningsskyldige sjelfve, torde det icke vara obilligt att af dem fordra *något* bidrag till bestridande af kostnaderna för dessa vägdelningar. Jag har derföre trott billigt vara, att statsverket dertill bidroge med $\frac{2}{3}$ -delar och de väghållningsskyldige med $\frac{1}{3}$ -del. Härigenom skulle statsverket visserligen få vidkännas en utgift, hvars belopp väl icke låter sig på förhand med bestämdhet beräknas, men, i betraktande af hvad kollegium härom i sitt utlåtande (sid. 13 och 14) anført, sannolikt icke lärers kunna sättas lägre än till omkring 700,000 kronor. Men, huru betydlig denna summa än kan synas, torde härvid dock icke böra förbises, *dels* att det måste vara för det allmänna af synnerlig vikt att, om också med någon uppoffring, få den sedan lång tid tillbaka sväfvande frågan om ett lämpligare ordnande af det allmänna vägunderhållet löst på ett tillfredsställande sätt, *dels* att hela kostnadsbeloppet icke kan ifrågakomma att behöfva på en gång utgifvas, utan torde komma att på en längre tid fördelas och *dels* att under de år vägdelningarna fortgå nya väganläggningar icke torde i någon större grad ifrågakomma och således under dessa år det anslag, som brukat årligen till ganska betydligt belopp anvisas såsom bidrag till anläggning af nya samt omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, komma att i väsentligt mindre mån än eljest tagas i anspråk.

59 §.

Hvad nu vidare beträffar frågan om *det förhållande* till hvarandra, *hvar efter* de särskilda *beskattningsföremålen* skäligen *borde i väghållningskostnaden deltaga*, hafva komiterade, som ansett någon lämpligare jemförelsegrund härvid svårligen kunna låta sig utfinna än bevillningen till staten eller, der sådan icke erlägges, det belopp som, i händelse bevillning skolat utgå, på grund af taxeringsvärdet mot bevillningen svarar, med hänsyn till de särskilda beskattningsföremålens olika beskaffenhet och förmåga att bära ifrågavarande besvär samt af skäl i öfrigt, som i motiven (sid. 199—203) närmare utvecklas, ansett den i mantal satta jorden redan från början af den nya regleringens tillämpning böra vid fördelningen af väghållningskostnaden ingå för *hela* sin bevillning eller deremot svarande belopp, samt för öfriga beskattningsföremål väl föreslagit en öfvergångstid af 15 år, hvar under dessa skulle få åtnjuta någon lindring och till vägunderhållskostnaden bi-

draga: de i mantal icke satta jordbruksfastigheterna för hälften, annan fastighet samt staten eller menigheter tillhörande allmänningsskogar äfvensom frälseränta för $\frac{3}{10}$ -delar och inkomst, som i vägunderhållet deltog, för $\frac{3}{20}$ -delar af bevillningen, men såsom regel för framtiden uppställt, att de skulle uti ifrågavarande kostnader deltaga: äfven den i mantal icke satta jorden för *hela* sin bevillning, annan fastighet, staten eller menigheter tillhörande allmänningsskogar äfvensom frälseränta för hälften af bevillningen samt inkomst för $\frac{1}{4}$ -del af bevillningen.

Då Riksdagen i sin skrifvelse i detta ärende icke närmare angifvit efter hvilken beräkningsgrund Riksdagen ansett, att de särskilda beskattningsföremålen borde deltaga i väghållningskostnaden, har det således varit åt komiterade öfverlemnadt att sjelfve söka att finna en lämplig beräkningsgrund; och torde det härvid utan tvifvel hafva för komiterade gällt att taga behörig hänsyn till ej mindre de särskilda beskattningsföremålens olika förmåga och lämplighet att bära ett onus af ifrågavarande beskaffenhet, än äfven det större eller mindre gagn vägarne kunna anses bereda de särskilda beskattningsföremålen.

Att vid en förändrad reglering af väghållningsbesväret den i mantal satta jorden, som om ock med några undantag hittills ensam haft detta besvär sig ålagdt, bör, såsom komiterade äfven föreslagit, vid fördelningen af väghållningskostnaden ingå för hela sin bevillning, förutsatt att bevillningen tages till fördelningsgrund, synes så sjelfklart, att någon vidare bevisföring därför icke lärer erfordras; och någon erinran häremot har icke heller uti de från de olika myndigheterna inkomna yttrandena framställts.

Beträffande åter det förhållande, hvarefter de öfriga slagen af beskattningsföremål kunna anses böra i väghållningskostnaden deltaga, har visserligen, i syfte att på dem måtte öfverflyttas en drygare andel af denna kostnad än komiterade föreslagit, af åtskilliga landsting framställts yrkande derom, att dessa beskattningsföremål skulle, utan någon förmedlingsöfvergång, redan från början af den nya regleringens genomförande taga del i nämnda kostnad efter den proportion, som enligt komiterades förslag skulle komma att tillämpas först efter den föreslagna öfvergångstidens slut. Ett sådant yrkande synes likväl så mycket mindre kunna vinna afseende, som det till och med kan med fog ifrågasättas, huruvida komiterades förslag kan anses vara med full billighet öfverensstämmande, då deri såsom regel uppställles, att den i mantal icke satta jordbruksfastigheten skall, i likhet med hemmanen, taga del i väghållningskostnaden för hela sin bevillning samt annan fastighet äfvensom frälseränta för hälften och inkomst

för en fjerdedel af bevillningen. Hvad särskildt innehafvarne af i mantal icke satta jordbruksfastigheter beträffar, erinrar kammarkollegium i sitt utlåtande (sid. 41), att obilligheten i komiterades förslag är så mycket mer påfallande, som, då dessa icke, i likhet med hemmansinnehafvarne, finge fullgöra någon del af sin väghållningsskyldighet genom arbete, utan måste afbörda sig densamma uteslutande medelst kontanta bidrag, på dem komme att öfverflyttas en börda, som blefve för dem mera tryckande än den, som komme att fortfarande hvila på hemmansinnehafvarne sjelfve. Med afseende å hvad collegium härom i sitt utlåtande (sid. 40—44) vidare anført, torde man således i detta hänseende böra tills vidare stanna vid hvad komiterade föreslagit att gälla under öfvergångstiden eller att deltagandet i väghållningskostnaden skulle beräknas: för i mantal icke satta jordbruksfastigheter efter hälften samt för annan fastighet äfvensom frälseränta efter $\frac{1}{10}$ -delar och för inkomst efter $\frac{2}{10}$ -delar af bevillningen, allt under förutsättning att bevillningen komme att utgöra delningsgrunden, dock utan att, såsom en bland komiterade i afgifven reservation föreslagit samt några landsting och länsstyrelser i likhet med honom hemställt, något visst maximum bestämmes, hvaröfver bidraget till vägunderhållet icke får för något af ifrågavarande beskattningsföremål uppgå.

Vidkommande åter frågan om lämpligheten af bevillningen såsom fördelningsgrund för väghållningskostnadens utgörande, torde det visserligen, med hänsyn till de särskilda beskattningsföremålens olika beskaffenhet, svårligen låta sig göra att utfinna någon annan lämplig jämförelsegrund dem emellan än en sådan, hvartill bevillningsförordningen lemnar anvisning, således antingen uppskattningsvärde eller bevillning. Mot bevillningens användande såsom delningsgrund förekommer dock, att enligt nu gällande stadganden bevillningen utgår med olika belopp af olika beskattningsföremål, nemligen af jordbruksfastighet med 3 öre samt af annan fastighet och frälseränta med 5 öre för hvarje 100 kronor af uppskattningsvärdet och af inkomst med en procent af inkomstbeloppet, dock med afdrag af visst belopp, der inkomsten understiger 1,800 kronor; till följd hvaraf och då icke samtliga beskattningsföremålen äro afsedda att i väghållningskostnaden taga del för hela sin bevillning, utan flera bland dem för olika andelar deraf, den verkliga proportionen för de särskilda beskattningsföremålens deltagande i berörda kostnad icke kan, med bevillningen såsom delningsgrund, på ett fullt tydligt och lätt öfverskådligt sätt uttryckas. Lägges åter taxeringsvärdet omedelbart till grund för fördelningen af väghållningskostnaden, skulle detta otvifvelaktigt leda derhän, att beräk-

ningen af de särskilda beskattningsföremålens andel i nämnda kostnad blefve alltför invecklad. Såväl den ena som den andra af dessa olägenheter skulle emellertid kunna undvikas, derest såsom delningsgrund antoges den af kollegium förordade s. k. vägfyrken. Såsom enhet därför har kollegium (sid. 45 och 46) antagit den på 100 kronors uppskattningsvärde af i mantal satt jord belöpande andel i väghållningskostnaden, hvilken andel, enligt den antagna proportionen de särskilda beskattningsföremålen emellan, eller att, med bevillningen till fördelningsgrund, i mantal icke satt jordbruksfastighet skulle i väghållningskostnaden deltaga för halfva bevillningen, annan fastighet och frälseränta för $\frac{1}{10}$ -delar af bevillningen och inkomst för $\frac{1}{20}$ -delar af bevillningen, förutsätter 200 kronors taxeringsvärde för såväl i mantal icke satt jordbruksfastighet som annan fastighet och frälseränta samt 20 kronors beskattningsbar inkomst; med ledning hvaraf skulle såsom regel kunna uppställas, att *en* vägfyrk åsättes: i mantal satt jord för hvarje 100 kronors uppskattningsvärde; i mantal icke satt jordbruksfastighet för hvarje 200 kronors uppskattningsvärde; annan fastighet samt frälseränta likaledes för hvarje 200 kronors uppskattningsvärde och inkomst för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf.

I öfverensstämmelse härmed har också 69 § i komiterades förslag blifvit omarbetad.

Vidare och då uti väghållningskostnaden äfven ingår, bland annat, värdet af det vägarbete, som fullgöres af den i mantal satta jorden den tid marken är bar, och det således, för att beloppet af hvarje särskildt beskattningsföremåls bidrag skall kunna bestämmas, erfordras att berörda vägarbete förut blifvit till sitt värde på något sätt utrönt, hafva komiterade föreslagit, att för sådant ändamål en uppskattning af den på ett vägmantal inom hvarje väghållningsdistrikt belöpande årliga kostnad för underhållet den tid marken är bar af väg, som ingått i delning, skulle verkställas af *särskilda nämnder*, hvilka dervid skulle hafva att fästa skäligt afseende såväl å ortens pris för dagsverken och körslor, som ock derå, att de till vägunderhåll in natura skyldige i allmänhet vore i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet å tider, som för dem funnes lämpliga.

Emot komiterades förslag om öfverlåtande åt särskilda nämnder att verkställa uppskattning af kostnaderna för vägunderhållet in natura, så vidt detsamma af den i mantal satta jorden ombesörjdes, torde så mycket mindre finnas anledning till anmärkning, som berörda an-

IV Kap.

ordning synes vara särdeles väl egnad att åstadkomma en i möjligaste mån noggrann beräkning af den verkliga väghållningskostnaden, hvarförutan det icke lär vara möjligt att på ett någorlunda tillfredsställande sätt ordna deltagandet i det allmänna vägunderhållet efter andra än hittills gällande grunder.

Beträffande åter sammansättningen af dessa nämnder, i hvilket afseende komiterade hufvudsakligen föreslagit, att en sådan nämnd skulle tillsättas för hvarje landstingsområde och bestå af en utaf Eders Kongl. Maj:t förordnad ordförande samt fyra ledamöter, hvilka jemte två suppleanter skulle utses till halfva antalet af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande och till andra hälften af landstinget; så torde, derest häradet antages till gemensamhetsområde för väghållningskostnadens fördelning, hvad komiterade sålunda föreslagit, såsom hvilande på förutsättningen att väghållningsdistriktet skulle utgöras af länet eller landstingsområdet, utan vidare befinnas icke vara fullt lämpligt. Med afseende å angelägenheten deraf, att de för uppskattningen angifna grunder varda, åtminstone inom angränsande trakter, med största möjliga likformighet tillämpade, har kammarkollegium (sid. 51) för sin del föreslagit, att nämnderna skulle bestå af dels ständiga ledamöter, hvilka till ett antal af tre personer och med länet eller landstingsområdet till tjänstgöringsdistrikt skulle förordnas, en, som tillika skulle vara ordförande, af Eders Kongl. Maj:t och de öfriga två tillika med en suppleant af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, och dels tillfällige ledamöter, två till antalet, hvilka jemte en suppleant skulle utses af samtliga de väghållningsskyldige inom det väghållningsdistrikt, hvarest uppskattning skulle ega rum. Då det emellertid synes vara af mindre vigt att i afseende å tillämpningen af uppskattningsgrunderna söka åstadkomma likformighet inom länet, blott sådan kan vinnas inom väghållningsdistriktet, samt det utan tvifvel skulle väsentligen bidraga till påskyndande af förrättningarnas afslutande, om flera sådana kunde samtidigt ega rum inom mindre områden af ett län, har jag funnit mig icke böra biträda kollegii berörda förslag, så vidt det samma afser insättande af ständige ledamöter i dessa nämnder, utan föreslagit, att särskild ordförande och särskilde ledamöter utses för hvarje nämnd. Härvid har synts lämpligast vara att halfva antalet, d. v. s. ordföranden och en ledamot, förordnas af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Enligt kollegii förslag skulle vidare de af de väghållningsskyldige utsedde ledamöterna i den särskilda nämnden jemte en suppleant åt dem väljas antingen, för den händelse att distriktet omfattade blott en

enda kommun, omedelbart å kommunalstämma derstädes eller, om distriktet bestode af flera socknar, inför häradsrätten genom valmän, hvilka till ett antal af en eller flera för hvarje socken borde jemte ett lika stort antal suppleanter å kommunalstämmor utses; och borde, i händelse af skiljaktiga meningar, såsom grund för röstetalet gälla för en hvar väghållningsskyldig det honom påförda antal vägfyrkar och för de särskilda socknarna sammanlagda antalet af alla socknens vägfyrkar.

Emot detta förslag torde emellertid kunna med fog anmärkas, att detsamma skulle nödvändiggöra upprättandet af en ytterligare fyrktalslängd, hvilket otvifvelaktigt både blefve synnerligen besvärligt och jemväl komme att förorsaka många svårigheter. För undvikande af dessa olägenheter och då, om det kan vara lämpligt att, derest länet eller landstingsområdet antages till samfällighet för väghållningskostnadernas fördelning, åt landstinget öfverlemna att å de väghållningsskyldiges vägnar välja ledamöter i särskilda nämnden, det säkerligen icke kan vara mindre lämpligt, då samfällighetsområdet inskränkes till häradet, att öfverlemna denna valrätt åt dem, som hafva att utse landstingsmännen, har jag, anslutande mig i detta hänseende hufvudsakligen till ett af Kalmar läns södra landsting framställt förslag, ansett mig böra föreslå att de öfriga två ledamöterna i nämnden jemte suppleanter för dem utses i den ordning, som för val af landstingsmän finnes stadgad.

I enlighet med hvad i 3 § af förordningen om landsting den 21 Mars 1862 föreskrifves, skulle dessa val följaktligen komma att ske antingen, der väghållningsdistriktet bestode af blott en enda kommun, omedelbart å kommunalstämma derstädes eller ock, der väghållningsdistrikt innefattade flera kommuner, inför häradsrätten genom valmän, utsedde å kommunalstämmor till det antal, som i 5 § af ofvan åberopade förordning stadgas; och skulle jemväl i fråga om röstgrunden gälla hvad i 5 och 9 §§ af samma förordning föreskrifves. Någon osäkerhet om, huru vid dessa val rätteligen bör förfaras, torde således icke kunna förefinnas i annan händelse än den, att till olika tingslag hörande härad i sin helhet eller delvis äro till ett väghållningsdistrikt förenade, i hvilket fall nyssberörda förordning icke lemnar anvisning derom, inför hvilken häradsrätt valet bör ega rum; men, då sådana fall antagligen komma att mera undantagsvis inträffa, torde någon särskild föreskrift därför icke behöfva meddelas, utan det få bero på bestämmande i hvarje särskildt fall, inför hvilken häradsrätt valet bör ske.

I afseende å de af komiterade angifna grunder för uppskattningen torde böra erinras, att om också det hufvudsakliga väglagningsarbetet före och efter de årliga vägsynerna skulle kunna sägas fullgöras å tider, som för de väghållningsskyldige finnas lämpliga, det dock flerstädes i lagförslaget antydes, att vägarbete skulle kunna ifrågakomma äfven å andra tider, hvadan följaktligen de väghållningsskyldige icke alltid kunna sjelfve bestämma tiden för verkställandet af sådant arbete, utan måste detta ytterst blifva beroende af inträffande behof att försätta vägen i fullgodt skick. Vid sådant förhållande och då orden »å tider, som för dem finnas lämpliga» i slutet af 54 § i komiterades förslag möjligen skulle kunna föranleda till misstydnung, hafva dessa ord uteslutits.

De i komiterades förslag införda bestämmelser dels om villkoren för åtnjutande af befrielse från deltagande i särskild nämnd, dels ock om anmälan af inträffande förfall och om inkallande af suppleant hafva, såsom temligen öfverflödiga, uteslutits. Likaledes har stadgandet om skyldighet för ledamot i särskild nämnd att aflägga ed ansetts böra utgå.

Med iakttagande af omförmälda erinringar och anmärkningar har IV kap. i komiterades förslag blifvit omredigeradt.

V Kap.

Såsom i det föregående redan är antydt, skulle, enligt komiterades förslag, de kontanta bidragen såväl från de beskattningsföremål, hvilka endast medelst erläggande af sådana hade att fullgöra sitt deltagande i vägunderhållet, som äfven från hemmansinnehafvarne, då bidrag af sådan art från dem ifrågakomme, ingå till en för väghållningsdistriktet, d. v. s. enligt komiterades förslag länet eller landstingsområdet, gemensam *väggassa*, ur hvilken skulle bestridas åtskilliga till väghållningskostnader hänförliga utgifter; och hafva komiterade i afseende på debiteringen, uppbörden och redovisningen af ifrågavarande bidrag jemte öfriga till väggassan ingående afgifter äfvensom förvaltningen af väggassan och kontrollen derå i V kap. meddelat utförliga föreskrifter, innehållande hufvudsakligen, att det skulle tillkomma landstinget dels att utse en *vägstyrelse* med åliggande att förvalta väggassan och vidtaga erforderliga åtgärder för bringande till verkställighet af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut, dels att jemväl utse revisorer till granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning, dels att fastställa inkomst- och utgiftsstat för väggassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket borde såsom vägskatt uttaxeras på de särskilda beskattningsföremålen, dels att besluta om afskrifning af sådana afgifter till väg-

kassan, som i anseende till bristande tillgångar icke kunnat indrivas, och dels slutligen att meddela vägstyrelsen ansvarsfrihet eller besluta om de åtgärder, som i anledning af förekomna anmärkningar borde vidtagas, hvaremot debiteringen, uppbörden och redovisningen till vägstyrelsen af vägs-katten skulle i sammanhang med kronoskatterna verkställas af kronans uppbörds-män.

Då de i fråga om sättet för vägkassans förvaltning och kontrollen derå af komiterade sålunda föreslagna bestämmelser stå i nära samband med komiterades förslag om utsträckning till länet eller landstingsområdet af samfälligheten för väghållningskostnadens fördelning, torde deraf vara uppenbart, att berörda bestämmelser icke lämpligen kunna oförändrade bibehållas, derest, i enlighet med det af mig förordade förslaget, häradet antages till gemensamhetsområde för omfördelade kostnaders fördelning.

Kammarkollegium, som äfven omfattat den åsigt, att häradet lämpligen borde utgöra samfälligheten i fråga om väghållningskostnaderna, har beträffande frågan om vägkassans förvaltning i sitt utlåtande (sid. 47 och 48) föreslagit, hufvudsakligen, att inom hvarje väghållningsdistrikt förvaltningen af den gemensamma vägkassan skulle öfverlemnas åt en för viss tid utsedd vägstyrelse, hvari ordföranden borde utses af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande och ledamöterna väljas af samtliga de väghållningsskyldige i samma ordning, som kollegiet föreslagit för val af ledamöter i särskilda nämnden; att det vidare skulle tillkomma de väghållningsskyldige att årligen, med ledning af ett utaf vägstyrelsen uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan, bestämma vägs-kattens belopp, samt att meddela vägstyrelsen ansvarsfrihet eller besluta om de åtgärder, som i anledning af anmärkningar borde vidtagas; och skulle, enligt kollegii åsigt, de väghållningsskyldiges beslutanderätt i dessa frågor kunna af dem utöfvas antingen omedelbart på det sätt, att de väghållningsskyldige blefve på revisorernes föranstaltande kallade att å viss utsatt dag för sådant ändamål komma tillsammans inför häradsrätten, eller ock genom utsedde förtroendemän, hvilka till ett visst antal från hvarje af väghållningsdistriktets socknar i sådant fall borde väljas på samma gång och enahanda sätt som de valmän, hvilka hade att utse vägstyrelsens ledamöter.

Den af kollegium i detta hänseende sålunda föreslagna anordning eger visserligen den i och för sig rätt stora förtjensten, att den lem-nar de väghållningsskyldige tillfälle att mera direkt utöfva inflytande på behandlingen af alla hithörande frågor; men, å andra sidan, torde,

då förslaget förutsätter, att de väghållningsskyldige skulle behöfva årligen inkallas till häradsrätten för att yttra sig och besluta i vissa frågor, det svårligen kunna bestridas, att en sådan anordning är alltför invecklad. Med hänsyn till de praktiska svårigheter, hvarpå detta förslag otvifvelaktigt skulle i tillämpningen komma att stöta, har jag icke heller ansett mig böra biträda detsamma.

Då det emellertid, i olikhet med hvad för länet eger rum, för närvarande icke för häradet finnes någon gemensam representation, åt hvilken kunde anförtros de funktioner i afseende å vägkassans förvaltning, som enligt komiterades förslag skulle tillkomma länsrepresentationen, landstinget, torde någon annan utväg att på ett någorlunda enkelt och ej alltför inveckladt sätt lösa denna fråga knappast förefinnes än att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad af Kalmar läns södra landsting föreslagits, valet af vägstyrelse och revisorer jemte suppleanter får ske på enahanda sätt som för utseende af de väghållningsskyldiges ombud i den särskilda nämnden af mig förordats, eller i den för utseende af landstingsmän föreskrifna ordning, samt att åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemnas ej mindre att fastställa inkomst- och utgiftsstat för vägkassan och i sammanhang dermed det belopp, hvilket bör såsom vägskatt på de särskilda beskattningsföremålen uttaxeras, än äfven att vidtaga de öfriga åtgärder i afseende å vägkassan och kontrollen öfver dess förvaltning, hvilka enligt komiterades förslag skulle tillkomma landstinget; hvarvid dock, på det att de väghållningsskyldige måtte blifva i tillfälle att bevaka sin rätt, tillika torde böra föreskrifvas, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle låta i länskungörelserna offentliggöra såväl revisorernes berättelse öfver den af dem verkställda granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning som äfven det af vägstyrelsen uppgjorda förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan, äfvensom att de väghållningsskyldige skulle ega att inom viss tid hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande anmäla hvad de kunde vid dessa handlingar hafva att erinra. — I öfverensstämmelse härmed hafva hithörande §§ af V kap. i komiterades förslag undergått omarbetning.

Väginspektörer.

Komiterade hafva föreslagit tillsättande af särskilde, af statsverket aflönade *väginspektörer*, hvilka, enligt hvad i motiven (sid. 168—171) uppgifves, skulle hafva till åliggande, bland annat, att

såsom sakkunniga personer gå länsstyrelserna och landstingen tillhanda med upplysningar och yttranden i förekommande vägfrågor; att lemna de vägbyggnadsskyldige och särskildt de i komiterades förslag äfven upptagna rotemästarna råd och anvisningar i afseende å lämpligaste sättet för vägarbetets verkställande, samt att årligen besigtiga distriktets vägar och hålla tillsyn derå, att vederbörande rotemästare och länsmän behörigen fullgjorde sina åligganden i vägunderhållets öfvervakande.

Detta förslag, som uppenbarligen står i nära samband med komiterades förslag om utsträckning till länet eller landstingsområdet af gemensamheten för deltagande i vägunderhållet, har, efter hvad collegium i sitt utlåtande (sid. 57—59) meddelat, från landstingens sida rönt så litet erkännande, att, med frånräknande af fyra bland dem, hvilka icke särskildt härom sig yttrat, samtliga öfrige förklarar sig anse förslaget oantagligt, hvarjemte bland länsstyrelserna åsigterna varit delade, i det att åtminstone åtta bland dem uttalat sig i den riktning, att det med väginpektörsbefattningarnas införande åsyftade ändamål skulle kunna på annat sätt med vida mindre kostnad ernås, och derföre funnit sig ej kunna biträda förslaget härom.

Vid sådant förhållande och då inrättandet af ifrågakomna befattningar icke kan anses vara oundgängligen behöfligt vare sig för åstadkommande af bättre tillsyn öfver vägunderhållets behöriga fullgörande, enär, efter hvad collegium i sammanhang härmed uppgifvit, mot den i berörda hänseende af kronobetjeningen hittills utöfvade tillsyn giltig anledning till klagomål endast sällan förekommit, eller för att åt länsstyrelserna vid handläggning af sådana vägfrågor, som kunde fordra särskild teknisk insigt, bereda biträde af sakkunnig person, eftersom det ju äfven nu står dem öppet att derom anlita väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har jag trott förslaget om tillsättande af väginpektörer böra utgå.

Enahanda torde förhållandet böra blifva äfven med komiterades i nära samband med hvarandra ställda förslag, dels om vägunderhållets fördelning på rotar, bestående af flera hemman, och dels derom att för rote, som bestode af flere än en delegare, skulle af kronofogden, på förslag af länsmannen, för viss tid utses en *rotemästare*, hvilken hade att tillse det rotens väg underhölls i behörigt skick. Genom denna ständiga tillsyn skulle, enligt hvad komiterade i motiven (sid. 138 och 172) anföra, vinnas den fördel, att väghållningsbördan blefve för de enskilde väghållarne väsentligen lättad; smärre brister, för hvilkas botande det skulle blifva alltför kostsamt att till

väglotten afsända dragare och arbetare, skulle nemligen genom rote-mästarens försorg kunna genast och med minsta kostnad bättras; och afhjelpandet af en mindre skada kräfde, såsom erfarenheten visat, alltid mindre kostnad, om det skedde genast efter skadans tillkomst, än om dermed fördröjdes.

Då emellertid rotemästare-institutionen såsom ett obligatoriskt bestyr väckt allmänt motstånd i orterna; då vidare fördelningen af vägunderhållet dels på rotar och dels på de särskilda hemmanen utan tvifvel skulle föranleda till omgång och tidsutdrägt, och då slutligen, efter hvad kollegium i sitt utlåtande (sid. 54) erinrat, de åligganden i afseende å tillsynen öfver vägunderhållet, som enligt komiterades förslag skulle tillkomma rotemästarna, vore hufvudsakligen desamma, som redan nu enligt gällande författningar utöfvades af fjerdingmännen, samt någon allmänare klagan öfver eller olägenhet af det sätt, hvarpå tillsynen öfver vägunderhållet för närvarande utöfvas, hittills icke försports, har jag, utan att vilja bestrida, att tillsättandet af rotemästare skulle flerstädes medföra verkligt gagn, dock ansett mig icke kunna förorda bifall till det af komiterade derom framställda förslag.

III Kap.

I fråga om *förfaringssättet vid vägunderhållets fördelning på den i mantal satta jorden*, hvarom i nu gällande lagstiftning endast få och ofullständiga bestämmelser förefinnas, hafva komiterade i motiven (sid. 180) uttalat den åsigt, att lagstadgandena i afseende härå borde gå derpå ut, att vägdelningsförrättningarna måtte kunna bringas till slut så skyndsamt som med ett sorgfälligt verkställande deraf låte sig för-
ena. Ur denna synpunkt hafva komiterade också, förutom nyss omförmälda förslag om vägindelning på rotar, meddelat (i III Kap.) åtskilliga andra förslag, bland hvilka de viktigare torde vara, att vägdelning endast afsåge vägunderhållets fördelning på hemman eller hemmansnummer, men ej på särskilda hemmansdelar, att det tillkomme Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att pröfva och afgöra fråga, huruvida ny vägdelning borde ega rum, samt att i sådant fall förordna lämplig person att med biträden densamma förrätta, att till en början och innan förrättningen finge vidare fortskrida, vissa hufvudgrunder därför borde vara genom laga kraftvunna beslut fastställda, att förrättningsmännen skulle ega att i vissa af dessa hufvudgrunder meddela beslut, hvaröfver klagan finge föras hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, samt i andra uppräta förslag, som under-

ställdes Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, att öfver Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut vare sig i fråga om ny vägdelning eller beträffande här antydda hufvudgrunder för dess verkställande klagan icke finge vidare fullföljas, utom för så vidt den gälde frågan om hvilka vägar, som borde i vägdelningen ingå, att vid gradering af vägarne behörig hänsyn skulle tagas till alla de omständigheter, som kunde på vägunderhållet inverka, samt att, efter det förrättningen blifvit medelst väglotternas utstakande på marken afslutad, det skulle tillhöra Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att till efterrättelse kungöra den verkställda fördelningen, med rättighet likväl för den dermed missnöjde att inom viss förelagd tid med sina besvär deremot till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkomma.

Emot komiterades förslag om vägdelningens inskränkande till vägunderhållets fördelning endast på hemman eller hemmansnummer, hvilket förslag innefattar en ganska vigtig förändring i nu gällande stadgande i 25 kap. 8 § byggningsbalken, att en hvar skall få sitt vägskifte efter den del han i by eger, torde så mycket mindre vara skäl till anmärkning, som en sådan anordning, utom det att den otvifvelaktigt komme att kraftigt bidra till vägdelningsförrättningarnas skyndsammare afslutande, uppenbarligen skulle bereda innehafvarne af smärre hemmansdelar en väsentlig besparing af tid och kostnad, då de, i stället för att, såsom nu är fallet, behöfva hvar för sig med dragare inställa sig vid sina ofta långt från bolstaden liggande små väglotter för verkställande af derå erforderligt arbete, kunde sins emellan öfverenskomma om lämpligaste sättet för underhållet af ett gemensamt vägstycke. Och då härtill äfven kommer att, såsom kollegium i sitt utlåtande (sid. 54) erinrat, ett hemmans sönderdelande i mindre bruksdelar icke innebär något konstant, utan endast ett tillfälligt och vexlande förhållande, har jag, i likhet med komiterade och kollegium, trott såsom regel lämpligen kunna uppställas, att allmän vägdelning afser vägs fördelning till underhåll endast på hemman eller hemmansnummer. Emellertid anser jag mig böra redan här nämna att till följd af högsta domstolens erinringar blifvit i det reviderade förslaget intagna föreskrifter, på grund hvaraf fördelningen af hemmanets eller hemmansnumrets väg på delegarne kan verkställas i sammanhang med den allmänna vägdelningen.

Enligt komiterades förslag skulle det tillkomma landstinget att utse gode män att vid vägdelning biträda; men då, med antagande af häradet till gemensamhetsområde i afseende å väghållningsbesvärets utgörande, någon särskild anledning icke förefinnes att besvara lands-

tinget med nyssnämnda bestyr eller öfverhufvud med någon häradet ensamt berörande vängangelägenhet, torde, i enlighet med hvad vid skiftesförrättningar eger rum, åt vägdelningsförrättaren kunna öfverlemnas att tillkalla gode män; och synas desse lämpligen kunna utses bland dem, som till ledamöter i egodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättningar i orten äro valde.

Hvad komiterade i fråga om sättet för vägdelnings verkställande vidare föreslagit derom, att redan i början af sådan förrättning, och innan densamma finge vidare fortskrida, vissa hufvudgrunder därför borde vara genom laga kraftvunna beslut afgjorda, synes mig vara förtjent af synnerlig uppmärksamhet, desto hellre som med den praxis, som i detta hänseende hittills varit gällande, det ej sällan händt, att en vägdelning redan varit fullständigt avslutad, men måst i sin helhet göras om till följd af nödig befunnen ändring i någon af hufvudgrunderna därför.

Till dessa preliminärfrågor lära, i någon olikhet med hvad komiterade föreslagit, böra hänföras i första rummet frågan om bestämmandet af de vägar, hvilka skola i vägdelningen ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg, under hvilken fråga den af komiterade särskildt upptagna frågan om öfvertagande till allmänt underhåll af sådan väg, som det förut ålegat staten eller enskild person att underhålla, uppenbarligen äfven faller; vidare fråga om urskiljande af de broar, hvilka skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas, samt slutligen fråga om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt; hvaremot vägarne gradering samt urskiljandet af de hemman, hvilka, såsom afsides liggande, möjligen kunde böra från vägunderhåll in natura befrias, torde vara frågor, som först efter det att de nyssnämnda blifvit slutligen afgjorda lämpligen borde komma under behandling. Hvad vägarne gradering angår, lærer nemligen, med afseende å de flerfaldiga förhållanden och omständigheter, som derpå inverka, det svårigen låta sig göra för de enskilde väghållarne att med någorlunda säkerhet bedöma riktigheten deraf förr än utläggningen åt hvarje hemman af dess vägloft egt rum, hvarföre det äfven torde böra lemnas dem öppet att föra klagan öfver graderingen i sammanhang med klagan öfver väglotternas fördelning; och hvad beträffar urskiljandet af sådana hemman, hvilka skulle kunna anses ligga så afsides, att de förty borde från vägunderhåll in natura undantagas, så beror bedömandet häraf uppenbarligen derpå, hvilka vägar som skulle i vägdelningen

ingå, och först sedan detta blifvit definitivt bestämdt, lärer det kunna tillförlitligen utrönas, huruvida ej hvarje hemman inom väghållnings-distriktet lämpligen kan få väglott sig tillskiftad. — Härmed skulle äfven den af komiterade för förrättningsmannen med gode männen föreslagna beslutanderätt i fråga om vägarnes gradering samt urskiljandet af afsides liggande hemman af sig sjelft förfalla.

Med iakttagande af de sålunda föreslagna förändringarna jemte de af kollegium (sid. 54—56) hufvudsakligen ur formel synpunkt gjorda erinringar vid 43—46 samt 49—53 §§ i komiterades förslag har hela III kap. i samma förslag undergått omarbetning.

Till de i fråga om sättet för vägdelnings verkställande af komiterade föreslagna bestämmelser hör slutligen, såsom jag redan nämnt, äfven den, att *klagan öfver Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes* i dithörande frågor meddelade *beslut* icke skulle få föras, utom för så vidt den rörde fråga om hvilka vägar, som borde i delningen ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg.

80 §.

Uti sina (sid. 220 och 221) till stöd för detta förslag anförda motiv hafva komiterade sökt framhålla, å ena sidan, hurusom till följd af den grundliga behandling, åtskilliga vägväsendet rörande frågor skulle enligt komiterades förslag komma att undergå, det blefve der- efter mindre än förut behöfligt att låta de af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i dessa frågor meddelade beslut skärskådas af högre myndigheter, och, å den andra, angelägenheten deraf att, då dessa ärenden till följd af sin särskilda beskaffenhet ofta för sin grundliga behandling tagit en längre tidrymd än önskligt varit, med slutbehandlingen deraf icke måtte fördröjas längre än som med en sorgfällig pröfning vore oundgängligen förbundet. I enlighet med denna uppfattning hafva komiterade också ansett sig böra uppställa såsom regel, att besvär mot Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut rörande de i lagförslaget afhandlade frågor i allmänhet icke finge ega rum, samt härifrån i den allmänna samfärdselns intresse undantagit, förutom nyssnämnda vid vägdelning uppkommande frågor, allenast sådana, som röra anläggning eller indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obehväg väg samt för ändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg, uti hvilka frågor besvär skulle få anföras och fullföljas i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Detta förslag innefattar emellertid en väsentlig ändring i de hos oss hittills gällande rättsgrundsatser, enligt hvilka det varit regel att beslut, som af en underordnad myndighet meddelats, fått dragas under

en högre myndighets pröfning, samt undantagen härifrån högst få. Att åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemna en så vidsträckt afgöranderätt, som ifrågavarande förslag innebär, synes mig särskildt ur den synpunkt mindre välbetänkt att, enligt de af mig här förut förordade förändringar i komiterades förslag, åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle komma att inrymmas en ganska vidsträckt befogenhet i afseende å förvaltningen af vägkassan och dermed sammanhängande frågor, hvilken befogenhet svårigen skulle, utan att de väghållningsskyldiges rätt blefve för nära trädd, kunna utsträckas ända till fullständig afgöranderätt. Jag anser för den skull komiterades ifrågavarande förslag, så vidt det afser inskränkning i rättigheten att föra klagan öfver de af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i hithörande ärenden meddelade beslut, icke böra vinna bifall, utan torde, i likhet med hvad kollegium hemställt, öfver hvarje sådant af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddeladt beslut klagan fortfarande såsom hittills få föras i den för ekonomimål i allmänhet stadgade ordning.

Sedan jag nu sökt redogöra för hufvuddelarne af det reviderade förslaget, torde jag få öfvergå till några detaljbestämmelser äfvensom till de ändringar, hvilka vidtagits i anledning af högsta domstolens anmärkningar.

Milstolpar.

Enligt stadgandet i byggningsbalkens 25 kap. 3 § åligger det för närvarande häradet att vid hvarje hel *mil* å landsväg upprätta *stolpar* eller stora stenar samt vid hvarje half eller fjerdedels mil mindre sådana och derå hafva miltalet utmärkt. Denna skyldighet hafva komiterade ansett böra bibehållas i den förändrade form, att å såväl lands- som bygdeväg skulle vid hvarje hel och half nymil märken af sten eller jern med utsatt miltal uppresas och underhållas, allt på bekostnad af de väghållningsskyldige, med hvilket uttryck komiterade här uppenbarligen afsett vederbörande väghållare, som hade sig ålagdt vägunderhållet på det ställe, der sådant märke skulle anbringas.

Då emellertid uti flertalet af de från orterna inkomna yttrandena försports missnöje med bibehållandet af ifrågavarande onus; då, äfven om, på sätt komiterade framhållit, milstolpars anbringande utmed vägen vore af gagn vid kontrollen öfver den hastighet, hvarmed resande efter gästgifvareskjuts färdades fram, detta gagn i allt fall icke kunde anses motsvara de dryga kostnader, anskaffandet af dylika märken

skulle medföra, vare sig att dessa kostnader komme att drabba de särskilde väghållarne, hvilket dock synes obilligt, eller vägkassan, och då slutligen, i synnerhet om milstolpar skulle behöfva uppställas äfven utmed bygdeväg, det utan tvifvel skulle ganska ofta blifva förenadt med stora svårigheter eller rent af omöjligt att efter någon viss mera allmänt tillämplig grund ordna uppställandet deraf, helst der det i större mängd funnes vägar, som endast ginge emellan och förenade andra vägar, har jag ansett hela detta stadgande böra utan synnerlig olägenhet för den trafikerande allmänheten kunna utgå.

I afseende å *vägvisare*, hvilka, såsom obestriddigen af mycken nytta, fortfarande torde böra i vägskärningar förefinnas, hafva komiterade (sid. 159) uttalat den uppfattning, att kostnaden för dessas uppsättande och underhåll borde tagas i beräkning vid vägens gradering, hvarföre komiterade äfven föreslagit, att berörda kostnad skulle bestridas af de särskilde väghållarne. Då likväl, såsom kammarkollegium äfven (sid. 62) erinrat, det torde vara ganska svårt att vid vägarnes gradering på ett fullt tillfredsställande sätt uppskatta ifrågavarande kostnad, synes det vara lämpligare att, enligt hvad jemväl åtskilliga bland landstingen föreslagit, låta densamma bestridas ur vägkassan.

Vägvisare.

Enligt hittills gällande bestämmelser har det ansetts tillkomma de väghållningsskyldige att afgiftsfritt hemta *väglagningsämnen*, såsom sand, grus och sten, å kronans allmänningar, dock endast efter den anvisning och med iakttagande af de föreskrifter, som af vederbörande skogstjensteman meddelades. Då någon giltig anledning icke synes förekomma att härutinnan nu göra ändring, har vid komiterades förslag i denna del ett tillägg i sådant syfte ansetts lämpligen böra ega rum.

*Väglagnings-
ämnen.*

Beträffande rättigheten för väghållarne att å *annan* mark hemta erforderliga väglagningsämnen, torde visserligen, med hänsyn till hvad komiterade lärom (sid. 163) anført, den förändring i hittills gällande bestämmelser lämpligen böra vidtagas, att dels rättigheten att hemta sådana ämnen utsträckes jemväl till sten, hvilket materiel hittills varit undantaget, dels skyldigheten för väghållarne att utgifva ersättning utsträckes äfven till det fall, att väglagningsämnena tagits å utmark; hvaremot och då det icke lär finnas någon giltig anledning att nu göra någon inskränkning i den rättighet, som i förevarande hänseende redan tillkommer de väghållningsskyldige, hvartill åter den af komiterade i 40 § använda ordalydelse lätteligen skulle kunna föranleda, orden »huruvida och» i senare delen af samma § torde böra utgå.

12 §. På grund af hvad kollegium (sid. 61) anført i afseende å lämpligheten dels att åt innehafvare af *afsides liggande hemman* öfverlemna att sjelf afgöra, huruvida han hellre vill hafva vägunderhåll in natura sig tilldeladt eller i stället därför erlægga kontant bidrag, dels ock att låta sådant bidrag ingå till vägkassan, har 15 § i komiterades förslag blifvit omredigerad i enlighet med kollegii förslag.

14—18 §§. Då den af komiterade (i 23 §) föreslagna utväg för slitande af tvist i fråga om *ersättning i följd af förändring i väghållet*, synes alltför invecklad, samt enklaste sättet härför otvifvelaktigt torde vara att öfverlemna afgörandet åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, har denna § i komiterades förslag blifvit i sådant syfte omredigerad.

19 §. Då det icke torde vara lämpligt att, på sätt komiterade (i 24 §) föreslagit, i *fråga om öfvertagande till allmänt underhåll af väg, bro eller färja, som på grund af särskilda omständigheter förut underhållits af staten eller enskild person utöfver dess andel i det gemensamma vägunderhållet*, förfares annorlunda än i enlighet med den i 4 § meddelade allmänna föreskrift, har förstnämnda § i komiterades förslag blifvit till öfverensstämmelse med berörda allmänna föreskrift ändrad.

Vinterräghållningen.

De i VI kap. om *vinterväghållningen* vidtagna afvikelser från komiterades förslag hafva — utom hvad angår några redaktionsjemkningar — tillkommit med anledning af kollegii erinringar; och torde jag således härutinnan få åberopa de skäl kollegium anført.

Högsta domstolens anmärkningar.

Med anledning af hvad högsta domstolen vid granskningen af förslaget anmärkt, hafva slutligen 13 § och i sammanhang dermed 35 § blifvit ändrade i det af högsta domstolen angifna syfte, hvarjemte i slutet af III kap. tillagts en ny §, innehållande de särskilda bestämmelser, som ansetts böra gälla för förfarandet vid delning mellan särskilda hemmanslotter af ett hemmans gemensamma vägstycke. För att i möjligaste mån begränsa den rubbning i paragrafföljden, som införandet af denna nya § nödvändiggjort, hafva 43 och 44 §§ i det till högsta domstolen remitterade förslaget sammanslagits, hvarefter samma förslags 45 § erhållit §-numret 44 och den nya §:n blifvit 45 §.

Likaledes har i följd af högsta domstolens erinringar 77 § erhållit i vissa delar ändrad lydelse; och har derjemte, för att utmärka att en vägstyrelse kan jemlikt 77 § fällas till ansvar, då fråga är om försummelse att bättra ett vägstycke, hvars underhåll åligger vägkassan, i 55 § tillagts den bestämmelse, att vägstyrelsen är att anse som väghållare.

De af högsta domstolen vid några §§ såsom lämpliga framhållna redaktionsjemkningar och förtydliganden hafva ock i allmänhet iakt-

tagits, likasom uteslutandet ur förslaget af 78 § angående skadeersättning. Dock har jag ej kunnat finna, att hvad inom högsta domstolen anmärkts vid 49 § mot stadgandet, att den särskilda nämndens beslut icke finge öfverklagas, och vid 67 § mot uteslutandet af stadgandet i 25 kap. 7 § byggningabalken om skyldighet för den, som väcker notvak invid vinterväg, att sjelf märka den ut, borde föranleda till någon ändring i förslaget. I afseende å den förra anmärkningen förekommer nemligen att det, enligt min uppfattning, svårigen skulle kunna låta sig göra att i de till nämnden hänskjutna frågor åstadkomma ett sådant bevisningsmateriel, som kunde tjena de högre myndigheterna till ledning för bedömande i hvad mån förd klagan mot ett af sådan nämnd meddeladt beslut kunde vara befogad, vid hvilket förhållande ändringsökandet uppenbarligen skulle blifva gagnlöst; och hvad den senare anmärkningen beträffar, torde ett stadgande i sådant syfte som ofvan omförmälda i 25 kap. 7 § byggningabalken förekommande, äfven om det skulle numera behöfva bibehållas, icke lämpligen hafva sin plats i en lag, som afser att ordna och bestämma hvad de väghållningsskyldige hafva att iakttaga för att åt den allmänna samfärdseln bereda största möjliga lättnad och trygghet.

Det förslag till förändrad lagstiftning rörande väghållningsbesvärets utgörande på landet, som ur dessa förarbeten utgått, skulle således komma att hvila på följande hufvudgrunder:

*Allmänna
grunder.*

de allmänna vägarne på landet indelas i två klasser: *landsvägar* med 6 meters, och *bygdevägar* med 3,6 meters normalbredd mellan dikena;

kostnaderna för byggande och underhåll af dessa vägar jemte erforderliga broar och färjor fördelas i regeln häradsvis;

i dessa kostnader deltaga så väl all i mantal satt jord, med vilkorligt undantag för äldre lotshemman, som ock ej mindre all annan jordbruksfastighet jemte staten och menighet tillhöriga allmänningsskogar samt frälseränta äfvensom annan fastighet med minst 600 kronors taxeringsvärde, än äfven till minst 1,200 kronor uppgående inkomst af, bevillning till staten underkastade, industriella verk och inrättningar;

af dessa beskattningsföremål skola alla de, som tillhöra de nytillkomna kategorierna, fullgöra sitt deltagande i väghållningsskyldigheten allenast medelst erläggande af vissa kontanta bidrag till en för väg-

hållningsdistriktet gemensam vägkassa, hvaremot den i mantal satta jorden ensam verkställer, med nedannämnda undantag, det för vägunderhållet erforderliga arbetet samt derjemte i händelse af behof bidrager med penningar;

ur den gemensamma vägkassan bestridas åtskilliga med vägunderhållet förenade utgifter, såsom för anläggning af ny och omläggning af gammal väg, underhåll af ny väg, intill dess den ingått i allmän delning, samt byggande och underhåll af färja och större bro;

det arbete, som åligger den i mantal satta jorden, fördelas å den samma efter ett på taxeringsvärdet grundadt s. k. vägmantal, motsvarande medeltaxeringsvärdet å ett helt förmedladt mantal inom väghållningsdistriktet;

hela den för ett väghållningsdistrikt belöpande väghållningskostnad, deri inberäknad äfven kostnaden för underhållet af all indelad väg inom distriktet, denna kostnad upptagen till det belopp, hvartill densamma blifvit af särskild nämnd uppskattad, fördelas på samtliga till deltagande deri skyldiga beskattningsföremål efter det antal s. k. vägfyrkar, som på hvarje sådant föremål belöper med iakttagande deraf, att den i mantal satta jorden åsättes *en* vägfyrk för hvarje 100 kronor samt all annan slags fastighet äfvensom frälseränta *en* vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet och inkomst *en* vägfyrk för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf;

den i mantal satta jorden får sig vid denna fördelning till godo räknadt det af den samma verkställda vägarbetet efter det värde, hvartill det blifvit af den särskilda nämnden uppskattadt, dock att, derest öfverskott i vägkassan skulle uppstå, hvilket antydde, att den i mantal satta jorden verkstälde vägunderhåll till större värde, än som motsvarade jordens andel i hela väghållningskostnaden, ett sådant öfverskott icke till hemmansinnehafvarne utdelas, utan skall användas till grundförbättring af vägarne samt andra åtgärder, hvarigenom lättad i väghållningstungan kan samtliga väghållningsskyldige beredas;

förvaltningen af vägkassan och kontrollen öfver denna förvaltning utöfvas dels af de väghållningsskyldige sjelfve genom en utsedd vägstyrelse, och dels af Kongl. Maj:ts befallningshafvande,

för vinterväghållningen bibehålles hufvudsakligen samma anordning som hittills, dock att kostnaden därför eller ersättningen till snöploglagen jemväl bestrides af vägkassan;

för förslagets genomförande förutsättas nya vägdelningar inom samtliga väghållningsdistrikt, hvarför kostnaden gäldas till två tredjedelar af statsverket och till en tredjedel af de väghållningsskyldige.

Hvilken verkan förslaget antagligen skulle i tillämpningen komma att medföra, kan visserligen, i saknad af en någorlunda tillförlitlig uppskattning af verkliga kostnaden för vägunderhållet, icke för det närvarande med visshet beräknas. Hvad de nu väghållningsskyldige angår, synes det emellertid vara temligen uppenbart, att icke oväsentlig lindring skulle komma att dem beredas, då ju förslaget, utan att förorsaka någon nämnvärd tillökning i omkostnader, icke allenast frikallar dem från verkställighet af just de delar af vägarbetet, som vanligen pläga vara förenade med kontanta utgifter, nemligen bygande af ny och omläggning af gammal väg samt anskaffande och underhåll af färja och större bro, utan äfven öppnar möjlighet för dem att, i anseende till betydenheten af de från de öfriga beskattningsföremålen inflytande bidragen, sjelfve vinna befrielse från eller åtminstone minskning i de kontanta afgifter, hvilka eljest skulle helt och hållet hafva drabbat dem ensamme, jemte det att fördelningen af det vägunderhåll, som fortfarande skulle åligga dem, komme att ske efter en grund, som vore mer afpassad efter hvars och ens förmåga att bära den deraf förorsakade bördan. Att likväl den lindring, som sålunda skulle komma de nu väghållningsskyldige till del, på olika trakter af landet måste visa sig betydligt olika mot hvad å andra trakter blefve förhållandet, lärar med hänsyn till de förefintliga betydliga lokala skiljaktigheterna vara temligen själfklart.

Hvad åter de nytillkomna beskattningsföremålen beträffar, torde visserligen, såsom förhållandet väl i allmänhet är vid nya pålagors åsättande, deltagandet i väghållningskostnaden för dem till en början komma att kännas något tungt. Men då man vid förslagets uppgörande sorgfälligt sökt, å ena sidan, att ej utsträcka deltagandet uti ifrågavarande besvär till andra beskattningsföremål än sådana, som påtagligen kunde hafva behof och gagn af de allmänna vägarne, och å den andra, att få proportionen för de särskilda beskattningsföremålens deltagande afpassad så noga som möjligt efter hvars och ens förmåga att bära denna börda och det gagn han hade af vägarne, synes man kunna hysa full tillförsigt derom, att den nya bördan icke skall för någon komma att kännas oskäligt tryckande.

Bland de i slutet af lagförslaget införda särskilda bestämmelser förekommer äfven den, att de efter fullbordandet af de nya vägdelningarna utlagda väglotterna icke skulle tillträdas förr än den 1 Juli det år, då vägskatt först erlägges. Denna bestämmelse har, såsom väl äfven lätteligen inses, sin grund deri att vägkassan, som ju skulle komma att öfvertaga det på densamma anvisade vägunderhåll samti-

digt med det, att de nyutlagda väglotterna tillträdde af de enskilde väghållarne, uppenbarligen icke kan vara i stånd att fullgöra något vägunderhåll förr, än den fått emottaga dertill erforderliga medel, hvilket åter icke kan ske förr, än någon tid förflutit från det vägdelningen vunnit laga kraft. Om nemligen inom ett väghållningsdistrikt ny vägdelning hunnit afslutas och vinna laga kraft t. ex. till slutet af år 1890, så skulle i början af år 1891 först utses särskild nämnd och vägstyrelse, hvarom vid lagens första tillämpning Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande torde böra föranstalta; hvarefter dels särskilda nämnden hade att verkställa uppskattning af vägunderhållskostnaden, dels vägstyrelsen skulle med ledning deraf uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan för år 1892, dervid dock utgifterna för det vägarbete, som skulle bestridas ur vägkassan, i brist af erfarenhet om det verkliga beloppet, icke kunde annorlunda än ungefärligen beräknas; och först i början af år 1892 skulle vägs-katten, sedan densamma blifvit i behörig ordning af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande fastställd samt af uppbördsförvaltningen debiterad, af de väghållningsskyldige erläggas, för att derefter komma vägstyrelsen tillhanda. Den vägs-katt, som erlägges, afser således det löpande året, hvadan densamma första gången icke behöfver beräknas för mera än halfva året.»

Sedan departementschefen härefter uppläst det reviderade lagförslaget, hemställde departementschefen att, då i förslaget utom åtskilda anordningar, hvilka vore af beskaffenhet att röra rikets allmänna hushållning, tillika innefattades frågor dels om upphäfvande af i allmän lag gifna stadganden, dels om lindring uti ett med innehafvande af vissa jordbruksfastigheter nu förenadt åliggande, dels ock angående skyldighet för vissa i detta hänseende hittills undantagna beskattningsföremål att deltaga i ett allmänt besvär, Kongl. Maj:t, med godkännande för sin del af förslaget, måtte tackas genom nådig proposition hänskjuta detsamma till Riksdagens pröfning och antagande.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena tillkännagaf, att han fortfarande och på de af komiterade anförda skäl ansåge, att ett fullt tillfredsställande ordnande och rättvist utjemnande af väghållningsbesväret icke kunde vinnas med bibehållande af häradet såsom väghållningsdistrikt, utan att detta borde utsträckas till att omfatta län eller landstingsområde, äfvensom att den af komiterade föreslagna tillsynen öfver väg-

arbetet genom tekniskt bildade väginspektörer och rotemästare visserligen skulle möjliggöra ett på en gång billigare och bättre underhåll af de allmänna vägarne, hvarföre hans excellens förklarade sig icke kunna förorda det nu föredragna förslaget, för så vidt detsamma i förenämnda och dermed sammanhängande frågor afveke från komiterades.

Statsrådets öfrige ledamöter instämde med föredragande departementschefen.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla samt befalde, att nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas af innehåll bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

A. L. van der Hagen.

(Bil. till Kongl. Maj:ts nåd. Prop. N:o 19.)

KONGL. MAJ:TS OCH RIKETS KAMMARKOLLEGI

UNDERDÅNIGA UTLÅTANDE

I ANLEDNING AF

SÅRSKILDE KOMITERADES DEN 14 DECEMBER 1880 AFGIFNA

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

FÖRÄNDRAD LAGSTIFTNING I FRÅGA OM UTGÖRANDE AF

VÄGHÅLLNINGSBESVÄRET PÅ LANDET.

TILL KONUNGEN.

Sedan, i anledning af särskilda vid 1876 års riksdag väckta förslag om förändring i gällande stadganden rörande vägunderhållet på landet i syfte att åt den i mantal satta jorden, som nu ensam

hade detta besvär sig ålagdt, kunde beredas någon lindring vid det-
 sammans utgörande, Riksdagen, som ansett billigheten påkalla en så-
 dan förändring, i skrifvelse den 14 Maj samma år, jemte förmälan
 att Riksdagen funnit den ifrågasatta förändringen lämpligast kunna
 åvägabringas på det sätt, att deltagande i vägunderhållet i någon
 viss skälig mån ålades all sådan fast egendom, som nu vore derifrån
 befriad, äfvensom med fast egendom förenad industriel rörelse jemte
 grufvor, tillika, enär för ett tillägg till gällande lag i denna syftning
 erfordrades en noggrannare utredning af hithörande förhållanden än
 som under riksdagens jemförelsevis korta sammanvaro kunnat åstad-
 kommas, hos Eders Kongl. Maj:t anhållit, det Eders Kongl. Maj:t
 tacktes uppdraga åt en komité att utreda ej blott i hvad mån och
 på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet måtte kunna
 åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sågar, allmänna skogar eller annan
 fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen,
 äfvensom grufvor samt med fastighet förenad industriel rörelse, utan
 ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antag-
 ligen skulle medföra, samt derefter låta utarbета och till riksdagen
 aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghåll-
 ningsbesvärets utgörande på landet; samt Eders Kongl. Maj:t, med
 nådigt bifall härtill, under den 24 påföljande November åt dervid jemväl
 utsedde komiterade uppdragit att verkställa den af Riksdagen ifråga-
 ställda utredning och utarbета förslag till förändrad lagstiftning i fråga
 om väghållningsbesvärets utgörande på landet; så har denna komité, i
 hvars ursprungliga sammansättning till följd af trenne ledamöters af-
 gång någon förändring under tiden egt rum, med underdånig skrif-
 velse den 14 December 1880 till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnadt ett af
 historisk och statistisk öfversigt samt motiver och tabell-bilagor åt-
 följdt förslag till »Lag ang. väghållningsbesvärets utgörande på lan-
 det»; öfver hvilket förslag Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss
 den 30 April 1881 anbefallt Kammar-Collegium att, efter det lands-
 tingen och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i rikets samtliga
 län blifvit hörde och yttranden afgifvit, med underdånigt utlåtande

till Eders Kongl. Maj:t inkomma; hvarefter Eders Kongl. Maj:t genom nådigt Bref den 12 påföljande Augusti, enär nödigt vore att åt detta viktiga och vidlyftiga ärende egnades den noggrannaste behandling, medgifvit de landsting, som funne sådant behöfligt, att till 1882 års sammanträden uppskjuta afgifvandet af de dem affordrade underdåniga yttranden.

Då Collegium nu, sedan ej mindre landstingen, samtliga med begagnande af det dem sålunda medgifna uppskof, än äfven Länsstyrelserna med underdåniga yttranden i frågan till Collegium inkommit, med öfverlemnande af dessa tillika med de i nåder remitterade handlingarna, går att, till fullgörande af högstberörda nådiga föreskrift, för egen del i ärendet sig yttra, lär det så mycket mindre vara behöfligt för Collegium att här meddela någon särskild redogörelse för de åtgärder och beslut, hvartill förut i detta ärende tid efter annan gjorda framställningar föranledt, som den komiterades förslag bifogade historiska öfversigt härom lemna erforderliga upplysningar; och som, hvad beträffar landstingens och Länsstyrelsernas yttranden, en närmare redogörelse för innehållet deraf, i de fall der en sådan af omständigheterna påkallas, synes lämpligast böra ske i sammanhang med granskningen af de särskilda lagstadganden yttrandena afse, torde Collegium här kunna inskränka sig till att endast i största korthet meddela, det komiterades förslag i oförändradt skick förordats allenast af Landshöfdinge-Embetena i Hallands och Vermlands län, men att samtliga öfriga såväl landsting som Länsstyrelser mot förslaget haft att framställa mer eller mindre omfattande anmärkningar, dervid 13 landsting (nemligen Stockholms, Upsala, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar läns norra, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs, Jemtlands och Vesterbottens) samt 13 af Länsstyrelserna nemligen Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Upsala län, Landshöfdinge-Embete i Södermanlands län samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Vestmanlands, Västernorrlands, Jemtlands och Ve-

sterbottens län) funnit hufvudgrunderna för förslaget antagliga och förty ansett detsamma kunna med föreslagna förändringar läggas till grund för en ny lagstiftning i ämnet, hvaremot öfriga 12 landsting (nemligen Östergötlands och Kronobergs läns, Kalmar läns södra, samt Christianstads, Hallands, Vermlands, Örebro, Vestmanlands, Stora Kopparbergs, Gefleborgs, Vesternorrlands och Norrbottens läns) samt 9 af Länsstyrelserna (nemligen Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms, Östergötlands, Kronobergs, Christianstads och Skaraborgs län, Landshöfdinge-Embetet i Örebro län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stora Kopparbergs och Gefleborgs län samt Landshöfdinge-Embetet i Norrbottens län) antingen uttryckligen förklarat komiterades föreliggande förslag oantagligt eller mot detsamma framställt sådana anmärkningar, hvilka gått ut på att i väsentlig mån rubba sjelfva hufvudgrunderna för detsamma.

Innan emellertid Collegium öfvergår till en närmare granskning af lagförslagets särskilda bestämmelser, torde Collegium böra i korthet omnämna en erinran, som blifvit gjord mot komiterades uppfattning af beskaffenheten och omfånget af det dem nådigst lemnade uppdrag, sådan denna uppfattning gifvit sig uttryck i det af komiterade framlagda lagförslaget. Såsom öfverskriften utvisar, afser detsamma endast ett förändradt ordnande af väghållningsbesväret på landet, hvaremot de flera tid efter annan utkomna stadgandena rörande allmänna vägarna fortfarande skulle komma att tillämpas i afseende å det städerna åliggande vägunderhåll. Att sådant skulle blifva i hög grad olämpligt, hafva äfven flera af Länsstyrelserna (särskildt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge, Christianstads och Skaraborgs län) framhållit. Icke heller har detsamma undgått komiterades egen uppmärksamhet, ehuru komiterade, efter hvad de (sid. 103) anfört, med hänsyn till beskaffenheten af det dem lemnade uppdrag icke ansett sig befogade att göra någon framställning i syfte att det nya lagförslagets bestämmelser om allmän vägs anläggning och förändring, dess beskaffenhet och underhåll m. m. kunde göras tillämpliga äfven å städernas vägar. För egen del tilltror sig Colle-

gium visserligen icke att afgöra, huruvida ordalydelsen i riksdagens ofvanberörde skrifvelse i ämnet bort utgöra hinder för en sådan framställning från komiterades sida, men kan ej underlåta att uttala den uppfattning, att en ny lag rörande väghållningsbesvärets ordnande, synnerligast om densamma, såsom förhållandet är med komiterades förslag, innefattar i detalj gående bestämmelser i syfte att få vägarne försatta i ett för trafiken fullt tillfredsställande skick, lämpligen bort omfatta alla rikets allmänna vägar, och således äfven dem, hvilkas underhållande hittills ålegat städerna.

På sätt utaf den meddelade historiska öfversigten inhemtas, hafva redan flera gånger förut och sedan längre tider tillbaka yrkanden blifvit framställda om förändring i de nu gällande stadgandena rörande den allmänna väghållningsskyldigheten på landet. De skäl, som dervid anförts, kunna hufvudsakligen sammanföras till följande tre, nemligen *dels* att det vore obilligt, att jordbruksnäringen och särskildt den i mantal satta jorden finge ensam vidkännas hela tungan af väghållningsbesväret, oaktadt på landet funnes en mängd andra näringar, för hvilka en lätt och bekväm transport vore af lika mycken vikt som för jordbruket och hvilka genom ett flitigt begagnande af vägarna och deraf förorsakad slitning derå fördyrade vägunderhållet för hemmanen, *dels* att, då grunden för fördelningen af vägunderhållet de särskilda hemmanen emellan fortfarande utgjordes af förmedlade mantalet, men värdet å sådant mantal under tidernas lopp undergått högst väsentliga förändringar, följden häraf blifvit, att bördan af väghållningen vore för det ena hemmanet betydligt kännbarare än för det andra, i det att nemligen ett hemman med lågt värde droge lika stor andel i nämnde besvär som ett hemman med samma mantal, men mångdubbelt högre taxeringsvärde, och *dels* slutligen att de väsentligen skiljaktiga lokala förhållandena gjorde detta besvär mera tryckande inom en trakt af landet än inom en annan.

Befogenheten af dessa skäl synas komiterade äfven hafva till fullo uppskattat vid sitt val af utgångspunkter för bestämmande af

de hufvudgrunder, enligt hvilka väghållningsbesväret borde ordnas för att åt den i mantal satta jorden måtte beredas någon lindring vid besvärets utgörande. Dessa hufvudgrunder kunna nemligen, hvad beträffar vägarnes underhållande den tid marken är bar, hvarom af komiterade föreslagits bestämmelser afvikande från dem som, enligt komiterades åsigt, borde gälla för vinterväghållet, sammanfattas uti följande tre, nemligen:

1:o väghållningskostnadens fördelning inom en större samfällighet (länet eller landstingsområdet) än den hittills vanliga (häradet eller tingslaget);

2:o vägunderhållets in natura eller sjelfva vägarbetets bibehållande såsom ett åliggande för den i mantal satta jorden, att af densamma fullgöras, likasom hittills varit vanligt, häradsvis, men fördelas hemmanen emellan efter förändrad grund (taxeringsvärdet, vägmantal) och

3:o utsträckning till åtskilliga nya beskattningsföremål af skyldigheten att deltaga uti väghållningskostnaden, hvilken skyldighet skulle af dessa fullgöras medelst erläggande af penningebidrag till en för länet eller landstingsområdet gemensam vägkassa.

För genomförandet af dessa, från nuvarande förhållanden i väsentlig mån afvikande stadganden hafva komiterade emellertid funnit sig föranlåtna att uppställa åtskilliga förutsättningar, för hvilka Collegium äfven torde här få lemna en kort redogörelse. Den nu förefintliga skilnaden mellan lands-, härads och socknevägar, af hvilka de begge förstnämnda slagen, skiljande sig från hvarandra i anseende till bredden, hittills underhållits af häradet, men socknevägarne ensamt af de socknar, hvarinom de voro belägna, har med den föreslagna förändrade anordningen icke vidare ansetts kunna bibehållas, utan hafva komiterade i stället föreslagit, att de allmänna vägarne på landet skulle indelas i allenast två klasser, landsväg och bygdeväg, för hvilka benämningars betydelse närmare redogöres i § 1. Vidare och för urskiljande till hvilketdera slaget de särskilda vägarne kunde vara att hänföra hafva komiterade måst för tillämp-

ningen af den föreslagna nya lagen förutsätta, att inom hvarje län eller landstingsområde ny vägdelning i enlighet med därför (Kap. III §§ 43—53) meddelade särskilda föreskrifter därförinnan egt rum och vunnit laga kraft, hvilken första vägdelning komiterade (enligt § 101) ansett böra för hela riket bekostas af statsverket. Ytterligare och såsom en följd af, å ena sidan, landstingsområdets bestämmande såsom samfällighet för fördelningen af väghållningskostnaderna och, å andra sidan, vägunderhållets in natura eller vägarbetets utförande häradsvis efter vägmantal har i 12 § måst stadgas skyldighet för hemmansinnehafvare inom ett härad, hvars uppskattade väglängd understege hvad som i förhållande till hela landstingsområdets uppskattade väglängd på häradets sammanlagda vägmantal sig belöpte, att för den lindring i väghållning, som sålunda komme dem till del i jemförelse med hemmansinnehafvarne inom det härad, hvars väglängd öfverstege hvad som efter nyssnämnde grund sig derpå belöpte, till dessa senare utgifva motsvarande ersättning. För bestämmande af beloppet å ifrågakommande ersättning af nyssnämnde art samt å de afgifter, som böra till vägkassan erläggas, äfvensom för vägkassans förvaltning hafva derjemte måst meddelas omständliga föreskrifter (särskild uppskattningsnämnd, vägstyrelse m. m.). Med förslaget om länet eller landstingsområdet såsom samfällighet för vägväsendets ordnande sammanhänger slutligen äfven i viss mån förslaget i § 41 om tillsättande af särskilda väginspektörer, till ett antal för hela riket af omkring 15, hvilkas aflönande skulle af statsmedel bestridas.

För vinterväghållningens ordnande hafva komiterade deremot, på sätt ofvan antydts, förslagit väsentligen olika grunder, i det att komiterade ansett länet eller landstingsområdet här icke lämpligen böra utgöra enheten för fördelningen af nämnde kostnader, utan nu gällande grunder för detta besvär utgörande böra fortfarande tillämpas med de förändringar allenast, som kunde betingas af utsträckning till de ifrågasatta nya beskattningsföremålen af skyldigheten att jemväl till nämnde besvär fullgörande erlægga kontanta bidrag.

Af denna kortfattade redogörelse för förslagets hufvudgrunder framgår tydligt, att, såsom Collegium redan förut anmärkt, detsamma, om det blefve antaget såsom gällande, skulle, i afseende särskildt å de allmänna vägarnas underhållande den tid marken är bar, medföra högst väsentliga förändringar i nuvarande förhållanden.

*Ang. länet
eller lands-
tingsområdet
såsom sam-
fällighet för
väghållnings-
kostnadens
fördelning.
§ 5.*

Den viktigaste bland dessa förändringar, tillika den grund, hvar till en stor del af lagförslagets bestämmelser hänför sig, är utan tvifvel den, som innefattas i förslaget om antagande af länet eller landstingsområdet såsom samfällighet för väghållningskostnadens utgörande; hvarföre Collegium ock ansett lämpligt, att låta berörda förslag först blifva föremål för Collegii yttrande.

Såsom af komiterades motiver (sid. 112—114) synes, hafva komiterade med nämnde stadgande afsett att åstadkomma den så vidt möjligt jemnaste fördelning af väghållningsbördan; och anföra komiterade i sådant afseende hufvudsakligen: att, då redan under nuvarande förhållanden det icke utan fog klagades deröfver att bördan af väghållningsbesväret kändes på somliga trakter betydligt tyngre än på andra, denna ojämnhet i väghållningsbördans fördelning de särskilda hemmanen emellan säkerligen skulle blifva större och klagomålen deröfver ännu mera befogade, derest deltagandet i vägunderhållet utsträcktes, på sätt riksdagen ifrågasatt, jemväl till bruk, fabriker, qvarnar med flere nya beskattningsföremål, utan att samtidigt någon förändring vidtoges i afseende å väghållningsdistriktens omfång, enär det ju lätteligen kunde hända att inom ett härad med jemförelsevis mindre väghållningsskyldighet funnes ett betydligt antal af sådana till deltagande i vägunderhållet ifrågakända nya beskattningsföremål, hvilka genom sina bidrag skulle bereda de inom samma härad befintliga hemmans innehafvare väsentlig lindring, under det att deremot inom ett annat härad med drygare väghållningsskyldighet bidragen från andra beskattningsföremål, i anseende till bristen på sådana, blefve ringa, om ens några; att något annat fullt verksamt medel att undvika sådana missförhållanden icke funnes, än att väghållningsbördan fördelades på en större samfällighet än häradet; att

härvid dock icke gerna kunde blifva fråga om att välja annat än emellan riket i dess helhet och länet eller landstingsområdet; att det förra alternativet, om än ur teoretisk synpunkt fullt riktigt, vid genomförandet visat sig stöta på så många och stora praktiska svårigheter, att detsamma fördenskull måst lemnas åsido; att derefter endast återstode länet eller landstingsområdet, hvilket också i förevarande afseende vore så mycket mera lämpligt, som länen redan hade hvar för sig sina centrala styrelser samt riket vore deladt i särskilda landstingsområden, hvilkas representation, landstinget, hade att rådslå och besluta om, bland annat, anstalter för kommunikationsväsendets befrämjande; med hänsyn hvar till och då en samverkan mellan länsstyrelserna och landstingen för kommunikationernas förbättrande säkerligen kunde påräknas samt länsrepresentationerna bäst torde vara i tillfälle att på billigaste och ändamålsenligaste sätt förvalta de från de nytillkomna beskattningsföremålen inflytande bidragen, komiterade icke tvekat att såsom en gemensamhet för sig i fråga om väghållet föreslå länet eller, der länet vore deladt i särskilda landstingsområden, hvarje sådant område.

Komiterades förslag i denna del hafva 14 landsting (nemligen Upsala, Jönköpings, Kalmar läns norra, Gotlands, Blekinge, Christianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Vermlands, Örebro, Vestmanlands, Vesternorrlands, Jemtlands och Vesterbottens län) samt 16 af länsstyrelserna (nemligen Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Upsala län, Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar, Gotlands, Blekinge och Christianstads län, Landshöfdinge-Embetet i Hallands län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län, Landshöfdinge-Embetena i Vermlands och Örebro län samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands, Stora Kopparbergs, Vesternorrlands, Jemtlands och Vesterbottens län) funnit hvar för sitt län lämpligt och derföre förordat detsamma eller ej haft att deremot framställa någon särskild erinran; hvarvid dock är att märka,

det Christianstads, Örebro, Vestmanlands och Vesternorrlands läns landsting samt Landshöfdinge-Embetet i Örebro och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stora Kopparbergs län på grund af anmärkningar vid andra delar af komiterades förslag såsom ett allmänt omdöme öfver förslaget uttalat sig emot att detsamma blefve såsom lag gällande; att Göteborgs och Bohus läns landsting, ehuru biträdande det här ifrågavarande förslaget, dock icke velat godkänna den häraf följdriktigt härledda bestämmelsen i lagförslagets 12 § om likvid häraderne emellan till väghållningstungans utjemnande; att Skaraborgs läns landsting ansett, att det borde lemnas landstingen öppet att, der de lokala förhållandena sådant påfordrade, fördela väghållningskostnaden inom mindre områden; samt att Vesterbottens läns landsting yrkat, att jemväl städerna skulle ingå med till deltagande i väghållningsbesväret.

Deremot hafva öfriga 11 landsting (nemligen: Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Kalmar läns södra, Malmöhus, Hallands, Elfsborgs, Stora Kopparbergs, Gefleborgs och Norrbottens läns) samt 8 af länsstyrelserna (nemligen: Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Elfsborgs och Gefleborgs län samt Landshöfdinge-Embetet i Norrbottens län) mot komiterades förslag i denna del framställt flera anmärkningar, af hvilka de hufvudsakligaste synas Collegium vara:

att, om också genom antagande af länet eller landstingsområdet såsom samfällighet i afseende å vägunderhållet det kunde blifva möjligt att inom detta område förekomma ojämnheter i väghållningstungans fördelning, denna ojämnheter i allt fall skulle kvarstå vid jämförelse de olika länen emellan, enär det lätteligen kunde hända att tvenne närbelägna hemman af lika värde, men tillhörande särskilda län eller landstingsområden, blefve olika tungt beskattade, beroende derpå att inom det ena länet eller landstingsområdet funnes allmänna vägar till väsentligen mindre utsträckning än inom det andra, hvadan någon verklig trygghet för ernäendet af det med förslaget i denna del af-

sedda resultat af en jemnare fördelning af väghållningsbesväret icke förefunnes;

att hos landstingens ledamöter icke gerna kunde förutsättas en så grundlig kännedom om förhållandena inom de särskilda orterna af ett större område, som erfordrades för ett tillförlitligt bedömande af de flerahanda frågor om anläggning af nya eller förändring af förut befintliga allmänna vägar, som enligt komiterades förslag skulle komma att till deras bepröfvande hänskjutas; hvadan och då uti dylika frågor alltid inginge ett visst ortintresse, det lätteligen kunde hända att detta intresse antingen icke blefve tillbörligen tillgodosedt eller ock finge sig tillmätt en större betydelse än detsamma rätteligen förtjenade;

att landstingen genom det dem tillämnade bestyr med dylika ärenden säkerligen skulle blifva öfverhopade med en mängd göromål, som under den korta tiden för deras sammanvaro knappast skulle hinna behörigen utredas;

att, då man ville utvidga väghållningsdistriktet så att det komme att omfatta länet eller landstingsområdet, det varit följdriktigt att äfven städernas andel i väghållningsskyldigheten på landet tagits med i beräkning och på samma gång blifvit föremål för reglering;

att komiterades förslag i denna del medförde en invecklad och, då vägstyrelsens ledamöter väl icke kunde förutsättas skola utan ersättning fullgöra sitt uppdrag, äfven ganska dyrbar förvaltning, hvilken likasom väginpektörs- och rotemästarebefattningarna med deraf föranledda utgifter skulle blifva öfverflödiga, derest det nuvarande väghållningsdistriktet, häradet eller tingslaget, finge bibehållas oförändradt;

att med afseende å de många, under nuvarande förhållanden icke förekommande utgifter, hvilka skulle af vägkassans tillgångar bestri-
das, det vore ganska tvifvelaktigt, huruvida bidragen från de nytillkomna beskattningsföreningarna någonsin komme att uppgå till så stort belopp, som erfordrades för dessa utgifters bestridande, samt således också huruvida någon verklig lindring i väghållningstungan skulle

komma hemmansinnehafvarne till godo, oaktadt en del nya beskattningsföremål finge därför vidkännas ganska betungande bidrag;

att med bibehållandet af en mindre samfällighet än länet eller landstingsområdet såsom väghållningsdistrikt äfven följde den fördel att man icke behöfde, såsom komiterades förslag innehölle, tillförbinda hemmansinnehafvarne inom de härader, hvilka inom sig hade att fullgöra mindre vägunderhåll än som i förhållande till hela landstingsområdets sammanlagda väglängd på deras vägmantal sig belöpte, att, oansedt de sjelfva fullgjorde sin väghållningsskyldighet, till hemmansinnehafvare inom andra härader utgifva kontant ersättning, hvilket säkerligen icke skulle kunna försiggå utan att väcka stort missnöje och derjemte i sjelfva verket innebure ett slags beskattning å de med vägkommunikationer mindre väl lottade till förmån för dem som redan hade vägar i större mängd; samt

att, då komiterades förslag för sin tillämpning förutsatte, att nya vägdelningar inom de särskilda länen eller landstingsområdena skulle på statsverkets bekostnad ega rum, förslaget antagande till lag skulle icke allenast för det allmänna medföra högst betydliga utgifter, hvilkas belopp det knappast vore möjligt att på förhand beräkna, utan äfven för en lång tid aflägsna utsigten för de nu af väghållningsbesväret betungade att i utgörandet af detta besvär vinna någon lindring. Med visshet torde nemligen kunna förutses, att vid en vägdelning inom ett så stort område som länet eller landstingsområdet skulle angående nya vägars intagande i delningen eller uteslutande derifrån af en del förut befintliga uppstå en mängd stridigheter, framkallade af en lätt förklarlig sträfvande dels hos invånarne inom de särskilda socknarna att i möjligaste mån få sin egen bekvämlighet tillgodosedd och kunna påräkna att erhålla sina väglotter inom socknen och dels hos inbyggarna inom de särskilda häraderna att få i vägdelningen intagna så många vägar inom häradet som möjligt, så att vägunderhållet inom häradet komme att motsvara vägmantalet och väghållningsersättning till annat härader sålunda kunde undvikas; och med den erfarenhet, man hade angående tidsutdräkten vid väg-

delningar inom härad, kunde man vara fullt förvissad derom att åtminstone ett tiotal af år skulle åtgå innan någon tillämpning af den nya lagens bestämmelser kunde komma i fråga, under hvilken tid säkerligen de fleste väghållningsskyldige icke skulle finnas synnerligen hugade att på sina väglotter förbättrande nedlägga arbete, då de ju icke kunde på förhand veta, huruvida de skulle vid den slutliga fördelningen få bibehålla desamma; hvartill komme, att det alltid vore förenadt med större svårighet att åstadkomma en fullt rättvis gradering af vägarna inom ett vidsträcktare område än inom ett mindre, samt att derest en jemkning i skedd vägdelening blefve behöflig, densamma kunde försiggå lättare inom häradet än inom det större området.

Hvad sålunda mot det af komiterade härutinnan framställda förslag blifvit anmärkt synes Collegium särdeles beaktansvärdt, framförallt ur den synpunkt, att förslaget skulle komma att medföra ej blott betydliga kostnader, utan äfven oberäkneligt uppskof med väghållningsbördans jemnare fördelning.

Beträffande särskildt kostnaden för de nya vägdeleningarna öfver hela riket, hvilken kostnad komiterade (sidd. 225 och 226) antagit, efter beräkning af 150 kronor för en gammal mil, skola uppgå för hela riket till omkring 750,000 kronor; så tilltror sig Collegium visserligen icke att kunna uppgöra någon exakt beräkning af densamma; men, utom det att komiterade i sin beräkning upptagit arfvode och rescersättning åt endast två gode män, oaktadt lagförslaget i 45 § förutsätter att trenne gode män skola vid vägdelening biträda, tillåter sig Collegium härvid erinra att, enligt den nu gällande, den 10 Juni 1881 af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställda taxa på arfvode för landtmäteriförrättningar, landtmätaren, — och i de flesta fall skulle väl bestyret med vägdelening inom så stort område som länet eller landstingsområdet komma att åt en sådan tjänsteman uppdragas, — är, enligt 11 § 3 mom., berättigad att erhålla: för vägars mätning 2 kronor, för deras gradering med hvad dertill hörer likaledes 2 kronor och för deras delning 4 kronor, allt för hvarje kilometer, äfvensom

för vägs läggande å karta, likaledes för hvarje kilometer, 1 krona eller 3 kronor, allt efter som vägen går genom skoglös trakt eller omgifves af skog, samt dessutom för hvarje väglott, som å marken utmärkes, 60 öre; med tillämpning af hvilka föreskrifter och antagande för kartläggning af medium utaf de begge olika ersättningsbeloppen kostnaden endast för mätning, gradering och kartläggning af 5,000 mil eller 53,442 kilometer väg skulle uppgå till omkring 534,420 kronor, hvartill komme för väglotternas utstakning, arfvode åt gode män, rese- och traktamentsersättning åt förrättningsmännen, handtlangning m. m. enligt den af komiterade följda beräkningsgrund minst ett lika stort belopp; med hänsyn hvartill Collegium anser sig kunna utan fara för misstag uppskatta den kostnad, som enligt komiterades förslag skulle drabba statsverket för de nya vägdelningarna, till ett betydligt högre belopp än komiterade beräknat.

Vidkommande åter den tid, som för genomförande af ny vägdelning inom ett landstingsområde skulle blifva erforderlig, så hafva komiterade visserligen antagit densamma till 3 eller 4 år, med hänsyn utan tvifvel dertill att, jemlikt 47 och 95 §§ i förslaget, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut i frågor rörande vägdelning icke skulle få dragas under högre myndighets pröfning utom för så vidt de anginge urskiljandet af de vägar, hvilka skulle anses såsom allmänna, samt dessas egenskap af landsväg eller bygdeväg; men, utom det att, efter hvad Collegium längre fram vid gransknin-gen af nyssnämnda §§ kommer att söka närmare uppvisa, det torde vara mindre lämpligt och med vårt hela rättegångsväsende föga öfverensstämmande att afskära för part möjligheten att i frågor af sådan vikt som till exempel om vägars gradering få sin talan pröfvad af högre myndighet, torde redan frågan om hvilka vägar som borde ingå uti en vägdelning ofta nog kunna föranleda sådana förvecklingar och stridigheter, att flera år komme att förflyta, innan desamma hunnit slutligen afgöras; i hvilket afseende Collegium kan såsom exempel anföra, hurusom, enligt hvad Collegium af handlingarna uti ett af Collegium för någon tid sedan afgjort mål inhem-

tat, inom Långhundra härad af Stockholms län vägdelningsförrättning hufvudsakligen till följd af tid efter annan uppkomna frågor om nya vägars intagande i delningen blifvit uppehållen under mera än 40 års tid.

Hvad betydelse slutligen den af komiterade föreslagna liquidation häraderna emellan skulle få, derom torde man kunna göra sig någon föreställning utaf den i motiverna (sid. 135) intagna, förslagsvis uppgjorda liquid mellan häraderna i Göteborgs och Bohus län, enligt hvilken af länets 20 härad 11 stycken skulle få till de öfriga utgifva ersättningar, vexlande mellan 3,665 kronor 40 öre (för Askims härad med tillsammans 158½ väghållningsskyldiga mantal) och 459 kronor, medan å andra sidan de ersättningsbelopp, som af öfriga 9 häraderna finge uppbäras, vexlade mellan 5,517 kronor 82 öre (för Tanums härad med tillhopa 178½ väghållningsskyldige mantal) och 262 kronor 71 öre.

Med afseende å hvad sålunda förekommit anser sig Collegium böra för sin del i underdånighet tillstyrka, att komiterades förslag i förevarande del icke måtte af Eders Kongl. Maj:t i nåder godkännas, utan samfälligheten för väghållningskostnadens utgörande fortfarande få i regel förblifva häradet eller tingslaget.

Hvad nu vägunderhållet in natura eller det för vägarnas hållande i fargildt skick erforderliga arbetet beträffar, så hafva komiterade, på sätt ofvan vid redogörelsen för lagförslagets hufvudgrunder redan blifvit antydt, ansett att detta borde, hufvudsakligen på det att kostnaden därför måtte blifva så lindrig som möjligt, fortfarande tillkomma endast den i mantal satta jorden. Ordnares vägunderhållet på sådant sätt, att vägarbetet upplåtes på entreprenad och samtliga i vägunderhållet deltagande beskattningsföremål finge bidraga med penningar, så skulle, enligt hvad komiterade i motiverna (sid. 125) anföra, kostnaden för vägunderhållet härigenom otvifvelaktigt betydligt fördyras, till vinst för några få entreprenörer, men till skada för alla andra, ej minst jordbrukarne sjelfve. En sådan anordning vore derföre mindre lämplig. Men bland samtliga beskattningsföremål,

*Ang. vägmant.
tal. §§ 7, 9,
10 och 11.*

som kunde ifrågasättas böra till vägunderhållet bidraga, vore säkerligen intet i så hög grad egnadt att öfvertaga vägarbetet som just den i mantal satta jorden. Innehafvarne af sådan jord vore nemligen i allmänhet för sitt jordbruk i behof af att ständigt ega tillgång till dragare och fasta arbetare samt kunde fördenskull utan synnerlig olägenhet förrätta vägarbetet å tider, då jordbruksgöromålen låge nere. Med egare af i mantal icke satte jordbruksfastigheter vore väl undantagsvis förhållandet temligen enahanda, men i allmänhet vore dessa fastigheter alltför obetydliga, att man för deras indelande till deltagande i vägunderhållet borde rubba sedan ålder bestående förhållanden. Och hvad slutligen anginge egare till bruk, fabriker och industriela anläggningar eller till annan fastighet än jordbruksfastighet; så vore desse, med afseende å ständig tillgång till dragare och fasta arbetare samt möjlighet att, utan egentligt åsidosättande af sina hufvudsakliga sysselsättningar, förrätta vägarbetet, icke i samma fördelaktiga ställning som hemmansinnehafvarne, hvadan det icke heller kunde vara lämpligt ålägga dem att i natura-vägunderhållet deltaga.

Med undantag endast af dels Jönköpings och Christianstads läns landsting, hvilka ansett att all jordbruksfastighet och ej blott den i mantal satta borde indelas till utgörande af vägunderhåll in natura, och dels Norrbottens läns landsting, som ansett vägunderhållet böra blifva både billigare och bättre, om detsamma upplätes på entreprenad åt personer, hvilka så att säga hade väglagning till yrke, hafva landstingen och länsstyrelserna, så vidt de icke afstyrkt komiterades förslag i dess helhet, funnit komiterades förslag i denna del särdeles ändamålsenligt samt därför förordat detsamma; och instämmer äfven Collegium för sin del häruti, desto heldre som, hvad Norrbottens läns landstings framställning beträffar, densamma torde genom hvad komiterade i sina motiver till förslaget i denna del anfört vara bemött och till fullo vederlagd, samt det af Jönköpings och Christianstads läns landsting framställda yrkandet sannolikt endast skulle, derest detsamma bifölles, utan motsvarande verklig nytta föranleda betydliga kostnader för de nya vägdeltningar, som deraf skulle blifva en följd.

Såsom grund för vägunderhållets fördelning hemmanen emellan hafva, enligt hvad jemväl redan blifvit här ofvan antydt, komiterade (i §§ 9, 10, 11) uppställt vägmantalet, motsvarande medeltaxeringsvärdet för ett helt förmedladt mantal inom länet eller landstingsområdet, hvilket vägmantal skulle genom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg åsättas hvarje hemman eller hemmansnummer i sammanhang med vägdelning och blifva gällande till dess ny vägdelning egt rum. Till stöd för detta sitt förslag om det förmedlade mantalets utbyte mot taxeringsvärdet såsom delningsgrund hafva komiterade i sina motiver (sidd. 126—130) hufvudsakligen anført, att, då det komiterade lemnade uppdrag att afgifva förslag till förändrad lagstiftning rörande väghållningsbesväret på landet icke kunde af komiterade fattas så inskränkt, som skulle komiterade vid fullgörandet deraf endast hafva att tillse i hvad mån deltagande deruti kunde, till lindring för jordbruket, öfverflyttas på en del andra beskattningsföremål, komiterade funnit sig böra vara betänkta på att äfven söka afhjelpa den uppenbara orättvisa, som låge uti den nuvarande grunden för väghållningsbesvärets fördelning hemmanen emellan, derutinnan nemligen att tvenne inom samma vägdelningsdistrikt belägna hemman med lika mantal vid skeende vägdelning erhöile lika stor vägsträcka till underhållande, oansedt att taxeringsvärdet å det ena hemmanet vore huru många gånger som helst större än å det andra. Mot den sålunda föreslagna förändringen i delningsgrunden skulle visserligen kunna invändas, att densamma i många fall komme att ganska märkbart ingripa i den enskildes rättsförhållanden, stundom till och med skulle kunna uppfattas såsom en kränkning af hans eganderätt; om nemligen en person, under förlitande derpå att nu gällande lagstiftning rörande väghållningsbesväret skulle fortfarande komma att éga bestånd, till högt pris köpt ett hemman med jemförelsevis lågt mantal, men grunden för deltagandet i nämnde besvär förändrades så att han deraf mera betungades, så kunde väl ingen förtänka honom, om han ansåge att derigenom ett ingrepp skett i

hans eganderätt. Men dels kunde samma invändning med lika mycket skäl anföras af egare till annan fastighet och öfriga nya beskattningsföremål, som ifrågasatts att i vägunderhållet deltaga, dels skulle, om en sådan exklusiv tolkning af eganderättens helgd vore riktig och finge göra sig gällande, hvarje aldrig så nödig orh önskvärd reform på den allmänna hushållningens område omöjliggöras. Då emellertid, derest taxeringsvärdet omedelbart användes såsom delningsgrund, man skulle blifva nödsakad att vid beräkandet af de särskilda väglotternas storlek ständigt röra sig med obehärliga siffrer, hafva komiterade, till undvikande häraf, föreslagit taxeringsvärdets omsättning i vägmantal enligt de i 10 § derfor närmare meddelade föreskrifter.

Komiterades ifrågavarande förslag om ett af taxeringsvärdet bestämmt vägmantal såsom grund för fördelningen af vägunderhållet hemman emellan hafva — med undantag af Östergötlands, Stora Kopparbergs, Gefleborgs och Norrbottens läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms, Upsala, Östergötlands, Kronobergs, Stora Kopparbergs och Vesterbottens län äfvensom Ländshöfdinge-Embetet i Norrbottens län, hvilka motsatt sig detsamma — öfriga landsting och länsstyrelser lemnat utan andra anmärkningar, än att *dels* Stockholms, Kronobergs, Kalmar läns södra och Elfsborgs läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings och Elfsborgs län, i öfverensstämmelse med den af dem uttalade åsigt om länets eller landstingsområdets olämplighet såsom samfällighet för väghållningskostnadens fördelning, ansett vägmantal böra hemmanen åsättas häradsvis, *dels* Jönköpings och Christianstads läns landsting, i enlighet med deras här ofvan omförmälda yrkande att all jordbruksfastighet borde till vägunderhåll in natura indelas, ansett vägmantal böra all sådan fastighet åsättas, samt *dels* slutligen Vestmanlands och Vesterbottens läns landsting och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län ansett vägmantal böra åsättas hvarje hemmanslott i stället för, enligt komiterades förslag, endast hvarje hemmansnummer; och

hafva motståndarne till komiterades förevarande förslag till stöd för sin åsigt hufvudsakligen anført, att, då detsamma skulle leda dertill, att väghållningsbesväret komme att minskas för vissa hemman, men ökas för andra, ofta i högst betydlig grad, förslaget skulle medföra en större rubbning i eganderätten än som af omständigheterna oundgängligen påkallades; att taxeringsvärdet vore underkastadt högst väsentliga förändringar och vexlingar, medan deremot mantalet vore fixt, samt att taxeringsvärdet ingalunda kunde anses såsom en tillfredsställande och rättvis grund för bedömandet af ett beskattningsföremåls verkliga skatteförmåga, då, efter hvad erfarenheten nogsam visat, taxeringsmyndigheternas uppskattning ej sällan vore högeligen osäker, ojemn och inom skilda taxeringsområden till sina grunder i hög grad olikartad.

De sålunda gjorda invändningarna kunna väl icke anses helt och hållet sakna befogenhet; men då det numera temligen allmänt erkännes, att förmedlade hemmantalet är, till följd af de inom samma trakt högst väsentligt olika värdena derå, såsom fördelningsgrund vid vägunderhållets utgörande olämpligt och i flera fall synnerligen orättvist, samt att förty de här af härflytande klagomålen äro fullt befogade; så och enär någon annan mera tillfredsställande fördelningsgrund än taxeringsvärdet för närvarande icke lärer kunna åstadkommas, finner sig Collegium dock böra, i likhet med komiterade, tillstyrka, att ett på taxeringsvärdet beroende vägmantal hädanefter må få utgöra grunden för väghållningsskyldighetens fördelning på de särskilda hemmanen inom häradet eller väghållningsdistriktet; dock att, till förekommande af onödiga utgifter, nya vägdelningar icke må, endast för den nya delningsgrundens tillämpning, ega rum, utan nu gällande vägdelningar få fortfarande blifva bestående intill dess af annan giltig anledning ändring deri kan finnas erforderlig, samt under mellantiden de af väghållningsbördan tyngre tryckta undfå ersättning af dem, hvilka fått sig till underhållande tilldelade vägstycken af mindre utsträckning än som efter vägmantal på dem belöpte, hvilken ersättning torde böra utgå efter det belopp, hvartill

den på ett vägmantal inom väghållningsdistriktet belöpande årliga kostnaden för vägunderhållet den tid marken är bar blifvit bestämd af den i Kapitlet IV omförmälda särskilda nämnden, samt på enahanda sätt, som i fråga om vägskatten i § 73 sägs, debiteras, uppbäras och till den gemensamma vägkassan inbetalas för att derefter af kassans förvaltare hållas vederbörande ersättningstagare till handa.

Ang. väghållningskostnads fördelning. § 6.

I fråga om de beskattningsföremål komiterade ansett böra i väghållningskostnaden deltaga meddela komiterade i lagförslagets 6:te § närmare bestämmelser. Med hänvisande i öfrigt till den utförliga undersökning rörande denna fråga, komiterades denna § bifogade motivering innehåller, torde Collegium kunna här inskränka sig till en kort sammanfattning af de åsikter, som härvid synas hafva hos komiterade gjort sig gällande.

De allmänna vägarne vore, enligt komiterades uppfattning och för att begagna komiterades egna ord, nyttiga och behöfliga för samhällets alla medlemmar, vare sig de begagnade vägarna direkt eller endast indirekt af de samma hade fördel. Häraf kunde visserligen dragas den slutsats, att hvarje medborgare borde, i mån af sin förmåga i förhållande till de öfriges, bidra till de allmänna vägarnas byggande och underhåll, eller, med andra ord, att alla som erlade afgifter till staten eller kommunen borde efter samma grund, hvarefter dessa afgifter utginge, deltaga i kostnaden för vägunderhållet. En så omfattande utsträckning af skyldigheten att deltaga uti ifrågavarande besvär hade komiterade likväl funnit sig icke kunna föreslå, enär, efter hvad riksdagens ofvanomförmälda skrifvelse den 14 Maj 1876 gäfvade vid handen, sådant då icke varit af riksdagen åsyftadt, och komiterade vid fullgörandet af det dem nådigst lemnade uppdrag att utarbета förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet ansett sig böra, såvidt möjligt, följa de af riksdagen angifna grunder därför. Några beskattningsföremål måste följaktligen medgifvas befrielse från deltagande uti ifrågavarande besvär. Hvad den fasta egendomen anginge, lemnade riksdagens berörde skrifvelse icke

någon ledning för bedömande, i hvad mån riksdagen ansett befrielse för sådan från deltagande i vägunderhållet böra ega rum; och komiterade hade derför funnit sig oförhindrade att till deltagande i samma besvär föreslå, jemte den i mantal satta jorden, alla öfriga särskildt taxerade fastigheter utan annan inskränkning än att, till förekommande deraf att bidragen blefve så små att de icke ens betäckte kostnaden för debiteringen och uppbörden deraf, deltagandet gjorts beroende af ett visst minimum af värde hos fastigheten, hvilket minimum komiterade ansett böra bestämmas till 400 kronor. — (I förbigående anmärkes, att den öfverst å sidan 122 exempelvis anförda uträkning å den på en lägenhet med 400 kronors taxeringsvärde belöpande väghållningskostnad är felaktig; då nemligen, efter det för hela riket uträknade medeltaxeringsvärdet af 27,299 kronor för ett helt hemman, väghållningskostnaden för 100 kronors hemmansvärde funnits uppgå till 39,8 öre, så måste väghållningskostnaden för en lägenhet med 400 kronors taxeringsvärde, under den här gjorda förutsättningen att lägenheten deltagar i väghållet lika med den i mantal satta jorden, naturligtvis utgöra 4 gånger 39,8 öre eller 1 krona 59 öre, och icke, såsom komiterades uträkning upptager, endast 15,92 öre.) — I denna del af frågan hade komiterade visserligen, med hänsyn till den der befintliga fasta utgångspunkten, haft jemförelsevis lätt att bilda sig en bestämd åsigt samt jemväl att deråt i lagförslaget gifva en positiv form. Men deremot hade synnerligen stora svårigheter i berörda afseenden visat sig med hänsyn till den i riksdagens ofvanberörde skrifvelse bland öfriga till deltagande i vägunderhållet ifrågasatta kategorier af skatteföremål upptagna »med fastighet förenade industriella rörelser»; och då, å ena sidan, det syntes icke låta sig göra att i en lag använda så sväfvande uttryck, som den nyssnämnda, men, å andra sidan, komiterade icke lyckats utfinna andra, som både fullt ersatte de förra och tillika uteslöte all tvekan om lagstiftarens verkliga mening, hade komiterade funnit sig i afseende å sistnämnde del af frågan nödsakade att vid lagtextens formulering följa det negativa förfarings-

sättet, eller att, efter det komiterade uppställt en generel regel för deltagandet uti ifrågavarande besvär, särskildt uppräknade de derunder hänförliga olika beskattningsföremål, hvilka borde vara från deltagandet uti besväret befriade; i hvilket afseende komiterade ansett sig bäst motsvara riksdagens önskningsar, om de i regel ålade all inkomst att i väghållningskostnaden deltaga, men bland undantagen från denna regel upptoge dels den så kallade lilla industrien, hvarmed komiterade ansett böra förstås den, hvars inkomst understeg 1,000 kronor om året, och dels inkomst af andra kommunikationsleder samt sådan, som icke vore att räkna såsom inkomst af industriell rörelse.

På grund af de skäl komiterade i sina motiver anført, hafva komiterade föreslagit, att i skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja skulle deltaga:

A) All i mantal satt jord med undantag af äldre lotshemman så länge de äro lotsningsskyldighet underkastade;

B) Frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

C) Hvarje annan jordbruksfastighet, hvars taxeringsvärde uppgår till minst 400 kronor;

D) All annan fastighet, hvarför bevillning efter andra Artikeln bevillningsstadgan till staten utgöres och hvars taxeringsvärde uppgår till minst 400 kronor, äfvensom staten eller menigheter tillhöriga allmänningsskogar jemte staten tillhörig annan fastighet, deraf inkomst drages och hvars taxeringsvärde uppgår till nyssnämnda belopp.

E) Inkomst, som uppgår till minst 1,000 kronor och hvarför bevillning efter andra Artikeln bevillningsstadgan till staten utgöres; dock med undantag för:

1:o Inkomst af kapital;

2:o Inkomst af kanal, jernväg och annan farväg;

3:o Inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån, samt

4:o Inkomst som förvärfvas genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet.

Om detta förslag hafva emellertid icke samtliga ledamöterna i komitén sammanstämmande förenat sig, utan hafva flere bland dem mot särskilda bestämmelser i förslaget afgifvit reservationer. Sålunda har, beträffande den fasta egendomens deltagande uti ifrågavarande besvär, befrielse derifrån yrkats af tvenne ledamöter för *frälseränta*, hvilken endast genom en juridisk fiktion kommit att blifva betraktad såsom fastighet, samt af den ena utaf dem äfven för sådane *afsöndrade lägenheter*, hvilkas till stamhemmanet utgående afgäld äfven innefattade ersättning för ifrågavarande besvär utgörande, jemte det att sistnämnde ledamot ansett *taxeringsvärdet* å nytillkommande fastigheter böra sättas till minst 1,000 kronor, hvar emot en annan ledamot i komitén velat att all *i mantal icke satt jordbruksfastighet*, utan hänsyn till något minimum af taxeringsvärde, skulle uti väghållningen deltaga; och, hvad inkomsten angår, hafva å ena sidan, tvenne ledamöter ansett något undantag icke böra medgifvas för *inkomst af kapital*, medan, å den andra, tvenne andre ledamöter ansett undantag böra göras äfven för *inkomst af skeppsrederi och sjöfart* samt för inkomst genom utöfning af *vetenskap och komst* och den ene af dem jemväl för *inkomst af handverk*.

De anmärkningar, som vid denna § i komiterades förslag blifvit af landsting och styrelser framställda, hafva, såsom man väl äfven kunnat förutse, gått i hufvudsakligen tvenne motsatta riktningar och åsyftat att deltagandet uti ifrågavarande besvär måtte antingen utsträckas vidare eller ock mera begränsas än komiterade föreslagit.

I förra afseendet har, hvad den fasta egendomen angår, deltagande uti nämnde besvär ifrågasatts *dels* jemväl för äldre lotshemman (af Örebro läns landsting och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län) *dels* äfven för säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län (af ej mindre landstingen i samtliga de län, som af denna fråga närmast beröras, samt af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge län, än äfven af lands-

tingen i åtskilliga andra län) *dels* slutligen för all jordbruksfastighet utan inskränkning till visst minimum af taxeringsvärde (af Malmöhus och Örebro läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län).

Hvad inkomsten beträffar, har deltagandet uti väghållningskostnaden ansetts böra utsträckas *dels* till inkomst i allmänhet, utan hänsyn till visst minimum, (af Östergötlands, Gotlands, Blekinge, Christianstads, Hallands och Vermlands läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands och Christianstads län, dervid dock Hallands läns landsting och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Christianstads län samt Gotlands och Blekinge läns landsting funnit undantag böra medgifvas, de begge förstnämnde för inkomst af kanal, jernväg och annan farväg, samt de begge senare för inkomst genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet, och Gotlands läns landsting jemväl för boställsinnehafvares inkomst af honom anslaget boställe), *dels* till inkomst, äfven understigande det af komiterade såsom minimum föreslagna belopp af 1,000 kronor, (af Kalmar, Elfsborgs och Norrbottens läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar och Elfsborgs län och Landshöfdinge-Embetet i Norrbottens län, af hvilka dock Kalmar läns norra landsting icke uppgifvit något visst belopp såsom antagligt minimum, endast att det af komiterade föreslagna måtte ned sättas så mycket som kunde anses skäligt, hvaremot landstinget och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs län föreslagit minimum i detta fall till 400 kronor och de öfrige till 800 kronor), *dels* särskildt till inkomst af kapital, (af Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs, Örebro, Vestmanlands, Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar, Göteborgs och Bohus och Elfsborgs län, Landshöfdinge-Embetet i Örebro län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län och Landshöfdinge-Embetet i Norrbottens län), *dels* jemväl till inkomst genom aflöning, arfvode m.

m. (af Stockholms, Kronobergs, Kalmar läns södra, Göteborgs och Bohus, Vestmanlands, Westernorrlands och Vesterbottens läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län); hvarförutom Elfsborgs och Vesterbottens läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs län ansett äfven inkomst af kanal, jernväg och annan farväg samt Örebro och Westernorrlands läns landsting äfvensom Landshöfdinge-Embetet i Örebro län inkomst genom arrende af staten tillhörig jordbruksfastighet böra i kostnaderna för vägunderhållet deltaga.

Å andra sidan åter har uti de anmärkningar, som afsett en större begränsning af deltagandet uti ifrågavarande besvär än komiterade föreslagit, påyrkats, hvad den fasta egendomen vidkommer, *dels* befrielse från deltagande uti besväret för frälseränta (af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län, Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Kronobergs och Stora Kopparbergs län) samt för afsöndrade lägenheter, derest vid bestämmandet af deras till stamhemmanet utgående afgäld hänsyn tagits jemväl till kostnaden för vägunderhållet, (af Södermanlands, Jönköpings, Kalmar läns södra, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Örebro, Vestmanlands och Vesterbottens läns landsting samt Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Skaraborgs, Vestmanlands, Stora Kopparbergs och Gefleborgs län), *dels* bestämmande till högre belopp än 400 kronor af minimum af taxeringsvärde antingen i allmänhet å annan till deltagande uti ifrågavarande besvär afsedd fastighet än den i mantal satta jorden (af Upsala och Vestmanlands läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Vestmanlands, Stora Kopparbergs och Vesterbottens län, hvilka alla ansett detta minimum böra höjas till 1000 kronor, äfvensom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gefleborgs län, hvilken dock endast i allmänhet härom yttrat sig) eller särskildt å annan än

jordbruksfastighet (af Göteborgs och Bohus och Vesterbottens läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, hvilka i detta hänseende föreslagit ett belopp af 800 kronor); hvarjemte Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län ansett sig böra fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derpå att, såvida något undantag från deltagande i vägunderhållet skulle medgifvas säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län på grund af deras häfdvunna befrielse från detta onus, likställigheten torde fordra att de i Jemtland befintliga efter en lindrigare metod skattlagda hemman, hvilka hittills icke utgjort väghållning mera än till hälften mot andra hemman, skattlagda efter vanlig metod, blefve bibehållna vid deras hittills åtnjutna skattelindring i detta besvär.

Hvad nu vidare beträffar de anmärkningar, som åsyftat en begränsning af inkomstens deltagande uti ifrågavarande besvär, så har *dels* Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län i allmänhet uttalat den mening, att inkomsten skulle blifva genom komiterades förslag alltför hårdt beskattad, *dels* Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län ansett all inkomst böra befrias från deltagande i nämnde besvär, *dels* sådan frihet påyrkats särskildt för, utom de af komiterade uppräknade skatteföremål, äfven inkomst af skeppsrederi och sjöfart (af Stockholms, Kalmar läns södra, Göteborgs och Bohus, Örebro och Vesternorrlands läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län, Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Kronobergs, Blekinge och Stora Kopparbergs län) samt för inkomst genom utöfvande af vetenskap och konst (af Örebro läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Upsala län, Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Kronobergs och Blekinge län). Slutligen tillåter sig Collegium härvid erinra, att, såsom af den lemnade redogörelsen äfven torde framgå, det i flera fall händt att ett landsting eller en läns-

styrelse beträffande *ett* skatteföremål ansett utsträckning och beträffande ett annat begränsning af dess deltagande uti ifrågavarande besvär böra ega rum. Sålunda hafva, för att endast anföra ett par exempel, Stockholms och Vestmanlands läns landsting sammanställande ansett äfven inkomst af kapital och aflöning m. m. böra i väghållningsbesväret deltaga, men deremot påyrkat befrielse derifrån, Stockholms läns landsting för inkomst af skeppsrederi och sjöfart samt landstinget i Vestmanlands län för fastigheter, hvilkas taxeringsvärde understege 1,000 kronor.

För egen del har Collegium att vid komiterades förslag i denna del göra följande erinringar:

Mom. A. Då den, jemlikt Kongl. Förordningen den 17 September 1783 äldre lotshemman tillkommande frihet från deltagande i det allmänna vägunderhållet är att anse såsom en dessa hemman medgifven ersättning för lotsningsskyldighetens fullgörande samt vid sådant förhållande, äfven om, på sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län anført, lotsningen numera till följd af sjöfartens utveckling i allmänhet skulle kunna betraktas såsom ett vinstgifvande yrke, denna omständighet icke har på den nu föreliggande frågans bedömande någon inverkan, anser äfven Collegium, i likhet med komiterade, någon rubbning af dessa hemmans hittills i berörda afseende åtnjutna frihet icke, så länge lotsningsskyldigheten qvarstår, bör ega rum.

Beträffande säterierna i de fordnadanska provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, hvilka säterier för närvarande äro från deltagande uti ifrågavarande besvär befriade, hafva komiterade, enligt hvad af § 102 med dertill hörande motiver inhemtas, varit af den åsigt, att utsträckningen äfven till dessa säterier af skyldigheten att i väghållningsbesväret deltaga innebure en ändring af Ridderskapets och Adelns privilegier samt följaktligen, såsom en privilegiifråga, förutsatte Ridderskapets och Adelns samtycke; hvarför komiterade ansett sig böra i afseende på dessa säterier göra det förbehåll, att den föreslagna nya lagen icke skulle å dem ega tillämpning utom för så

vidt öfverenskommelse derom kunnat med vederbörande säteriegare träffas.

Då emellertid numera skyldighet att deltaga ej mindre i tingshus- och prestgårdsbyggnad, hvarifrån säterierna i allmänhet förut varit befriade, än äfven i kyrkobyggnad, hvarifrån befrielse förut åtnjutits af säterierna i de fordna danska provinserna, blifvit genom särskilda lagar af den 26 September 1884, hvad tingshusbyggnaden, den 1 Maj 1885, hvad prestgårdsbyggnaden och 12 Juni samma år, hvad kyrkobyggnaden angår, ålagd äfven dessa i berörde hänseenden förut privilegierade fastigheter, utan att Ridderskapets och Adelns medgifvande derförinnan inhemtats, torde sådant icke heller anses behöfligt för utsträckningen till nu ifrågavarande säterier af skyldigheten att deltaga i det allmänna vägunderhållet, derest skäl för en sådan förändring eljest kunna förefinnas; och som ifrågavarande säterier obestriddligen äro i afseende å nyttan och behovet af de allmänna vägarna i fullkomligt samma ställning som öfriga hemman, torde det äfven vara billigt att, då det nu blifvit ifrågasatt att utsträcka deltagandet i det allmänna väghållningsbesväret icke blott till andra jordbruksfastigheter än i mantal satt jord, utan äfven till all annan slags fastighet samt sådana beskattningsföremål i öfrigt, för hvilka de allmänna vägarne kunna anses vara i någon väsentligare mån nyttiga och behöfliga, egarne till omförmälda säterier frånträda sin hittills intagna undantagsställning, helst den af dem åtnjutna friheten i detta hänseende verkat i väsentlig grad betungande för öfriga hemman. Collegium anser sig därför böra för sin del i underdånighet hemställa att, derest för öfrigt en förändring i ofvan angifna riktning af nu gällande grunder för det allmänna väghållningsbesvärets utgörande skulle finnas böra vidtagas, något undantag dervid icke måtte ega rum med afseende å ifrågavarande säterier, utan dessa jemväl kännas skyldiga att i likhet med andra hemman i nämnda besvär deltaga; dock att dels, till förekommande äfven här af onödiga utgifter, nya vägdelningar endast för dessa säteriers indelande till vägunderhåll in natura icke böra ega rum, utan säterierna

få fullgöra sina skyldigheter i berörda hänseende medelst erläggande af kontanta bidrag intill dess af annan giltig anledning ny vägdelning kan komma till stånd, dels ock, till beredande för nuvarande säteriegarne af skälig lindring i det nya besvärets utgörande, en öfvergångstid af till exempel 20 år måtte stadgas, under hvilken dessa säterier skulle hafva att i omförmälda besvär deltaga endast till hälften mot andra hemman och således, om något sådant säteri under tiden blefve till vägunderhåll in natura indeladt, egaren der-till vara berättigad att för den återstående tiden af vägkassans medel erhålla godtgörelse för hälften af den belöpande väghållningskostnaden.

I fråga slutligen om de af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län omförmälda hemman derstädes, för hvilka Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett någon lindring i afseende å ifrågavarande besvär böra fortfarande ega rum, får Collegium i underdånighet meddela, att genom nådiga Brefven den 27 November 1792 och den 9 November 1836 rättighet medgifvits vissa inom nämnda län upptagna nybyggen, belägna vid fjellen eller så nära derintill att icke åkerbruk, utan endast boskapsskötsel kunde der idkas, att efter skedd skattläggning få antingen helt och hållet njuta befrielse från ifrågavarande besvär eller ock taga del deri endast till hälften mot vanliga hemman. För det förra slaget af sådana hemman eller dem, som hittills varit helt och hållet befriade från deltagande i väghållningsbesväret, torde, likasom för säterierna i de forna danska provinserna, den lindring böra medgifvas, att desamma under de första 20 åren af den nya lagens tillämpning icke skulle behöfva deltaga i vägunderhållet mera än till hälften mot andra hemman och således, om desamma under tiden blefve till vägunderhåll indelade, få tillgodonjuta belöpande ersättning; hvaremot och då, beträffande de hemman af omförmälda slag, som hittills utgjort vägunderhåll till hälften mot vanliga hemman, det nu är fråga om förändring af grunden för deltagandet uti berörde besvär, så att densamma icke vidare skulle utgöras af det vid skattläggning åsatta

mantalet, utan af ett på taxeringsvärdet beroende särskildt vägmantal, samt ifrågavarande hemman påtagligen skulle härvid komma i åtnjutande af all den lindring, hvartill deras svaga beskaffenhet kunde föranleda, Collegium anser den af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i denna del gjorda framställning icke böra föranleda till någon afvikelse från hvad för den i mantal satta jorden i allmänhet blifvit i förevarande fall föreslaget.

Mom. B. Enligt hvad den för taxeringsmyndigheterna gällande instruktion uttryckligen innehåller, skall, vid bestämmandet af taxeringsvärdet å fast egendom, behörigt afseende fästas jemväl å beloppet af de grundskatter, hvarmed egendomen är belastad, samt, när frälseränta förenats med eganderätten till den jord, hvaraf räntan dittills utgått, fastighetens värde ökas med ett belopp, motsvarande räntans kapitalvärde, beräknadt efter fem procent. Vid sådant förhållande och då frälseränta således inverkar på en egendoms taxeringsvärde samt det nu är ifrågasatt att lägga detta värde till grund för fördelningen af vägunderhållet in natura, synes det Collegium som om frälseränta, ehuru endast genom en juridisk fiktion betraktad såsom fast egendom, likväl äfven rätteligen bör till väghållningskostnaden bidra; hvarföre Collegium för sin del instämmer i hvad komiterade i detta moment föreslagit.

Mom. C. Ut i nu gällande bevillningsförordning äro staten eller menigheter tillhörande allmäningsskogar hänförda till jordbruksfastigheter, hvilket äfven här torde böra iakttagas, och således omförmälda beskattningsföremål från Mom. D uteslutas och i stället här efter ordet »jordbruksfastighet» tilläggas orden: »hvartill äfven räknas staten eller menigheter tillhörande allmäningsskogar».

Då numera något hinder icke förefinnes för hemmans sönderstyckande i huru små brukningsdelar som helst, men för dessas deltagande i det allmänna vägunderhållet något visst minimum af taxeringsvärde icke förutsättes, torde likställigheten fordra, att icke heller för annan jordbruksfastighet deltagandet uti nämnde besvär göres

beroende af taxeringsvärdet; hvadan orden »hvars taxeringsvärde uppgår till minst fyrahundra kronor» torde böra uteslutas.

Hvad afsöndrade lägenheter beträffar, så kunde visserligen, då väl i de flesta fall vid afgäldens bestämmande hänsyn äfven tagits till den stamhemmanet åliggande allmänna väghållningsskyldighet, häruti ett giltigt skäl förefinnas för dessa lägenheters befrielse från särskildt deltagande uti detta besvär, helst det ju, med införandet af en ny grund för vägunderhållets fördelning, till och med skulle kunna hända, att stamhemmanet sjelft finge sitt förra åliggande i detta hänseende minskadt; men då det, å andra sidan, icke heller lär kunna bestridas, att innehafvarne af sådana lägenheter, vare sig att de derå bedriva jordbruk eller endast använt dem till byggnadsplatser, hafva direkt behof af de allmänna vägarna, samt antagligt är att, sedan numera innehafvarne af sådana lägenheter fått sig ålagdt deltagande jemväl i flera andra allmänna besvär, hvilka likaledes tagits eller åtminstone kunnat tagas i beräkning vid afgäldens bestämmande, den förändring i rättsförhållandena mellan lägenhetsinnehafvarne och stamhemmanens egare, som häraf uppenbarligen måste blifva en följd, inom en ej alltför aflägsen framtid kommer att på mera allmänna grunder särskildt ordnas, har Collegium funnit sig oförhindradt biträda komiterades förslag härutinnan.

I formelt hänseende slutligen torde Collegium, med afseende derå att Mom. C handlar om annan jordbruksfastighet, hvartill frälseränta påtagligen icke är att hänföra, få föreslå att Mom. B, deruti sådan ränta omförmäles, sättes efter Mom. C.

Mom. D. Då, enligt Collegii åsigt, egare till annan än jordbruksfastighet icke kunna sägas i lika hög grad som de senare hafva gagn och behof af de allmänna vägarna, lär icke heller deltagandet i vägunderhållet böra för dem utsträckas lika långt, utan torde gränsen därför böra bestämmas uteslutande med hänsyn dertill att bördan icke må blifva alltför betungande för dem, som deraf komma att träffas; och då sådant utan tvifvel ganska ofta skulle blifva förhållandet, derest deltagandet uti ifrågavarande besvär för dessa fastig-

heter utsträcktes, såsom komiterade föreslagit, så långt att detsamma äfven komme att omfatta fastigheter med ett så lågt taxeringsvärde som allenast 400 kronor, hvarigenom det säkerligen skulle komma att inträffa, att äfven fattiga backstugusittare jemte deras vederlikar blefve för sina byggnader skyldige att uti detta besvär deltaga, har Collegium, till förekommande häraf, ansett detta minimum af taxeringsvärde böra sättas högre, exempelvis till 600 kronor; hvarföre Collegium, förutom den ändring af detta moment, som blifver en följd af hvad Collegium här ofvan vid Mom. C anført, föreslår att orden »fyra hundra kronor» utbytas mot »sex hundra kronor».

Mom. E. Hvad komiterade här föreslagit, synes innebära en väsentlig afvikelse från hvad riksdagen sjelf i sin till Eders Kongl. Maj:t i ärendet aflåtna skrifvelse åsyftat, i det komiterade åt skyldigheten att i vägunderhållet deltaga gifvit en nog allmän omfattning, hvarföre det också visat sig svårt att på ett tillfredsställande sätt bestämma dess rätta mått och gränser. I detta afseende tillåter sig Collegium erinra att, om än med en viss grad af sanning kan sägas, att de allmänna vägarna äro, direkt eller indirekt, till nytta för samhällets alla medlemmar, häraf dock ingalunda lärer följa, att alla medborgare skola vara skyldige att i förhållande till sin skatteförmåga till det allmänna vägunderhållet jemlikt bidraga, utan måste denna skyldighet ytterst vara beroende derpå, i hvad mån vägarna äro för det ena eller det andra beskattningsföremålet af större eller mindre direkt gagn. För den fasta egendomen och särskildt jordbruksfastigheten är, såsom utan vidare torde lätteligen inses, hvarje i dess granskap upptagen allmän väg för all framtid till ständig nytta, på samma gång densamma jemväl i väsentlig mån bidrager till att öka egendomens eget värde. Sådant är deremot icke eller åtminstone icke i jemförlig grad det gagn, vägarne kunna anses bereda bruks-, fabriks- eller annan industriel rörelse. Också kan det icke vara en sådan rörelse i och för sig eller den deraf härflytande inkomsten, som utgör grunden till skyldigheten att i vägunderhållet deltaga, utan måste, derest en sådan skyldighet öfverhufvud före-

finnes, grunden dertill vara att söka deruti, att den industriela rörelse, hvarom det för tillfället kan vara fråga, är förenad med en fastighet af ett jemförelsevis så lågt taxeringsvärde, att det deltagande i vägunderhållet, som kunde fastigheten såsom sådan åläggas, vore alltför ringa i förhållande till det försvårande af vägunderhållet, som af den med fastigheten förbundna industriela rörelsen föranleddes.

Att riksdagens mening äfven varit sådan och att det i riksdagens skrifvelse i ämnet förekommande uttrycket »med fastighet förenad industriell rörelse» varit afsedt att på sådant sätt uppfattas, synes Collegium jemväl tydligen framgå af den i riksdagens protokoll intagna redogörelse för hvad vid ärendets behandling hos riksdagen förekommit. Vid sådant förhållande kan Collegium för sin del icke allenast icke biträda de af särskilda landsting och länsstyrelser framställda yrkandena om utsträckning af deltagandet i vägunderhållet jemväl till åtskillige af de enligt komiterades förslag derifrån undantagna beskattningsföremål, utan anser tvärtom att en ännu större begränsning i berörde hänseende, än komiterade åsyftat, bör ega rum; hvarförutom Collegium, med hänsyn till hvad uti nu gällande bevillningsförordning föreskrifves rörande det belopp, som får från uppskattad inkomst såsom bevillningsfritt afdragas, anser minimum af den inkomst, som bör kunna komma i fråga att i vägunderhållet deltaga, böra bestämmas till 1,200 kronor. Då det dessutom bör vara angeläget att i en lag så vidt möjligt undvika det negativa framställningssättet, synes det Collegium som kunde förevarande moment lämpligen erhålla ungefär följande, till en del från bevillningsförordningen hemtade lydelse: *E. Inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till 1,200 kronor eller derutöfver och bevillning därför efter bevillningsförordningen till staten erlägges.*

*Ang. väg-
skatten. §§
64, 69, 71 & 72.*

Beträffande nu vidare frågan om grunden för väghållningsbesvärets fördelning på de särskilda beskattningsföremål, som ansetts böra deri deltaga, så har redan i det föregående blifvit omnämndt, hurusom komiterade funnit vägunderhållet, äfven om deltagandet deri utsträcktes till åtskilliga beskattningsföremål, som förut varit derifrån befriade, lämpligast böra ordnas på det sätt, att hemmanen fortfarande bibehölles vid verkställandet af sjelfva vägarbetet samt de öfriga beskattningsföremålen finge fullgöra sina skyldigheter i berörda afseende medelst erläggande af kontanta bidrag; och hafva komiterade härom i öfrigt, enligt hvad af §§ 64—77 i lagförslaget, jemförda med de vid de särskilda §§ fogade motiver, inhemtats, uttalat sig hufvudsakligen sålunda, att så väl nyssomförmälda bidrag som äfven de bidrag, hvilka jemväl kunde för hemmansinnehafvarne sjelfve ifrågakomma, och hvilka begge slag af bidrag tillhopa utgjorde den så kallade vägskatten, skulle, likasom alla öfriga vägväsendet tillfallande inkomster, ingå till en för länet eller landstingsområdet gemensam vägkassa, stäld under förvaltning af den utaf landstinget utsedda vägstyrelsen, och ur hvilken kassa skulle bestridas, förutom förvaltningskostnaden, äfven ifrågakommande utgifter för byggnad af ny väg, större bro eller färja, för underhåll af ny väg, intilldess densamma i vägdelning ingått, af bro, som från vägdelning undantagits, och af färja, för vägomläggning, för nya vägdelningar, med undantag likväl af de för lagförslagets första tillämpning erforderliga, hvilka borde bekostas af statsverket, samt dessutom åtskilliga andra i § 66 närmare angifna utgifter, allt i enlighet med årligen upprättad utgiftsstat, hvilka utgifter tillsammans med kostnaden för underhållet af all indelad väg inom länet eller landstingsområdet, denna kostnad upptagen till det belopp, hvartill densamma blifvit af den i §§ 54—63 omförmälda särskilda nämnden uppskattad, utgjorde hela den på länet eller landstingsområdet belöpande väghållningskostnaden; att denna väghållningskostnad skulle till utgörande fördelas på samtliga enligt § 6 i väghållningen deltagande beskattningsföremål efter den bevillning till staten, som af dem enligt bevillningsförordningen ut-

gjordes, eller, der, såsom förhållandet vore med statens egen egendom, bevillning ej erlades, efter det belopp, som, i händelse bevillning skolat utgöras, på grund af taxeringsvärdet mot sådan bevillning svarade; *att* den i mantal satta jorden, såsom den yppersta af all slags egendom och tillika redan nu ensam bärande ifrågakavande besvär, af sådan anledning borde för hela sin bevillning ingå i denna fördelning, hvarvid för öfrigt skulle iakttagas, att den i mantal satta jorden finge sig tillgodoräknadt uppskattade värdet af det underhåll in natura, som ålåg jorden, samt derför icke vore skyldig att erlägga någon vägs-katt, derest bidragen från öfriga beskattningsföremål vore tillräckliga till bestridande af utgifterna ur vägkassan, hvar emot, för den händelse att bidragen från öfriga beskattningsföremål icke behöfde i sin helhet tagas i anspråk för bestridande af vägkassans utgifter, utan öfverskott deri uppstode, hvilket antydde att hemmanen utgjorde vägunderhåll för större värde än som motsvarade deras andel i hela väghållningskostnaden, ett sådant öfverskott i allt fall icke finge till hemmansinnehafvarne utdelas såsom ersättning för det naturaunderhåll, som af dem utöfver hvad på dem belöpte utgjordes, utan skulle detsamma användas till grundförbättring af vägarna samt, då det icke vidare härför erfordrades, till mera omedelbar lindring i naturaunderhållet genom vägs öfvertagande till underhållande på vägkassans bekostnad; *att* deremot i afseende å de öfriga beskattningsföremålen en viss inskränkning i tillämpningen af bevillningen eller det deremot efter taxeringsvärdet svarande beloppet såsom grund för vägs-kattens utgörande synts komiterade behöflig med hänsyn till *dels* bevillningsförordningens föreskrifter om olika grunder för bevillningen, i det att nemligen för jordbruksfastighet vore stadgad en afgift af 3 öre och för annan fastighet en afgift af 5 öre för hvarje hundra kronor af taxeringsvärdet samt af inkomst en afgift motsvarande 1 procent af inkomstbeloppet, dock med afdrag, då inkomsten understeg 1,800 kronor, af visst belopp såsom bevillningsfritt, *dels* billigheten deraf att en skälig öfvergångstid, hvilken komiterade ansett kunna lämpligen bestämmas till 15 år, lemnades, innan en skatte-

börda, som förut lagligen hvilat på endast ett skatteföremål, fördelades lika på flera andra som förut lagligen varit derifrån befriade, och *dels* slutligen de olika beskattningsföremålen större eller mindre förmåga och lämplighet att bära ifrågavarande börda, i hvilket sistnämnda afseende komiterade funnit jordbruksfastigheten med hänsyn ej mindre till det mera direkta behovet och gagnet af de allmänna vägarna än äfven till den större säkerhet, hvarmed afkastning deraf vore att påräkna, ega ett afgjort företräde framför annan fastighet och denna åter framför inkomsten; med ledning af hvilka grunder komiterade ansett sig böra i lagförslagets 69 § föreslå, att den qvot af bevillningen, hvarmed de nya till väghållet bidragande beskattningsföremålen skulle i vägs-katten deltaga, bestämdes, under de första 15 åren af lagens tillämpning, för i mantal icke satt jordbruksfastighet till $\frac{5}{10}$:delar, för annan fastighet till $\frac{3}{10}$:delar och för inkomst till $\frac{3}{20}$:delar af bevillningen, samt efter nämnde tids förlopp, för all annan än jordbruksfastighet till $\frac{5}{10}$:delar och för inkomst till $\frac{5}{20}$:delar af bevillningen, hvaremot äfven den i mantal icke satta jordbruksfastigheten derefter borde för hela sin bevillning ingå till deltagande i väghållningskostnaden.

Till belysning häraf torde Collegium här få återgifva ett af komiterade i motiverna vid § 69 anfördt exempel. Då, enligt nyss anförda grunder, bevillningen för en jordbruksfastighet om till exempel 60,000 kronors taxeringsvärde utgör 18 kronor, för annan fastighet af samma värde 30 kronor samt för inkomst till belopp af 3,000 kronor, motsvarande efter beräkning af 5 procent ett kapital af 60,000 kronor, likaledes 30 kronor, skulle således, under de 15 första åren, ett hemman af nyssnämnda värde ingå till deltagande i väghållningskostnaden för hela sin bevillning eller 18 kronor, en annan jordbruksfastighet af samma taxeringsvärde för hälften af bevillningen eller 9 kronor, en annan fastighet för $\frac{3}{10}$:delar af bevillningen eller likaledes 9 kronor, en inkomst för $\frac{3}{20}$:delar af bevillningen eller 4 kronor 50 öre, samt efter öfvergångstidens slut, all jordbruksfastighet af ofvannämnda värde för hela sin bevillning eller 18 kronor, annan

fastighet af samma värde för $\frac{5}{10}$:delar af bevillningen eller 15 kronor och inkomst för $\frac{3}{20}$:delar af bevillningen eller 7 kronor 50 öre; och då vidare, såsom ofvan synes, bevillningen för jordbruksfastighet förhåller sig till bevillningen för annan fastighet och för det efter 5 procent kapitaliserade värdet å inkomst såsom 3 till 5, så visar det sig att, medan, under de första 15 åren, ett hemman skulle deltaga i väghållningskostnaden för hela sitt taxeringsvärde eller 100 procent deraf och annan jordbruksfastighet för halfva taxeringsvärdet eller 50 procent deraf, samt, efter nämnda öfvergångstids förlopp, all jordbruksfastighet för hela sitt taxeringsvärde eller 100 procent deraf, skulle, under förutsättning att för de öfriga beskattningsföremålen bevillningen utgjordes efter samma grunder som för jordbruksfastigheten, men bidragen till väghållningskostnaden utginge med samma bevillningsbelopp som enligt den af komiterade föreslagna proportionen, dessa beskattningsföremål befinnas deltaga i väghållningskostnaden, under de första femton åren, annan än jordbruksfastighet för hälften eller 50 procent af taxeringsvärdet, således lika med den i mantal icke satta jordbruksfastigheten, och inkomst för $\frac{1}{4}$:del eller 25 procent af det efter 5 procent kapitaliserade värdet derå, samt, efter nämnde tids förlopp, hvarje annan än jordbruksfastighet för $\frac{5}{6}$:delar eller $83\frac{1}{3}$ procent af taxeringsvärdet och inkomst för $\frac{5}{12}$:delar eller $41\frac{2}{3}$ procent af sitt efter nyssnämnde beräkning kapitaliserade värde.

Äfven i denna fråga hafva mellan komiténs ledamöter skiljaktiga meningar varit rådande, i det att, på sätt af de vid § 69 i komiténs förslag fogade särskilda reservationer framgår, tvenne ledamöter, med bibehållande af bevillningen eller det deremot efter taxeringsvärdet svarande beloppet såsom grund för väghållningskostnadens fördelning på de särskilda beskattningsföremålen, ansett rättvisa och billighet fordra, att för de nytillkomna beskattningsföremålen deltagandet i berörde kostnad icke utsträcktes utöfver hvad komiterade för de första 15 åren föreslagit, eller så att annan jordbruksfastighet än hemman skulle deri deltaga för hälften af sin bevillning, annan fastighet för $\frac{3}{10}$:delar deraf och inkomst för $\frac{3}{20}$:delar deraf; en annan ledamot

häruti instämt endast med den förändring, att denne ledamot ansett den nytillkomna, i mantal icke satta jordbruksfastigheten böra, likasom annan fastighet, deltaga endast för $\frac{3}{10}$:delar af sin bevillning; ännu en annan ledamot ansett fastigheternas taxeringsvärden samt, hvad inkomsten anginge, det med beräkning af 5 procent kapitaliserade värdet deraf, men icke sjelfva bevillningen, hafva bort utgöra grunden för fördelningen samt denna hafva bort ske efter det förhållandet, att all jordbruksfastighet deltoge för hela sitt taxeringsvärde, annan fastighet för hälften deraf och inkomsten för $\frac{1}{4}$:del af dess på nyssnämnda sätt uppskattade värde samt ytterligare en ledamot, utan att närmare utveckla sina åsikter, i allmänhet uttalat den mening, att en större likställighet mellan de olika beskattningsföremålen varit önskvärd samt att enklare grunder för fördelningen bort kunna uppställas, äfvensom att den föreslagna öfvergångstiden af 15 år vore alltför lång; hvarjemte slutligen den ena af de två förstnämnde ledamöterna, för att åt de nytillkomna beskattningsföremålen bereda fullkomlig trygghet för att icke genom bidragen till väghållningskostnaden få vidkännas en mångdubbelt högre beskattning än förut, hvilket eljest genom tillämpningen af komiterades förslag synetes blifva fallet, ansett böra stadgas, att vägs-katten från dessa beskattningsföremål icke finge under något år uttaxeras till högre belopp än som svarade emot deras till staten utgående bevillning.

Likasom vid frågan om hvilka beskattningsföremål skäligen borde i väghållningsbesväret deltaga, kunna äfven här de af landsting och länsstyrelser framställda anmärkningar sammanföras under tvenne hvarandra motsatta hufvudgrupper, alltefter som de afse att på de nytillkomna beskattningsföremålen borde läggas drygare eller lindrigare andel i nämnde besvär, än som af komiterade föreslagits. I det senare hänseendet hafva hufvudsakligen följande från komiterades afvikande åsikter uttalats, nemligen, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Christianstads län, att för fast egendom borde taxeringsvärdet och för inkomst det med beräkningen af 5 procent kapitaliserade värdet deraf läggas till grund för fördelningen, men de

särskilda beskattningsföremålen, sedan värdet å dem sålunda blifvit bestämdt, deltaga i väghållningskostnaden efter det förhållande till hvarandra, som af komiterade föreslagits; af Vestmanlands läns landsting samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge, Vestmanlands och Westernorrlands län, att för de nytillkomna beskattningsföremålen förhöjning i deras bidrag efter någon på förhand bestämd tids förlopp icke borde ega rum; af Kalmar läns norra och Örebro läns landsting, Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings och Kalmar län, Landshöfdinge-Embetet i Örebro län och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stora Kopparbergs län, att det derjemte borde stadgas, att på dessa beskattningsföremål icke finge något år uttaxeras vägs-katt till högre belopp än som motsvarade deras till staten utgående ordinarie bevillning; af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kronobergs län, att vägs-kattens maximum borde bestämmas för annan än i mantal satt jordbruksfastighet högst till lika belopp med bevillningen och för inkomst högst till hälften af bevillningen, samt af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län derjemte att äfven för jordbruksfastighet, likasom för annat slags fastighet, deltagandet i väghållningskostnaden skulle utgöras efter allenast $\frac{3}{10}$:delar af bevillningens belopp. Å andra sidan hafva, i syfte att på de nytillkomna beskattningsföremålen måtte öfverflyttas en drygare andel af väghållningskostnaden än komiterade föreslagit, hufvudsakligen följande yrkanden blifvit framställda, nemligen: af Upsala, Södermanlands, Jönköpings, Gotlands, Christianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs och Norrbottens läns landsting, att de särskilda beskattningsföremålen skulle, utan någon förmedlingsöfvergång, redan från början af den nya lagens tillämpning taga del i väghållningskostnaden efter det förhållande till hvarandra, som enligt komiterades förslag skulle komma att tillämpas först efter den föreslagna öfvergångstidens slut; af Elfsborgs läns landsting och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i nämnde län, att öfvergångstiden måtte förkortas till 10 år; af Malmöhus läns landsting

och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län, att, i likhet med hvad för den i mantal satta jorden blifvit föreslaget, äfven annan jordbruksfastighet redan från början måtte förklaras böra i väghållningskostnaden deltaga för hela sin bevillning, samt af Kalmar läns södra landsting, att efter den föreslagna öfvergångstidens slut deltagandet i väghållningskostnaden måtte för annan fastighet och för inkomst, likasom enligt komiterades förslag skulle blifva förhållandet med i mantal icke satt jordbruksfastighet, bestämmas till dubbelt mot förut och således för annan fastighet till $\frac{6}{10}$:delar och för inkomst till $\frac{6}{20}$:delar af bevillningen.

Då riksdagen uti sin ofvanberörde skrifvelse den 14 Maj 1876 icke ens antydt, i hvilken proportion riksdagen ansett de deri omförmälda nya beskattningsföremålen böra i det allmänna vägunderhållet deltaga, har det således varit helt och hållet öfverlemnadt åt komiterade att bedöma, hvad billighet och rättvisa kunde härutinnan påkalla; och af de vid § 69 fogade motiver torde man äfven vara berättigad till det antagande, att komiterade sökt få denna proportion så noga som möjligt afpassad ej mindre efter de särskilda beskattningsföremålens olika förmåga och lämplighet att bära ett onus af ifrågavarande beskaffenhet, än äfven efter det större eller mindre gagn, vägarne kunna anses tillskynda de olika beskattningsföremålen, jemte det att hänsyn äfven tagits dertill att väghållningsbesväret nu rättsligen åligger allenast hemmanen samt att förty skälig lindring torde böra beredas de nya beskattningsföremål, som förut varit från deltagande i nämnde besvär helt och hållet befriade. Mot komiterades förslag att, om bevillningen lägges till grund för fördelningen af väghållningskostnaden, den i mantal satta jorden skall dervid ständigt ingå för bevillningens hela belopp, har Collegium icke heller något att erinra. Beträffande åter den proportion, hvarefter öfriga beskattningsföremål kunna anses böra i nämnde kostnad deltaga; så, om än denna proportion, i saknad af fast grund för bestämmandet deraf, alltid måste blifva i viss mån godtycklig, beroende på den enes eller andres subjektiva uppfattning, torde det dock kunna med fullt

skäl ifrågasättas, huruvida komiterade tillbörligen beaktat de förhållanden, hvilka, på sätt här ofvan blifvit antydt, torde böra tjena till ledning vid denna frågas bedömande, då komiterade såsom regel uppställt, att den i mantal icke satta jordbruksfastigheten skulle, i likhet med hemmanen, taga del i vägunderhållet för hela sin bevillning samt annan fastighet för hälften och inkomst för $\frac{1}{4}$:del deraf. En sådan beskattning, hvilken inom flere orter komme att mångdubbelt öfverstiga den till staten utgående bevillningen, torde, hvad samtliga de nytillkomna beskattningsföremålen angår, med fog kunna anses vida öfverskrida billighetens gränser; och, beträffande särskildt innehafvarne af i mantal icke satt jordbruksfastighet, blefve obilligheten deraf mot dem så mycket större och mera påfallande, som bördan af väghållningsbesväret komme att kännas för dem till och med tyngre än för hemmansinnehafvarne sjelfve till följd deraf, att de förre icke, i likhet med hemmansinnehafvarne, finge fullgöra någon del af sin väghållningsskyldighet genom eget arbete, utan måste afbördas sig densamma helt och hållet genom kontanta bidrag. Lämpligare afpassad efter de särskilda beskattningsföremålens olika beskaffenhet synes deremot Collegium den fördelning vara, som enligt komiterades förslag borde under den föreslagna öfvergångstiden tillämpas, och enligt hvilken i mantal icke satt jordbruksfastighet skulle ingå i beräkning för halfva sin bevillning samt annan fastighet för $\frac{3}{10}$:delar och inkomst för $\frac{3}{20}$:delar deraf. Härigenom skulle, såsom här ofvan äfven visats, en i mantal icke satt jordbruksfastighet och en fastighet af annat slag, der de hade samma taxeringsvärde, komma att i vägunderhållet deltaga för samma bevillningsbelopp; och något skäl till förändring häruti synes Collegium icke förefinnas; allraminst torde en förändring, om sådan skulle ega rum, böra ske i den riktning Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län i likhet med en af komiténs ledamöter angifvit, eller att annan än i mantal satt jordbruksfastighet skulle i vägs-katten deltaga för allenast $\frac{3}{10}$:delar af sin bevillning, enär sådant, till följd af de olika grunderna

för bevillningens utgörande, skulle leda derhän att sådan jordbruksfastighet blefve uti ifrågavarande hänseende lindrigare beskattad än annan fastighet, hvilket väl icke kan anses ega giltiga skäl för sig. Då således, såsom Collegium nyss anfört, den egentligen endast för den föreslagna öfvergångstiden afsedda fördelningen synes Collegium antaglig, samt det i allmänhet torde vara mindre lämpligt, att, vid införandet af några nya bestämmelser, tillika på förhand och innan ännu någon erfarenhet vunnits angående verkan af dessa bestämmelser meddela föreskrift om viss ändring deri efter någon tids förlopp, får Collegium för sin del i denna fråga förena sig med de landsting och länsstyrelser, hvilka, i likhet med några reservanter bland komiterade, icke velat för de nytillkomna beskattningsföremålen stadga någon förhöjning efter de femton första årens förlopp af dessas andel i vägskatten, utan ansett att för dem borde såsom regel gälla, att de hade att i vägskatten taga del, den i mantal icke satta jordbruksfastigheten för hälften af sin bevillning, annan fastighet för $\frac{3}{10}$:delar af sin bevillning och inkomst för $\frac{3}{20}$:delar af sin bevillning, allt under förutsättning att bevillningen komme att utgöra delningsgrunden.

Vidkommande det af en bland komiterade uti afgifven reservation väckta och sedermera af några landsting och länsstyrelser biträdda förslag om fastställande af ett visst maximum, hvaröfver för de nytillkomna beskattningsföremålen bidragen till vägunderhållet icke finge uppgå, såsom skäl hvarför anförts, att de på dessa beskattningsföremål belöpande andelar i väghållningskostnaden eljest skulle komma att flera gånger öfverstiga deras bevillning till staten; så synes visserligen af den vid komiterades betänkande fogade tabellen litt. F., att de årliga bidragen af de nytillkomna beskattningsföremålen i de flesta fall skulle öfverstiga bevillningens belopp, vexlande inom de särskilda landstingsområdena, så att, för att nu endast beröra förhållandena under de femton första åren, under det dessa bidrag inom Blekinge län, som visar den lägsta siffran, skulle uppgå: för i mantal icke satt jordbruksfastighet till 2,70, för annan fastighet

till 1,62 och för inkomst till 0,81 gånger den allmänna bevillningen, skulle inom Jemtlands län, som visar den högsta siffran, samma bidrag uppgå: för i mantal icke satt jordbruksfastighet till 12,41 —, (tabellen upptager här visserligen endast 1,24, hvilket dock, såsom äfven vid jemförelse med siffrorna i nästföregående kolumn lätteligen inses, är oriktigt och bör i stället vara 12,41) — för annan fastighet till 11,78 och för inkomst till 3,73 gånger bevillningens belopp, allt likväl under förutsättning, att totalkostnaden för allmänna vägunderhållet den tid marken är bar uppgår, på sätt i tabellen litt. A. upptages, för hela riket till 5,533,108 kronor.

Att emellertid denna kostnad icke på långt när kan uppgå till detta belopp, dertill torde man med full säkerhet kunna sluta redan deraf att, såsom vägarbetet hos oss vanligen bedrifves, detsamma endast undantagsvis medför någon direkt utgift för hemmansinnehafvaren, utan kan å tider, då jordbruksarbetet ligger nere, verkställas med tillhjälp af de dragare och arbetare, som i allt fall måste för jordbrukets behof finnas att tillgå. Härtill kommer att, efter hvad komiterade äfven sjelfve meddelat (sid. 41), de från kommunalstämmorna och kronobetjeningen inkomna uppgifter, hvilka legat till grund för komiterades beräkning af denna kostnad, visat sig i många fall otillförlitliga samt stundom rent af orimliga; hvadan och då komiterade icke funnit sig föranlåtna att genom inhemtande af vederbörandes förklaringar söka afhjelpa sådana oegentligheter, den derpå grundade beräkning icke heller lär kunna tillmätas fullt vitsord. Hvad särskildt Jemtland angår, der, såsom bekant, allmänna vägunderhållet sedan gammalt varit för hela länet gemensamt ordnad på det sätt, att hvarje tingslag haft att underhålla alla inom dess område befintliga allmänna vägar med rättighet för de tingslag, som derigenom komme att betungas med drygare vägunderhåll än som efter lag på dem belöpte, att erhålla motsvarande kontant godtgörelse af de tingslag, hvilkas till gemensamt underhåll fördelade allmänna vägar icke uppginge till hvad efter skattetalet på dem belöpte, så torde, till någon ledning för bedömandet i hvad mån de till komite-

rade inkomna kostnadsuppgifter kunna anses motsvara verkliga kostnaderna, Collegium här få i underdånighet meddela, att vid i senare tid skedd reglering af allmänna vägunderhållet inom nämnde län så tillgått, att de allmänna vägarna blifvit, för beräkning af den vissa tingslag tillkommande ersättning, indelade i fem klasser, för hvilka den årliga ersättningen bestämts till olika belopp från 700 till 300 kronor per mil; och om också icke berörde ersättningsbelopp skulle kunna anses fullt motsvara kostnaden för vägarbetet, så lär väl i allt fall skilnaden icke kunna vara så stor, att den verkliga kostnaden skulle i medeltal uppgå till, såsom tabellen litt. A. 23 utvisar, för landsväg omkring 1,700 kronor, för häradsväg 1,200 kronor och för sockneväg 870 kronor per mil. Att äfven inom andra orter väghållningskostnaden uppgifvits till högre belopp, än hvar till den i verkligheten uppgått eller skäligen borde kunna uppskattas, lär väl icke kunna betviflas. Med allt skäl torde man derför kunna vara berättigad att antaga, det den allmänna väghållningskostnaden för hela riket icke obetydligt understiger det belopp, hvar till densamma af komiterade upptagits och hvar på komiterade grundat sina ofvan omförmälda beräkningar, samt till följd här af äfven att de nytillkomna beskattningsföremåls bidrag i verkligheten skulle väsentligt understiga hvad ofvan berörde tabell innehåller. Och om äfven, detta oaktadt, dessa bidrag skulle någon gång kännas tryckande, torde denna olägenhet i icke ringa mån kunna afhjelpas, derest förslaget 72 § ändrades derhän, att förefintligt öfverskott i vägkassan finge, der detsamma icke vidare behöfdes till grundförbättring af vägarna, användas äfven till andra åtgärder för vägväsendets förbättrande och således genom den deraf föranledda minskning i den allmänna väghållningskostnaden komma ej blott hemmanen utan äfven de öfriga beskattningsföremålen till godo. Med afseende här på och då en sådan begränsning af vissa beskattningsföremåls bidrag till allmänna utgifter, som här blifvit ifrågasatt, synes strida mot de i allmänhet gällande beskattningsgrunderna, anser sig Collegium för sin del icke kunna biträda det derom framställda förslaget.

Till grund för väghållningskostnadens fördelning å de särskilda beskattningsföremålen hafva komiterade, på sätt redan blifvit nämndt, föreslagit bevillningen eller, der bevillningen icke utgöres, det efter taxeringsvärdet mot bevillningen svarande belopp; och då, såsom komiterade äfven anført, det säkerligen skulle befinnas vara med alltför stora svårigheter förenadt, att söka ordna deltagandet i det allmänna vägunderhållet efter alldeles nya grunder eller andra sådana än dem, som från bevillningsförordningen varit att hemta, torde mot komiterades berörda förslag annan anmärkning icke kunna med fog framställas, än att, till följd dels af de i bevillningsförordningen stadgade olika grunderna för bevillningens utgörande af de olika beskattningsföremålen och dels deraf, att icke samtliga de särskilda beskattningsföremålen äro afsedda att i väghållningskostnaden deltaga för hela sin bevillning eller deremot svarande belopp, utan flera bland dem för olika andelar deraf, den af komiterade föreslagna fördelningsgrunden icke medgifver, att den verkliga proportionen för de särskilda beskattningsföremålens deltagande i berörda kostnader framträder på ett så tydligt och lätt öfverskådligt sätt, som önskligt varit, utan snarare lätteligen skulle kunna föranleda till oriktiga föreställningar derom. Till förekommande emellertid af denna olägenhet och då, för den händelse att taxeringsvärdet omedelbart lades till grund för ifrågavarande fördelning, beräkningen af de särskilda beskattningsföremålens andel i vägs-katten otvifvelaktigt skulle blifva synnerligen invecklad, har Collegium trott sig böra undersöka, huruvida det icke låte sig göra att uppställa en enklare fördelningsgrund, hvilken tillika utan vidare egnade sig för de särskilda beskattningsföremålen till grund för beräklandet af deras röstetal; och anser sig Collegium äfven hafva funnit en lämplig sådan, för hvilken Collegium skulle vilja föreslå benämningen vägfyrk. Såsom enhet härför har Collegium tänkt sig den på 100 kronors taxeringsvärde af hemman eller i mantal satt jordbruksfastighet belöpande vägs-katt, hvilket belopp, enligt den af Collegium förordade proportionen de öfriga beskattningsföremålen emellan eller att, med bevillningen till fördelnings-

grund, i mantal icke satt jordbruksfastighet skulle deltaga i väghållningskostnaden för halfva bevillningen, annan fastighet för $\frac{1}{10}$ delar af bevillningen och inkomst för $\frac{3}{20}$ delar deraf, förutsätter 200 kronors taxeringsvärde för såväl i mantal icke satt jordbruksfastighet som annan fast egendom samt 20 kronors beskattningsbar inkomst. Med ledning häraf skulle såsom allmän regel kunna uppställas, att *en* vägfyrk åsättes: hemman eller i mantal satt jord för hvarje 100 kronors taxeringsvärde; annan än i mantal satt jordbruksfastighet för hvarje 200 kronors taxeringsvärde; annan fastighet likaledes för hvarje 200 kronors taxeringsvärde, samt inkomst för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf. Det antal vägfyrkar, som med iakttagande häraf på hvar och ett af de särskilda beskattningsföremålen belöper, utgör äfven det röstetal, hvarefter vid gemensamma frågors behandling talan får för samma beskattningsföremål föras.

På grund af hvad Collegium sålunda anført, torde 69 § i komiterades förslag böra erhålla ungefär denna förändrade lydelse:

»Vägs-katten utgår sålunda, att den på hela väghållningsdistriktet belöpande väghållningskostnaden, hvarmed förstås dels kostnaden för underhåll af all indelad väg enligt särskilda nämndens uppskattning, dels alla de utgifter, som ur vägkassan skola bestridas enligt fastställd utgiftsstat, fördelas på samtliga enligt § 6 i väghållet deltagande beskattningsföremål efter det antal vägfyrkar, som blifvit hvarje sådant föremål åsatt med iakttagande deraf att hemman eller i mantal satt jord åsättes *en* vägfyrk för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet; annan jordbruksfastighet *en* vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet; annan fastighet samt frälseränta likaledes *en* vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet samt slutligen inkomst, som i väghållet deltagar, *en* vägfyrk för hvarje 20 kronor af den beskattningsbara andelen deraf».

Ang. väg-
styrelse. §§
65, 67, 68,
73—77.

I fråga slutligen om sättet för vägkassans förvaltning synas de af komiterade föreslagna bestämmelser kunna i hufvudsakliga delar godkännas med de förändringar, som betingas deraf att, enligt Col-

legii åsigt, icke länet eller landstingsområdet, utan häradet eller tingslaget bör utgöra gemensamhetsområdet för väghållningskostnadens fördelning. Collegium anser derföre, att inom hvarje väghållningsdistrikt förvaltningen af den gemensamma vägkassan lämpligen skulle kunna öfverlemnas åt en för viss tid, exempelvis tre år, utsedd vägstyrelse, hvilken det jemväl skulle tillhöra att, på sätt § 65 innehåller, ombesörja verkställigheten af vederbörandes rörande vägväsendet meddelade beslut samt fullgöra hvad i öfrigt enligt väglagen på vägstyrelsens åtgärd ankomme. Då, med afseende å vigten af de bestyr, denna styrelse sålunda skulle få sig anförtrodda, det äfven torde vara lämpligt att åt den offentliga myndigheten lemnades tillfälle att utföra ett visst inseende öfver förvaltningens gång, torde de särskilda vägstyrelsernas ordförande böra utses af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Styrelseledamöterna deremot, hvilka kunde vara två eller flera, borde jemte ett erforderligt antal suppleanter väljas af samtliga de väghållningsskyldige, antingen, om väghållningsdistriktet bestode af blott en enda socken, omedelbart å kommunalstämma derstädes, eller, för den händelse att distriktet omfattade två eller flera socknar, inför Härads-Rätten i orten genom socknevis å kommunalstämmor utsedde valmän; och borde vid dessa val det enhvar väghållningsskyldig åsätta antal vägfyrkar utgöra röstgrunden. På enahanda sätt borde årligen väljas äfven tre revisorer jemte erforderligt antal suppleanter åt dem.

Till ledning för vägstyrelsen torde äfven böra finnas en instruktion, hvartill förslag torde böra upprättas af de väghållningsskyldige och underställas Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Deruti torde särskildt böra utmärkas, att det skulle åligga vägstyrelsen, bland annat, dels att årligen med ledning af uppgjord beräkning öfver så väl vägkassans utgifter för det kommande året som äfven den behållning, hvilken vid det löpande årets slut kunde vara att påräkna, jemte de inkomster, hvilka på grund af fastställda beslut borde under det nästföljande året i vägkassan inflyta, upprätta fullständigt förslag till inkomsts- och utgiftsstat för vägkassan under

det följande året samt i sammanhang dermed föreslå det belopp, hvilket behöfde såsom vägs-katt å de i väghållningskostnaden deltagande utdebiteras, dels ock att, sedan vägs-kattens belopp blifvit af de väghållningsskyldige faststæld, hos Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande göra framställning om åtgärders vidtagande på det att vägs-katten måtte i sammanhang med kronoutskylderna blifva af uppbördsförvaltningen i orten behörigen debiterad, indrifven och till vägstyrelsen öfverlemnad.

För granskningen af vägstyrelsens åtgärder torde böra föreskrifvas, att det skulle åligga *dels* vägstyrelsen att hvarje år inom April månads utgång till revisorerne aflemna fullständig redovisning för det föregående årets förvaltning, *dels* revisorerne att inom två månader derefter till de väghållningsskyldige öfverlemna ej mindre berörde redovisning jemte revisorerne berättelse angående den af dem verkställda granskningen deraf tillika med vägstyrelsens yttrande öfver möjligen gjorda anmärkningar än äfven det af vägstyrelsen, på sätt ofvan anförts, uppgjorda förslag till inkomsts- och utgiftsstat för vägkassan under det följande året; hvarefter och sedan de väghållningsskyldige lemnats tillfälle att af dessa handlingar taga del, det skulle tillkomma dem att bestämma vägs-kattens belopp samt att meddela vägstyrelsen ansvarsfrihet eller besluta om de åtgärder som i anledning af anmärkningar borde vidtagas. De väghållningsskyldiges beslutanderätt i dessa frågor skulle af dem kunna utöfas antingen omedelbart, på det sätt att de väghållningsskyldige blefve på revisorerne föranstaltande kallade att å viss utsatt dag för sådant ändamål komma tillsammans inför Härads-Rätten i orten, eller ock, derest en sådan anordning skulle finnas vara mindre lämplig, genom utsedde förtroendemän, hvilka till visst antal från hvarje af väghållningsdistriktets socknar i sådant fall borde väljas på samma gång och enahanda sätt som de valmän, hvilka hade att utse styrelseledamöterna och desses suppleanter.

I öfverensstämmelse med hvad Collegium sålunda anført och föreslagit torde §§ 65, 67, 68 och 73 böra omredigeras; hvarjemte

i §§ 74, 76 och 77 ordet »landstinget» torde böra förändras till »de väghållningsskyldige».

Vid behandlingen här ofvan af frågan om vägs-katten har redan blifvit omnämndt, att i den väghållningskostnad, till hvars betäckande vägs-katten skulle utdebiteras, inginge, förutom åtskilliga i § 66 särskildt upptagna utgifter, äfven kostnaden för underhållet af all indelad väg inom väghållningsdistriktet, samt att denna kostnad dervid upptoges till det belopp, hvartill densamma blifvit af en särskild nämnd uppskattad. Angående denna särskilda nämnd hafva, på sätt af kapitlet IV §§ 54—63, jemförda med de sidorna 190—194 anförda motiver, inhemtas, komiterade hufvudsakligen föreslagit, att en sådan nämnd skulle tillsättas särskildt för hvarje landstingsområde och bestå af ordförande, som förordnades af Eders Kongl. Maj:t, samt fyra ledamöter, hvilka tillika med tvenne suppleanter skulle utses till halfva antalet af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och till andra hälften af landstinget; att vid vägkostnadens uppskattning Nämnden skulle fästa skäligt afseende såväl å ortens pris för dagsverken och körslor som ock derå, att de till vägunderhåll in natura skyldige i allmänhet vore i tillfälle att med egna arbetare och dragare fullgöra arbetet å tider, som för dem funnes lämpliga; att, med hänsyn till Nämndens egenskap att utgöra ett slags jury, dess beslut icke finge öfverklagas; att verkställd uppskattning skulle, derest ej under tiden ny vägdelning komme att ega rum, i sammanhang hvarmed alltid ny uppskattning borde företagas, hvarje gång blifva gällande till efterrättelse under minst 10 år och sedermera intill dess, på derom gjord framställning, ny uppskattning blifvit, enligt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förordnande, verkställd, samt att, då Nämndens bestyr vore att anse såsom ett förtroendeuppdrag, därför särskildt arfvode icke lämpligen borde uppbäras, Nämndens ledamöter endast skulle åtnjuta reseersättning i likhet med hvad om landstingsmän funnes stadgad.

Med undantag af de landsting och länsstyrelser, hvilka i allmänhet uttalat sig emot komiterades förslag i dess helhet, samt

*Ang. särskild
Nämnd §§
54—63.*

dessutom endast Göteborgs och Bohus läns landsting, som ansett bestyret med uppskattning af kostnaden för vägunderhållet in natura äfvensom af öfriga vägväsendet rörande kostnader kunna och böra, utan tillsättande af särskild uppskattningsnämnd, öfverlåtas åt vägdelningsförrättarne, hafva öfriga landsting och länsstyrelser funnit komiterades förslag om uppdragande åt en särskild nämnd att verkställa uppskattning af kostnaden för naturavägunderhållet vara förtjent af allt afseende, ehuru åtskilliga varit af olika mening med komiterade i afseende å lämpligaste sättet för nämndens sammanställning, i det att *dels* de bland dem, som förut uttalat sig mot lämpligheten af att antaga länet eller landstingsområdet såsom samfällighet i fråga om vägunderhållet, i öfverensstämmelse härmed ansett en sådan nämnd böra tillsättas särskildt för hvarje härad och bestå af ordförande, som förordnades af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, samt fyra ledamöter, hvilka jemte nödigt antal suppleanter borde utses antingen samtliga af de väghållningsskyldige vid sammanträde inför Härads-Rätten i orten eller till halfva antalet af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och till återstående antalet af de väghållningsskyldige, *dels* Jemtlands läns landsting ansett denna nämnd böra bildas ungefär på samma sätt, som den nämnd eller kompromiss, hvilken, efter hvad på senare tiden vanligen egt rum, haft sig uppdraget bestyret med ordnandet af det allmänna vägunderhållet inom länet, och uti hvilken nämnd ordföranden utsetts af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet samt ledamöterna af landstinget, en eller flere för hvart och ett af länets tingslag.

För egen del anser sig äfven Collegium böra biträda komiterades ifrågavarande förslag om öfverlåtande åt särskilda nämnder att, på de af komiterade angifna grunder, verkställa uppskattning af kostnaderna för vägunderhållet in natura, och detta desto heldre som, derest de af komiterade angifna grunderna varda vid uppskattningen behörigen iakttagna, den föreslagna anordningen synes vara särdeles väl egnad att åstadkomma en, såvidt möjligt, noggrann beräkning af den verkliga väghållningskostnaden, hvarförutan det säkerligen skulle

möta allför stora svårigheter att på ett någorlunda tillfredsställande sätt ordna deltagandet i det allmänna vägunderhållet efter andra än hittills gällande grunder. Beträffande åter sammansättningen af dessa nämnder, så torde det visserligen utan vidare kunna tagas för gifvet, att omförmälda uppskattning bör ske särskildt för hvarje väghållningsdistrikt, äfvensom att de väghållningsskyldige inom distriktet böra anses berättigade att genom ombud deltaga deruti; men då, för ernående af det med uppskattningen afsedda resultat att få en noggrann beräkning af väghållningskostnaden, det äfven måste vara af vikt, att de angifna grunderna för uppskattningen varda åtminstone inom angränsande trakter med största möjliga likformighet tillämpade, hvilket svårligen lär kunna låta sig göra derest för hvarje väghållningsdistrikt tillsattes en särskild nämnd, utan att tillika på något sätt vore sörjdt därför att inom densamma finnes ett element af mera sammanhållande art, synes det Collegium för berörde ändamål angeläget, att åt de särskilda nämnderna gifves en sådan sammansättning, att derinom ständigt måtte finnas ledamöter, som icke blifvit tillkallade allenast för den uppskattning, hvarom för tillfället kunde vara fråga, utan hvilka hade att deltaga i en följd af sådana förrättningar. Enligt Collegii åsigt borde således dessa nämnder bestå af dels ett visst antal ständige och dels ett visst antal tillfällige ledamöter. De förre, hvilkas tjenstgöringsområde lämpligen torde kunna omfatta länet eller landstingsområdet, borde vara tre till antalet och förordnas, en, som tillika skulle vara nämndens ordförande, af Eders Kongl. Maj:t och de öfrige två tillika med en suppleant af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. De tillfälliga ledamöterna torde äfven böra vara två och tillika med en suppleant utses af samtliga de väghållningsskyldige inom det distrikt, hvarest uppskattning skulle ega rum, antingen, för den händelse att distriktet omfattade blott en enda socken, omedelbart å kommunalstämma derstädes, eller, om distriktet bestode af flera socknar, inför Härads-Rätten i orten genom valmän, hvilka till ett antal af en eller flera för hvarje socken borde jemte ett lika stort

antal suppleanter å kommunalstämmor utses; och borde, i händelse af skiljaktiga meningar, såsom grund för röstetalet gälla för en hvar väghållningsskyldig det honom påförda antal vägfyrkar och för de särskilda socknarna sammanlagda antalet af alla socknens vägfyrkar. I öfverensstämmelse härmed borde följaktligen, enligt Collegii åsigt, ändring af och tillägg till lagförslagets 55 § ega rum.

Den i 58 § för nämndens ledamöter föreskrifna edgång synes Collegium både öfverflödig och otidsenlig; hvarföre Collegium anser hela denna § böra utgå; i hvilken händelse § 59 torde erhålla denna förändrade lydelse: »Nämnden sammanträder på ordförandens kallelse».

Med afseende å beskaffenheten af det uppdrag, nämndens ständige ledamöter skulle få sig meddeladt, samt den tidspillan det samma uppenbarligen komme att förorsaka dem, anser Collegium dem böra vara berättigade att äfven erhålla traktamentsersättning under förrättningarne; och torde, i följd deraf, såväl härom göras tillägg till § 62, som ock vid § 93 införas bestämmelse derom, att ledamot i nämnden, som förfallolöst uteblifvit, skall, derest till följd deraf sammanträdet måst inställas, vara skyldig att betala äfven den till närvarande ledamöter eller suppleanter utgående traktamentsersättning.

I formelt hänseende torde följande erinringar vid förevarande kapitel finnas icke sakna befogenhet:

§ 54. Såvida, enligt Collegii här förut uttalade åsigt, häradet eller tingslaget får bibehållas såsom gemensamhet i fråga om väghållningskostnadernas fördelning, samt i följd deraf någon liqvid enligt § 12 de särskilda häradena emellan icke kan ifrågakomma, bör den här gjorda hänvisning till nyssnämnda § utgå; hvaremot, med anledning af hvad Collegium här ofvan i fråga om vägmantalet anfört och föreslagit, erinran här torde böra göras derom, att den särskilda nämndens uppskattning af väghållningskostnaden skall ligga till grund för bestämmandet jemväl af den ersättning vissa hemman under tiden, intill dess nya vägdelningar på grund af vägmantalet kommit till stånd, kunna blifva skyldiga att utgifva eller

berättigade att erhålla, allt efter som deras nuvarande väghållnings-skyldighet under- eller öfverstiger hvad som efter vägmantalet på dem belöper.

Ordet »sommartiden» i slutet af första stycket torde såsom oegentligt böra utbytas mot den »den tid marken är bar».

Af skäl, som vid § 54 här ofvan anförts, torde i andra punkten ordet »landstingets» böra utbytas mot »de väghållningsskyldiges» och i tredje punkten ordet »landstingsområdet» utbytas mot »väghållningsdistriktet».

I sistnämnda punkt torde derjemte, för meningens förtydligande, böra efter ordet »uppskattning» tilläggas orden »på sätt i § 55 sägs».

Bland öfriga bestämmelser i komiterades förslag, hvilka i någon väsentligare mån afvika från de nu gällande, torde vidare de i kapitlet III §§ 43—53 intagna föreskrifter rörande ny vägdelning förtjena att närmare omnämnas; dervid dock Collegium, till undvikande af onödig vidlyftighet, torde kunna inskränka sig till att hänvisa till de särskilda §§:na i nyssnämnda kapitel, utan att tillika behöfva återgifva deras innehåll.

*Ang. väg-
delning. §§
43—53.*

§ 43. Förslaget om vägdelnings verkställande medelst vägunderhållets fördelning på särskilda rotar, hvilket förslag äfven återfinnes i 16:de §:n, har, enligt hvad af komiterades vid sistnämnde § anförda motiver inhemtas, tillkommit uteslutande med afseende på den bättre tillsyn öfver vägunderhållet, som genom de i § 41 vidare omförmälde rotemästare skulle beredas. Inrättandet af sådana befattningar har emellertid så litet lyckats vinna bifall i orten att, om man undantager de 4 landsting, nemligen Östergötlands, Vermlands, Stora Kopparbergs och Gefleborgs läns, hvilka icke särskildt uttalat sig härom, af de öfriga landstingen endast Gotlands och Örebro läns antagit komiterades förslag derom i oförändradt skick, medan det vida öfvervägande antalet, nemligen Stockholms, Upsala, Kronobergs, Kalmar läns södra, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Elfsborgs, Vestmanlands, Westernorrlands, Jemtlands och Norrbottens läns, således tillsammans 12 landsting, bestämdt motsatt sig detsamma

och de återstående 7, nemligen: Södermanlands, Jönköpings, Kalmar läns norra, Christianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs och Vesterbottens läns landsting ansett rotemästarebefattningarna böra tillsättas af kommunalstämmorna eller af roteintressenterna sjelfva, men icke, såsom komiterades förslag innehåller, af kronofogden i orten. Emot den föreslagna rotemästareinstitutionen synas också flera anmärkningar kunna med fog framställas, bland andra, att derigenom skulle tillskapas ett nytt kommunalbestyr, hvilket säkerligen skulle antingen, såvidt det blefve lönlöst, komma att kännas ganska betungande, eller ock, för enadt med arfvode, kunna medföra dryga kostnader, samt att de åligganden i afseende å tillsynen öfver vägunderhållet, som enligt komiterades förslag skulle tillkomma rotemästarne, vore hufvudsakligen desamma, som redan nu enligt gällande författningar utöfvades af fjerdingmännen; vid hvilket förhållande och då någon allmänare klagan öfver eller olägenhet af det sätt, hvarpå tillsynen öfver vägunderhållet för närvarande utöfvas, hittills icke försports, samt den dubbla fördelningen af vägunderhållet dels på rotar och dels på de särskilda hemmanen synes föranleda omgång och tidsutdrägt, anser äfven Collegium såväl indelningen af vägunderhållet på rotar som inrättandet af rotemästarebefattningar såsom ett obligatoriskt bestyr vara obehöfligt.

Att, på sätt några landsting yrkat, redan från början utsträcka vägdelningen så långt att hvarje hemmansdel finge sin vägloft särskildt uppmätt och utstakad, torde deremot hvarken vara lämpligt, då ett hemmans sönderdelande i mindre brukningsdelar icke innebär något konstant, utan blott ett tillfälligt och växlande förhållande, eller ens behöfligt, då komiterades förslag i § 18 innehåller särskilda föreskrifter för möjliggörande af en sådan fördelning af ett hemmans vägstycke.

På grund häraf och i enlighet med Collegii åsigt, att häradet i regel bör utgöra gemensamheten för deltagandet i vägunderhållet, anser Collegium denna § böra erhålla ungefär följande förändrade lydelse: »Vägdelsing, hvarom i detta kapitel stadgas, omfattar härad

eller väghållningsdistrikt och afser allmän vägs fördelning till underhåll på hemmansnummer.»

§ 44. Af nyss anförda skäl anser Collegium orden »efter landstingets hörande» böra utbytas mot »efter det de väghållningsskyldige blifvit inför Härads-Rätten i orten i ärendet hörde.»

§ 45. Då vägdelningsförrättning omfattar en mängd ganska viktiga frågor, synes verkställigheten deraf böra företrädesvis uppdragas åt landtmätare. Såsom biträden torde deremot två gode män, såsom vid skiftesförrättningar, kunna anses tillfyllest. Collegium anser därför att §:n bör erhålla ungefär följande lydelse: »Då vägdelning skall ske, förordnar Konungens Befallningshafvande, på framställning af de väghållningsskyldige, landtmätare eller annan lämplig person att med biträde af två gode män densamma förrätta».

§ 46. På grund af den föreslagna förändringen af § 45 torde senare punkten erhålla följande lydelse: »Har hvardera sin särskilda mening, gäller förrättningsmannens.»

§ 47. Af förut anförda skäl torde tredje punkten böra erhålla ungefär denna förändrade lydelse: »om väghållningsområdets fördelning i nya lämpliga distrikt»; hvarjemte, med afseende å hvad Collegium kommer att här nedan vid första punkten föreslå, ordet »bygdeväg» torde böra utbytas mot »häradsväg».

§ 48. Ordet »landstingsområdet» utbytes mot »väghållningsdistriktet».

§ 49. Senare stycket torde, jemväl af ofvananförda skäl, böra erhålla följande förändrade lydelse: »hvarefter och sedan de väghållningsskyldige blifvit inför Härads-Rätten i orten hörde och Härads-Rätten yttrande afgifvit, Konungens Befallningshafvande i frågan meddelar beslut».

§ 50. Såsom af motiverna, sidorna 188 och 189, synes, hafva komiterade med de »andra omständigheter, som under en längre fortgående tid må kunna på vägunderhållet inverka», afsett, bland annat, dels behovet af ledstänger eller räcken samt kostnaden för deras anbringande och underhåll, dels äfven omfattningen af trafi-

ken och den deraf föranledda större eller mindre slitningen af vägen. Då emellertid dessa omständigheter äro af beskaffenhet att, der de förefinnas, väsentligen inverka på väghållningsbesväret, synes det Collegium som borde uttryckligen föreskrifvas, att vid vägs gradering afseende derå äfven bör fästas; i hvilket syfte således ett tillägg till denna § torde böra göras.

§ 51. Ordet »landstingsområdets», som förekommer på två ställen, torde böra utbytas på förra stället mot ordet »väghållningsdistriktets» och på det senare mot ordet »de»; derjemte torde orden »inom hvarje härad», såsom öfverflödiga, böra uteslutas.

§ 52. I öfverensstämmelse med hvad vid § 43 anförts, torde orden »roteindelning och» böra utgå; ordet »häradets» i senare punkten torde böra utbytas mot ordet »väghållningsdistriktets».

§ 53. Af ofvananförda skäl torde första punkten böra erhålla följande förändrade lydelse: »Sedan vägdelning är afslutad, åligger det förrättningsmannen så väl att derom hos Konungens Befallningshafvande göra anmälan, som ock att tillställa vederbörande länsmän hvardera ett exemplar af vägdelningen, för att vara för de väghållningsskyldige tillgängligt». Derjemte torde i slutet af andra punkten ordet »landstingsområdets» böra utbytas mot ordet »väghållningsdistriktets».

*Ang. väg-
inspektörsbe-
fattningarna.*
§ 41.

Såsom redan i det föregående blifvit antydt innehåller komiterades förslag äfven åtskilliga bestämmelser, åsyftande att så verksamt som möjligt befordra de allmänna vägarnas försättande och underhållande i ett för trafiken fullt tillfredsställande skick. Den viktigaste bland dessa bestämmelser är utan tvifvel den om tillsättandet af särskilda, af statsverket aflönade väginspektörer. Af motiverna härför (sidd. 168—171) inhemtas, att desse tjenstemän skulle få till åliggande, bland annat, att såsom sakkunnige personer gå länsstyrelserna och landstingen till handa med upplysningar och yttranden i alla vägväsendet rörande angelägenheter; att lemna de vägbyggnadsskyldige och särskildt rotemästarne råd och anvisningar i afseende å lämpligaste sättet för vägarbetets verkställande; att årligen

besigtiga distriktets vägar, samt att hålla tillsyn derå att vederbörande länsmän och rotemästare fullgjorde sina åligganden i afseende å vägunderhållets öfvervakande. Oaktadt de många och viktiga bestyr, som sålunda skulle väginnspektörerna åligga, hafva komiterade dock icke ansett att därför borde inrättas fasta tjänster, utan att befattningarna företrädesvis skulle kunna anförtros åt de i väg- och vattenbyggnadsdistrikten anställde distriktschefer och adjutanter jemte andra vid väg- och vattenbyggnadskåren anställde tjänstemän, samt antagit att, då väginnspektörernas tid icke borde helt och hållet upptagas af deras göromål för skötandet af dessa befattningar, utan tillfällen till biförtjänster jemväl skulle för dem förefinnas, den fasta aflöningen för dem icke skulle behöfva sättas så högt, som eljest skulle varit erforderligt. Under förutsättning, att väginnspektörsdistrikten kunde inskränkas till 15, att väginnspektörernas fasta arvoden utginge för hvardera med 1,500 kronor, att de derjemte skulle vara berättigade till reseersättning efter beräkning af 3 kronor 50 öre milen och traktamente under resor med 6 kronor om dagen, samt att landets samtliga allmänna vägar årligen en gång af dem besigtigades, hafva komiterade beräknat att den föreslagna institutionen skulle årligen medföra en kostnad för statsverket af omkring 72,500 kronor, hvilket belopp komiterade funnit icke böra anses för stort vid jämförelse med de fördelar, som af väginnspektörernes verksamhet vore äfven för det allmänna att förvänta.

Från landstingens sida har emellertid detta förslag rönt ännu mindre erkännande än förslaget om rotemästare-befattningars tillsättande, i det att, om man frånräknar de fyra landsting, nemligen Östergötlands, Vermlands, Gefleborgs och stora Kopparbergs läns, hvilka icke särskildt uttalat sig i denna fråga, samtliga öfrige förklarat sig anse förslaget oantagligt. Af länsstyrelserna deremot har större delen, nemligen Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms, Upsala, Kalmar, Blekinge och Christianstads län, Landshöfdinge-Embetet i Hallands län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshaf-

vande i Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län, Landshöfdinge-Embetena i Vermlands och Örebro län samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stora Kopparbergs, Gefleborgs, Vesternorrlands och Vesterbottens län, således 14 af dem, antingen uttryckligen förklarar sig biträda komiterades ifrågavarande förslag eller icke haft något att deremot erinra, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands och Kronobergs län väl icke yttrat sig särskildt om denna punkt, men uttalat sig mot lagförslaget i dess helhet, samt de öfriga 8, nemligen Landshöfdinge-Embetet i Södermanlands län, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings, Gotlands, Malmöhus, Elfsborgs, Vestmanlands och Jemtlands län samt Landshöfdinge-Embetet i Norrbottens län, ansett det med väginspektörsbefattningarnas införande åsyftade ändamål kunna med vida mindre kostnad ernås och derfore funnit sig icke kunna biträda komiterades härom framställda förslag.

Då frågan om tillsättande af särskilda väginspektörer uppenbarligen står i nära samband med förslaget om utsträckning till länet eller landstingsområdet af gemensamheten för deltagandet i väghållningskostnaden, torde redan derutaf att Collegium funnit detta senare förslag oantagligt följa, att Collegium icke heller ansett sig böra biträda förslaget om väginspektörers tillsättande. Men äfven på andra grunder har Collegium kommit till den åsigt att bestämmelsen härom torde utan olägenhet kunna ur lagförslaget uteslutas. På sätt Collegium här ofvan i fråga om rotemästarebefattningarna yttrat, och hvilket Collegium jemväl genom uttalanden af flere bland länsstyrelserna funnit bekräftadt, har den tillsyn öfver den allmänna väghållningen, som hittills af kronobetjeningen utöfvats, i allmänhet icke lemnat grundad anledning till klagomål; hvadan ur denna synpunkt något giltigt skäl icke lär kunna hemtas för behovet af särskilda väginspektörer. Då dessutom, enligt hvad komiterades förslag utvisar, väginspektörsdistrikten skulle inskränkas till 15, och hvarje väginspektör sålunda finge att hålla tillsyn öfver, i medeltal, icke mindre än öfver 330 mil, för hvilken vägsträckas befarande i

och för besigtning blott en gång om året fram och tillbaka skulle, under förutsättning att, såsom komiterade äfven antagit, förrättningsmannen oafbrutet färdades fyra mil dagligen, åtgå mera än fem månader, synes med skäl kunna betvivlas huruvida någon särdeles verksam kontroll öfver väghållningen på sådant sätt åstadkommes. Kostnaderna här för torde icke heller komma att i verkligheten utfalla så billigt som komiterade beräknat, då, vid det förhållande att, på sätt nyss visats, större delen af den ljusare årstiden komme att för väginnspektörerna upptagas af besigtningsresor, det knappast blefve för dem möjligt att i någon vidsträcktare mån begagna de tillfällen till biförtjenster, som kunde yppa sig; till följd hvaraf det synes ganska sannolikt, att anspråk på förhöjda arfvoden snart nog skulle göra sig gällande. Och torde slutligen äfven den erinran härvid kunna göras, att länsstyrelserna icke heller under nuvarande förhållanden äro helt och hållet i saknad af tekniskt biträde, då det ju står dem öppet att, vid handläggning af sådana vägfrågor, som fordra särskild teknisk insigt, för erhållande af biträde anlita Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen; hvadan icke heller ur denna synpunkt något synnerligen viktigt skäl torde förefinnas för särskilda tekniska biträdens anställande.

De anmärkningar, Collegium i öfrigt kan hafva mot komiterades förslag att göra och hvilka till en del äro af mera formel beskaffenhet, torde lämpligast kunna framställas medelst hänvisning till de särskilda §§:na i lagförslaget; hvarvid Collegium får dels i underdånighet meddela, att Collegium visserligen flerstädes funnit redaktionen af lagtexten i komiterades förslag mindre tillfredsställande, men att, då Collegium ej alltid tilltrott sig att kunna i stället föreslå något obestriddligen bättre, Collegium ansett sig icke böra här upptaga sådana anmärkningar utom för så vidt antingen ett uppenbart förbiseende egt rum eller den af komiterade begagnade ordställningen verkat störande för meningen, dels ock, i enlighet med Collegii förut uttalade mening om lämpligheten att, i stället för att antaga länet eller landstingsområdet såsom gemensamhet för väghållningskostnadens fördelning, dertill fortfarande bibehålla häradet, till förekom-

mande af onödigt upprepande, här en gång för alla framställa det förslag, att orden »landstinget» eller »landstingsområdet» med deras böjningar måtte, hvarhelst de i lagtexten förekomma, utbytas mot orden »de väghållningsskyldige» eller »väghållnings-distriktet», allteftersom sammanhanget synes fordra.

§ 1. Om, i enlighet med den åsigt Collegium omfattat, häradet eller tingslaget förklaras böra, vid meddelandet af nya bestämmelser rörande väghållningsbesvärets utgörande, bibehållas såsom gemensamhet för deltagandet i vägunderhållsskyldigheten, hvilken underhållsskyldighet då naturligtvis icke kan omfatta andra vägar än dem det hittills lagligen ålegat häradet eller tingslaget att underhålla, således endast lands- och häradsvägar, synes något giltigt skäl icke vidare förefinnas att, på sätt komiterade föreslagit, under en gemensam benämning sammanföra härads- och socknevägarne, på hvilka • sistnämnda de meddelade nya lagbestämmelserna också egentligen icke hafva afseende. Då emellertid, om än för vinnande af mera reda vid väghållningsbesvärets ordnande det vore önskvärdt, att socknevägarne så småningom kunde antingen ingå i häradets allmänna vägunderhåll eller helt och hållet indragas, det i allt fall synes temligen antagligt, att socknevägar äfven framgent komma att flerstädes förefinnas, enär dels häradsborne icke kunna utan giltiga skäl åläggas att öfvertaga underhållet af desamma, dels det icke lär kunna förmenas socknemän, om de sådant önska, att fortfarande underhålla dessa sina egna vägar; så och enär det icke kan vara likgiltigt, i hvad skick dessa vägar underhållas, torde de nya lagbestämmelserna rörande vägunderhållet förklaras böra i tillämpliga delar gälla äfven i afseende på socknevägarna. Förevarande § synes derföre böra omredigeras, så att den komme att hufvudsakligen innehålla, att det väghållningsbesvär, hvarom den nya lagen stadgade, afsåge de allmänna vägar, som det hittills ålegat häradet att underhålla; att vid blifvande nya vägdelningar borde tillses, i hvad mån befintliga socknevägar kunde i häradets allmänna vägunderhåll ingå, samt att, der socknevägar förefunnes och ansåges böra

såsom sådana bibehållas, den nya väglagen borde i tillämpliga delar blifva gällande äfven i afseende å dessa vägar.

§ 4. Orden »och sedan landstingets yttrande äfven inhemtats» torde böra utgå.

Ordet »bygdeväg» i slutet af senare punkten torde böra utbytas mot »häradsväg».

§ 12. I enlighet med hvad Collegium här ofvan i fråga om lämpligheten att antaga länet eller landstingsområdet såsom gemensamhet för vägunderhållet anført och föreslagit, torde första punkten böra uteslutas.

Orden i andra punkten »är härad deladt i ett eller flera väghållningsdistrikt» torde, såsom uppenbarligen innefattande en motsägelse, böra ändras till »är härad deladt i två eller flera väghållningsdistrikt».

§§ 13 och 14 torde, i enlighet med hvad vid första punkten af 12 § blifvit anfördt, böra utgå.

§ 15. Bestämmelsen i första punkten af denna §, att hemman, som är så afsides liggande att det icke lämpligen kan till väghållning in natura indelas, må i stället bidraga med penningar, synes visserligen icke sakna skäl för sig; men då det vanligen torde vara för en hemmansinnehafvare lättare att fullgöra sin väghållningsskyldighet medelst naturaprestationer, än genom penningebidrag, torde det få blifva beroende på hemmansinnehafvaren sjelf att bestämma, om han heldre önskar att blifva till vägunderhåll in natura indelad.

I afseende på grunden för bidragets beräknande torde hänvisning böra lemnas till § 54.

Då afgifter af ifrågavarande art antagligen blott sällan torde förekomma eller uppgå till så betydliga belopp, att det för de väghållningsskyldige kunde vara af någon vidare betydelse att få desamma sig emellan fördelade, synas desamma böra till häradets vägkassa öfverlemnas på sätt i § 22 för der omförmälda fall stadgas.

§§ 16 och 17 torde, på grund af hvad Collegium här ofvan i fråga om vägdelning anført, kunna sammanföras sålunda: »inom häradet fördelas vägunderhållet på hemmansnummer efter vägmantal».

§ 20. I enlighet med hvad vid § 1 här ofvan anförts torde ordet »bygdeväg» böra utbytas mot orden »sockne- eller häradsväg».

§ 23. Här äro af landsting och länsstyrelser flera ändringsförslag framställda, i syfte hufvudsakligen att närmare måtte bestämmas, dels att gode männen skola vara berättigade till åtnjutande af ersättning, och dels huru denna ersättning skall utgå.

För egen del anser Collegium lämpligast, att sjelfva tvistefrågan, huruvida ersättning bör ega rum, öfverlemnas till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes afgörande, helst det svårigen lärers kunna förmenas någon med gode mäns beslut i sådan fråga missnöjd att draga sin sak under domstols pröfning samt äfven att få densamma der upptagen och pröfvad.

I fråga åter om beloppet af sådan ersättning torde afgörandet lämpligen kunna uppdragas åt kompromissarier, utsedde, en af vägstyrelsen och en af vederbörande väghållningsskyldig, hvarefter desse begge skulle ega tillkalla en tredje; men, derest de icke kunde derom sig förena samt i händelse någon tredskade att utse god man, skulle valet tillkomma domhafvanden i orten. Desse kompromissarier, mot hvilkas beslut klagan icke finge föras, skulle vara berättigade att erhålla godtgörelse för sin inställelse vid kompromissens sammanträde, hvarom, i händelse af tvist, Rätten skulle ega att skilja vederbörande emellan.

§ 35. Enligt Komiterades förslag skulle milstenar böra uppresas jämväl å nuvarande socknevägar, hvilket, enligt Collegii åsigt, hvarken torde vara behöfligt eller kunna utan dryga kostnader verkställas. Collegium anser derföre att § bör, till närmare öfverensstämmelse med hvad för närvarande eger rum, förändras sålunda: Å landsväg och med gästgifvaregårdar försedda häradsvägar skola etc.

§ 37. Då kostnaden för anbringandet och underhållet af milstenar och vägvisare svårigen låter sig tagas i beräkning vid vägs gradering, såsom komiterade föreställt sig, torde denna kostnad icke heller böra bindas vid den enskilde väghållaren, utan bestridas af vägkassan.

§ 38. Orden »såväl rote som» torde böra utgå.

§ 39. Förbudet mot uppsättande af grind öfver allmän väg gäller för närvarande, enligt Kongl. Kungörelsen den 11 Oktober 1864, endast lands- och häradsvägarna, men icke socknevägar; och då något giltigt skäl att nu utsträcka förbudet äfven till dessa sistnämnda icke synes förefinnas, torde första punkten få bibehålla sin nuvarande lydelse: »Å allmän lands- eller häradsväg må etc.»

Uttrycket i andra punkten: »vid de vägsyner, som hädanefter förrättas», torde, såsom uppenbarligen afseende författningens första tillämpning, kunna utbytas mot orden: »Vid de årliga vägsynerna».

§ 41. Med anledning af hvad här förut i afseende å väginpektörs- och rotemästarebefattningarna blifvit anfördt, och då det här icke är fråga om att i någon mån förminska den kronofogden enligt gällande instruktion tillkommande befogenhet, torde, med utslutande af tredje och fjerde punkterna, andra punkten erhålla följande lydelse: »Närmast under Konungens Befallningshafvande utöfas tillsynen öfver vägväsendet inom häradet af vederbörande Kronofogde med biträde af länsmän och fjerdingmän i enlighet med denna lag och de särskilda föreskrifter, som af Konungens Befallningshafvande meddelas».

§ 42. Då tiden för vägsynerna flerstädes redan torde vara, i enlighet med Kongl. Kungörelsen den 25 Maj 1869, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämd, samt det antagligen icke kan vara meningen att, sådant oaktadt, nytt beslut härutinnan skall, endast till följd af en ny väglags tillkomst, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelas, torde senare stycket i första punkten böra erhålla följande något förändrade lydelse: »Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller, med afseende å skiljaktiga förhållanden, varder, efter landstingets hörande, för hela länet af Konungens Befallningshafvande bestämd».

Orden »äfvensom dagen då — — hos rotemästaren afhämtas» i slutet af andra punkten torde böra utgå.

Med anledning af hvad Collegium i fråga om rotemästarebefattningarna här ofvan yttrat, torde i tredje punktens första stycke införas den förändrade bestämmelse, att det skall åligga länsmanen att inom åtta dagar efter syneförrättningens slut utan lösen tillställa hvarje väghållare ett för honom särskildt gjordt utdrag af syneprotokollet.

Orden »af rotemästaren» i slutet af sista punkten torde böra utgå.

§ 66. På grund af hvad Collegium dels redan här ofvan vid §§ 37 och 62 föreslagit, dels här nedan vid § 84 kommer att anföras, böra bland utgifter, som skola af vägkassans medel bestridas, upptagas äfven kostnaden för vinterväghållningen samt för upprättande och underhåll af milstenar och vägvisare äfvensom traktamentersättning till särskilda nämndens ständiga ledamöter.

§ 70. Af hvad Collegium här förut i fråga om vägs-katten an- fört torde följa, att de i denna § omförmälda förteckningar böra in- sändas till vägstyrelsens ordförande samt för fastigheterna endast behöfva upptaga taxeringsvärdena och för den till deltagande i väghållningen pligtiga inkomsten det beskattningsbara beloppet deraf.

Då, uti senast fastställda formulär till taxeringslängder öfver in- komstbevillningen, för hvarje skattskyldig sammanföres i en gemen- sam kolumn all den honom till bevillning påförda inkomst af rörelse eller yrke och dylikt, men, efter hvad Collegium här ofvan vid § 6 föreslagit, icke all sådan inkomst skulle komma att till vägunder- hållet bidraga, torde det blifva nödigt att i taxeringslängderna sär- skilja de olika slagen af rörelse eller yrke, hvaraf inkomsten be- räknats.

§ 78. Orden »socken eller härad» torde böra utbytas mot »härad eller väghållningsdistrikt».

§ 79. Då det torde vara ganska vanskligt att afgöra, när en isväg är fullt farbar för alla slags fordon, torde det vara betänkligt att i en lag införa ett sådant medgifvande, som senare stycket inne- håller; hvarföre detsamma torde böra uteslutas.

§ 80. Utom det att sjelfva ordaställningen »som kan föranleda bildande af snödrifvor» synes väl mycket obestämd och kunna föranleda till tvistigheter, torde stadgandet i sig sjelft innebära ett alltför starkt ingrepp i den enskildes sjelfbestämmelserätt; hvarföre ock, då det synes lämpligast att i hvarje särskildt sådant fall får förfaras såsom förut brukligt varit, Collegium hemställer att denna § måtte utgå.

§ 82. Ordet »socknen» torde böra utbytas mot »väghållnings-distriktet».

§ 83. Orden »härad- eller sockenborna» torde böra utbytas mot »de väghållningsskyldige».

§ 84. Då, enligt Collegii åsigt, häradet eller tingslaget i regel bör utgöra gemensamhetsområdet jemväl för vinterväghållet, torde det utan tvifvel komma att leda till förenkling af räkenskaperna, derest äfven ersättningen till ploglagen, d. v. s. kostnaden för vinterväghållningen, finge uppbäras och redovisas i sammanhang med och på samma sätt som den öfriga väghållningskostnaden.

Collegium föreslår derföre, att denna § må erhålla ungefär denna lydelse: »Den för alla ploglagen inom häradet eller väghållnings-distriktet bestämda ersättning sammanslås och fördelas, enligt de i § 69 bestämda grunder, på samtliga jemlikt § 6 i vägunderhållet deltagande beskattningsföremål samt debiteras, uppbäres och redovisas på sätt i afseende å vägkassans medel är föreskrifvet.»

§ 85. Då något skäl för ändring af nu gällande bestämmelse derom, att de med ploglagen träffade beting skola hvarje gång blifva gällande i 5 år, icke blifvit af komiterade anfördt eller eljest synes förefinnas, torde berörde stadgande böra fortfarande tjena till efterrättelse.

Hvad beträffar tiden för aftalens förnyande, synas komiterade hafva förbisett den ändring i Kongl. Förordningen den 30 September 1790, som genom Kongl. Brefvet den 31 Jannari 1798 blifvit vidtagen, och hvarigenom förordnats, att väglottsegarne skola för nyssberörda ändamål inkallas till Härad-Rätten vid sommartinget å

sista året, hvarmed den förra öfverenskommelsen går till ända. Äfven denna föreskrift bör, enligt Collegii åsigt, fortfarande lända till efterrättelse.

§ 87. I afseende å första punkten hafva flera landsting och länsstyrelser föreslagit den ändring att, då snöplogfogdebefattningen vore afsedd att blifva ett slags kommunalt bestyr, snöplogfogdarna äfven måtte tillsättas af kommunalstämman.

För egen del anser Collegium ändamålet kunna lika fullt vinnas genom en föreskrift derom, att inom hvarje ploglag, som bestode af flera än två delegare, desse skulle sig emellan utse en plogfogde för minst ett år i sender, om hvilket val kronobetjeningen borde erhålla underrättelse.

Till undvikande af missuppfattning torde i sista punkten orden »å rad» böra inskjutas, framför ordet »tjenstgjort».

§ 91. Ordet »rotemästare» i första punkten och hänvisningen till § 80 i andra punkten böra utgå.

§ 95. Enligt bestämmelserna i denna och nästföljande § skulle klagan öfver Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut få ega rum endast i frågor rörande anläggning, indragning eller omläggning af allmän väg och förändring af redan befintlig vägs egenskap samt rörande urskiljande af hvilka vägar, som borde i ny vägdelning ingå, och dessas egenskap, hvaremot talan icke skulle få fullföljas i flera andra ganska viktiga frågor, såsom rörande ny vägdelning, ny uppskattning af vägunderhållskostnaden, vägars gradering m. m. Härigenom synes en väl stor magt och myndighet hafva blifvit Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillerkänd; och då det hittills alltid varit regel i vår lagstiftning, att klagan öfver administrativ myndighets beslut fått i högre instans fullföljas, från hvilken regel endast högst få undantag förekommit, synes det Collegium icke vara lämpligt, särskildt med hänsyn till en del hithörande frågor, vikt, att nu i så väsentlig mån afvika från nyssnämnda allmänna regel, utan anser Collegium att §:n bör erhålla följande förändrade lydelse: »öfver Konungens Befallningshafvandes beslut i frågor, som i denna

lag omförmälas, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet stadgad är». — I enlighet härmed bör § 96 utgå.

§ 97 torde, såsom obehöflig, kunna uteslutas.

§ 98. I enlighet med förut uttalade åsikter föreslår Collegium den förändring af förra delen af §:n, att orden »och sedan ny vägdelening — — — inom sådant område» utgå med undantag endast af ordet »tillämpning».

Slutorden »dock med de — — upptaga» torde äfven få uteslutas.

§ 99. Då det synes olämpligt, att en ny väglag skulle börja att tillämpas å olika tider för vinterväghållningen och vägunderhållet den tid marken är bar, torde denna § böra uteslutas.

§ 100. I följd af hvad Collegium här ofvan anført rörande lämpligaste gemensamhetsområdet för vägunderhållet, torde denna § äfven böra utgå.

§ 101. Af nyssnämnde skäl torde jemväl denna § böra utgå.

§ 102. Af förut anförda skäl föreslås att denna § utgår ur förslaget.

Stockholm den 10 Juni 1886.

Underdånigst

HANS FORSSELL.

S. BORGSTRÖM.

FR. M. SIVARD.

TH. S. LUNDBERG.

J. K. M. MARTIN.

STEN FORSBERG.

GUSTAF MUNTHE.

Föredragande.

C. G. Sylvan.